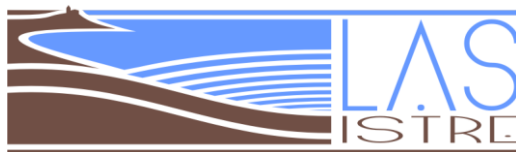

LAS ISTRE

Lokalna akcijska skupina za območje občin Ankaran, Izola, Koper in Piran

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA LOKALNE
AKCIJSKE SKUPINE ZA OBMOČJE OBČIN
ANKARAN, IZOLA, KOPER IN PIRAN
2014-2020**

2. Kazalo

3.	Osebna izkaznica LAS	3
4.	Povzetek SLR	4
5.	Opredelevitev območja in prebivalstva zajetega v SLR.....	5
6.	Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	28
7.	Podroben opis tematskih področij ukrepanja	34
8.	Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije	39
9.	Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	40
10.	Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR.....	50
11.	Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti	53
12.	Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR.....	58
13.	Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje	61
14.	Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	64
15.	Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij.....	67
16.	Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem	69
17.	Priloge.....	71

3. Osebna izkaznica LAS

Naziv LAS	LAS ISTRE - Lokalna akcijska skupina za območje občin Ankaran, Izola, Koper in Piran		
Naslov LAS	Regionalni razvojni center Koper Ulica 15. Maja 19 6000 Koper		
Naslov varnega elektronskega predala	info@rrc-kp.si ; heidi olenik@rrc-kp.si		
Spletna stran LAS	www.las-istre.si		
Predsednik LAS	mag. Andrej Medved		
Vodilni partner LAS	Regionalni razvojni center Koper		
Naslov vodilnega partnerja LAS	Regionalni razvojni center Koper Ulica 15. Maja 19, 6000 Koper		
Številka transakcijskega računa LAS	10100-0054824007, Banka Koper d.d.		
Velikost območja LAS	384,34 km ²		
Število prebivalcev LAS	87.845		
Število občin	4		
Vključene občine (naštejte)	Ankaran, Izola, Koper, Piran		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	DA ☐ NE ☒		
Kohezijska regija	Zahodna kohezijska regija		
SLR bo financirana (označi)	☒ EKSRR	☐ ESRR	☐ ESPR
Glavni sklad (označi)	☒ EKSRR	☐ ESRR	☐ ESPR
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	18. september 2015		
Število članov LAS	111		

4. Povzetek SLR

Odločanje o razvoju lokalnega partnerstva je domena lokalnega partnerstva, ki na podlagi poznavanja razvojnih problemov in priložnosti svojega območja pripravi SLR. Ta dokument je bil pripravljen z vključevanjem zainteresirane javnosti območja LAS Istre, občin Ankaran, Izola, Koper in Piran, ki je bila k vključitvi povabljen javno. SLR zajema opis vključevanja skupnosti v pripravo razvojnega dokumenta, opis organov LAS in njihovih pristojnosti, ciljev, ukrepov in mejnikov za doseganje le-teh z ozirom na razvoj danega območja v programskem obdobju 2014-2020 ter načrt doseganja rezultatov in finančne okvire.

Iz opravljenega dela na terenu lahko ugotovimo, da si lokalni akterji želijo razvoja, ki temelji na endogenih virih in prinaša pozitivne ekonomske učinke ter dvig kakovosti življenja za lokalne prebivalce ter hkrati zagotavlja ohranjanje naravne in kulturne dediščine območja. Ključne razvojne prioritete so trajnostni turizem v povezavi z naravno in kulturno dediščino, gastronomijo, kmetijstvom, ribištvom in doživetji ter ekološko kmetijstvo in trajnostno ribištvo oziroma ribogojstvo vzporedno s povezovanjem ponudnikov in drugih akterjev, z namenom razvoja kratkih verig prodaje in dodajanja vrednosti za lokalne visoko kakovostne proizvode. Pozornost je tudi naohrananju naravne in kulturne dediščine, dvigu kvalitete lokalne infrastrukture in osnovnih storitev, zlasti z namenom razvoja novih dejavnosti oziroma vsebin in varovanja okolja, krepitvi človeškega in socialnega kapitala ter ustvarjanju pogojev za (socialno) podjetništvo. Poudarek je tudi na novih pristopih (socialnih inovacijah) za krepitev medgeneracijskega sodelovanja, vključevanja marginalnih skupin v družbo ter zmanjševanja revščine.

5. Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR

5. Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v LRS

5.1 Splošne geografske značilnosti območja LAS

5.1.1 Utemeljitev zaokroženosti območja LAS

Za območje LAS Istra se uporablja skupno poimenovanje Slovenska Istra, ki združuje del Tržaškega zaliva in kopenski del. Obsega ozemlje, ki je na jugu in severu omejeno z državno (Hrvaška in Italija), na zahodu in vzhodu pa z naravno mejo –Tržaškim zalivom in Kraškim robom. Ta predstavlja prehod med celinskim kraškim in (sub)mediteranskim flišnim svetom.

Obravnavano območje po regionalni delitvi na statistične regije Slovenije sodi v Obalnokraško regijo. Po novejši geografski regionalizaciji je opredeljeno kot submakroregija znotraj sredozemske makroregije.

Znotraj območja sicer lahko govorimo o delitvi na (pri)obalni pas in zaledje, vendar sta bila oba dela skozi zgodovino tesno povezana in tako je še danes. Slovensko Istro oz. LAS Istre lahko torej opredelimo kot zaokroženo geografsko območje, tako z vidika zgodovinskih, kulturnih kot geografskih dejavnikov.

5.1.2 Velikost območja LAS

Območje obsega površino vseh štirih obmorskih občin, Ankanan, Koper, Izola in Piran ter njihov akvatorij. Skupna površina ozemlja obsega 384,34 km². Tržaški zaliv omejuje navidezna linija na zahodu od rta Savudrija (Hrvaška) do Gradeža (Italija).¹ Tržaški zaliv obsega 551 km². Površina akvatorija slovenskega dela Tržaškega zaliva znaša približno tretjino tega, to je približno 180 km², večinoma njegov odprti del. Le ena petina tega akvatorija predstavlja notranji, priobalni del. Poleg tega moramo zaradi narave ribolova slovenske ribolovne flote upoštevati tudi mednarodne vode. Za namen te strategije bomo upoštevali le mednarodne vode do črte Rt Kamenjak (Hrvaška) – izliv reke Pad (svetilnik v Goru, Italija), katerih ocenjena površina znaša približno 3.960 km².

5.1.3 Strukturne danosti območja

Območje LAS Istra ima zelo ugodno geostrateško lego, izhod na morje in relativno dobro dostopnost do slovenskih in čezmejnih oziroma evropskih urbanih in gospodarskih središč. Značilna je naravno geografska pestrost. Kopenski del Slovenske Istre lahko razčlenimo na tri naravno- geografske enote²:

a) *Kraške pokrajine*

V to skupino uvrščamo Podgorski kras, Rakitovško-movraški kras, Slavniško in Kojniško-žbevnisko pogorje ter kraški predel v Izoli, ki je edini kraški predel, ki leži ob morju, zato ima tudi povsem drugačen značaj kot ostale našete planote. Podgorski in Rakitovško-movraški kras ležita na nadmorski višini okoli 400–500 m, Slavniško pogorje pa se dviguje od 600 do 1000 m nadmorske višine. Omenimo lahko še posebnost, t.i. kraški otok oz. območje Stene v dolini Dragonje.

b) *Flišne pokrajine*

To je po obsegu največja enota, kjer so vodotoki (Osapska reka, Rižana, Badaševica, Drnica, Dragonja...) razrezali mehke flišne kamnine v hrbte, za katere so značilna položna temena in strma pobočja. Med hrbti se v večini nahajajo ozke in strme rečne doline, ki se razširijo šele v spodnjih akumulacijskih delih. Povirni predeli Dragonje, Rokave in pregarskih ponikalnic so najvišji flišni predeli na območju z najvišjimi vrhovi. Prevladujejo gručaste vasi, ki se večinoma nahajajo na pomolu (Krkavče, Koštabona, Glem, Labor, Truške), v sedlu (Babiči, Dvori) ali na slemenu (Pomjan, Marezige). Ozke doline so v glavnem neposeljene.

---

¹ Radinja (1990)

² D. Ogrin (1995): Podnebje Slovenske Istre. Annales. Koper.

c) *Akumulacijske ravnice*

Z obsegom 37km² so najmanjša enota z najnižimi nadmorskimi višinami ter najbolj ravninskimi deli. K tej enoti se prištevajo tudi Sečoveljske in Strunjanske soline ter bonifiki v Kopru in pod Seminom. Najobsežnejše ravnice so ob izlivih večjih rek, še posebej ob izlivu Dragonje. Ob srednjih in zgornjih tokovih so precej ozke in tudi nekoliko višje. Kot posebnost lahko omenimo t.i. vale (Movraška, Gračiška, Lukinska in Sočerska), ki so nastale na stiku med kraškim in flišnim delom. Gre za ravnice z obliko kraških depresij ali fluviokraških podolij, ki ležijo tudi do 300 m visoko nad morjem.

Območje Slovenske Istre pripada submediteranskemu klimatskemu pasu. Letno povprečje temperatur v Portorožu znaša 13,6 °C, v Kubežu, ki velja za vzhodni rob zalednega območja, pa 11,5 °C. Obratno se dogaja s padavinami, njihova količina se povečuje proti notranjosti. V Kubežu je povprečna letna količina padavin 1260 mm, v Koštaboni, kjer merijo tipične padavine gričevnatega zaledja povodja Dragonje, ta znaša 1010 mm, v obalnem delu pa 980 mm. Največ padavin pade v oktobru, sledita mu september in avgust, najmanj pa julija in februarja. Za Slovensko Istro je značilen izrazit vlažnosti deficit v poletnih mesecih, kar je poleg ostalih geografski značilnosti (relief, matična osnova, človeški vpliv) razlog za pogoste suše.

Za območje je značilna visoka stopnja sončnega obsevanja, pri čemer izstopata Koper in Portorož, ki veljata za najbolj s soncem obsijana kraja v Sloveniji. Najmanj sončnega obsevanja pa imajo S in SV pobočja in obalni pas med Piranom in Žusterno. Vegetacijska doba v obalnem pasu traja 239 dni, razen v območjih, kjer se pojavlja inverzija, saj je tam ta doba za 15–20 dni krajša. Prisojna pobočja v osrednjem delu imajo za približno 10 dni krajšo vegetacijsko dobo, fluviokraška podolja pa 30–40 dni krajšo vegetacijsko dobo kot kraji ob morju³. Na območju, glede na matično osnovo, ločujemo tri skupine prsti: prsti na flišu, prsti na nanosih potokov in rek ter prsti na apnencu. Za velik del območja je značilno, da so rendzine in evtrična rjava prst zaradi človekovega delovanja močno spremenjene. Pomembna značilnost je izrazita vetrovnost. Glavna vetrova sta jugo (JV) in burja (SV). Oba vetrova tudi pomembno vplivata na oceanološke značilnosti akvatorija, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Na območju so razmeroma ugodni naravni pogoji za kmetijstvo, ki omogočajo pestrost kmetijske pridelave. Najmanj ugodni pogoji so v kraškem delu območja. Velika večina območja, z izjemo priobalnega pasu, se sicer uvršča med območja z omejitvenimi dejavniki (OMD) za kmetijstvo. Okoli tretjine kmetijskih zemljišč se uvršča med I. območja kmetijskih zemljišč. Najpomembnejše usmeritve kmetijstva so vinogradništvo ter oljkarstvo. Nekoč zelo pomembni panogi zelenjadarstvo in sadjarstvo, danes nista več v ospredju. Poljedelstvo in živinoreja pa sta, tudi glede na druga območja v Sloveniji, že tradicionalno bistveno manj pomembni. Kmetijstvo ima z gospodarskega vidika celotnega območja, sicer zelo postransko vlogo, vendar pa je na podeželju še vedno glavna dejavnost.

Podatki o obsegu kmetijskih zemljišč se sicer glede na vir zelo razlikujejo. Po podatkih Popisa kmetijstva (2010) je kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) v Slovenski Istri 5688 ha. Po podatkih dejanske rabe zemljišč pa je KZU za (kar) okoli 12.000 ha. Ocenjujemo, da je realno stanje bližje podatkom dejanske rabe tal kmetijskih zemljišč. Po teh podatkih je njiv okoli 1500 ha, trajnih nasadov okoli 4600 ha, od tega vinogradov okoli 2300 ha in oljčnikov okoli 1600 ha ter trajnega travinja okoli 6000 ha. Največja razlika je pav pri kategoriji trajnega travinja, kjer gre v večini za ekstenzivne travnike in pašnike in zato je tudi težko dejansko oceniti, koliko od teh površin se lahko še uvršča pod kmetijska zemljišča v uporabi in koliko jih je že v fazi zaraščanja ali poraslega z gozdnim drevjem.

Pozitivno je, da se je v zadnjih letih trend zaraščanja kmetijskih površin umiril. Vseeno pa je zaraščanje, ki je najbolj prisotno v nekoliko višjih predelih zaledja in na kraškem robu, kjer je ekstenzivnega travinja največ, pereč večplasten problem. V prvi vrsti prispeva k pojavljanju večjega števila divjadi, ki povzročajo kmetom veliko škodo ter tako še dodatno otežujejo pogoje za kmetijstvo. Z zaraščanjem na privlačnosti izgublja tudi kulturna krajina, hkrati pa se povečuje tudi požarna ogroženost.

Na celotnem območju Slovenske Istre je po podatkih popisa kmetijstva skupaj 1731 kmetijskih gospodarstev (KMG), kar je za skoraj 500 manj kot leta 2000. Kar 70 % KMG obdeluje do 2 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), 18% od 2 do 5 ha KZU, 6 % od 5 do 10 ha KZU in le 3 % nad 10

---

³ D. Ogrin (1995): Podnebje Slovenske Istre. Annales. Koper.

ha KZU. Na dobrih 60 % družinskih kmetij prevladuje kmetijska pridelava za lastno porabo, na ostalih pa je v ospredju tržna pridelava.

Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev (SO)⁴ znaša v povprečju 8800 EUR, med tem, ko je povprečje za Slovenijo 12.200 EUR . Skupna ekonomska velikost vseh KMG na območju LAS Istra znaša okoli 15 mio EUR. Delovno aktivnega prebivalstva, ki mu kmetijstvo predstavlja glavni ali edini vir zasluzka, je le okoli 1 %, kar je opazno manj od slovenskega povprečja. Da je kmetijstvo z vidika delovne intenzivnosti v Slovenski Istri manj intenzivno, dokazujejo tudi podatki o polnovredni delovni moči (PDM), ki izražajo obseg dela na kmetiji. Za slovenijo znaša povprečje dobrega 1 PDM, medtem ko je v Slovenski Istri PDM nižji- v občini Izola 0,75, v občini Koper 0,83 in v občini Piran 0,68. V zadnjih letih se povečuje število kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo, kar je vzpodbudno, saj se s tem krepi socio-ekonomska varnost kmetij. Skupaj se dopolnilna dejavnost izvaja na okoli 5% kmetij, kar je v rangu slovenskega povprečja. Največ kmetij kot dopolnilno dejavnost izvaja turizem. Sledijo storitve s kmetijsko ter gozdarsko mehanizacijo in opremo.

Preglednica 1: Površine kmetijskih zemljišč v uporabi (ha) po občinah Koper, Izola in Piran glede na različne vire podatkov (Popis kmetijstva 2010 in dejanska raba tal).

Občina	Vir podatkov	Obseg kmetijskih zemljišč (v ha)		
		Njive, vrtovi	Trajni nasadi (vključno z oljčniki, vinogradi in sadovnjaki)	Travniki in pašniki
Koper	Popis kmetijstva 2010	609	1952	1368
	Dejanska raba tal	1139	2887	5254
Izola	Popis kmetijstva 2010	38	438	62
	Dejanska raba tal	89	777	332
Piran	Popis kmetijstva 2010	137	400	64
	Dejanska raba tal	260	930	391
Skupaj	Popis kmetijstva 2010	784	2790	1494
	Dejanska raba tal	1488	4594	5977

V Slovenski Istri se je od leta 2005 število ekoloških kmetij izredno povečalo in danes je že več kot desetina vseh kmetij vključenih v ekološko kmetijstvo, kar jo uvršča med regije z najbolj razvitim ekološkim kmetijstvom v Sloveniji in tudi v širši čezmejni regiji. V občini Koper se nahaja 114 ekoloških kmetij, ki je tako na prvem mestu po številu ekoloških kmetij med vsemi občinami v Sloveniji. V občini Piran je lociranih 41, v Izoli pa 26 kmetij. V zadnjih dveh letih se je sicer trend rasti zanimanja za ekološko pridelavo nekoliko umiril. Beležimo le velik porast živinorejskih kmetij oziroma travniških površin. Število ekoloških kmetij je v letu 2014 narastlo na skupaj 181. Ekološke kmetije skupaj obdelujejo okoli 880 ha površin. Največ je travinje, in sicer že 390 ha, od tega kar 367 ha v občini Koper. V ekološko kontroli je okoli 50 govedi, 40 konjev, 100 koz in 100 ovac. Ekoloških oljčnikov je 220 ha, kar predstavlja že več kot 10 % vseh oljčnikov pri nas. Nekoliko se je povečal tudi obseg

⁴Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev (SO) je izražena kot standardni prihodek (SO), ki je v skladu z enotno metodologijo definiran kot vrednostno izražena bruto proizvodnja posameznega pridelka vrednotena po cenah na pragu kmetije. Proizvodnja vključuje:
 - prodajo, porabo na kmetiji in gospodinjstvu ter razliko v zalogah
 - vključuje tako vrednost glavnega, kot tudi vrednost morebitnih stranskih proizvodov
 Pridelki so vrednoteni po cenah na pragu kmetije, subvencije niso vključene.

ekoloških vinogradov, ki jih je za okoli 155 ha. Ekološke kmetije pridelujejo zelenjavo le na 27 ha, sadje na 40 ha in žita na 15 ha površin. V ekološko kontrolo so vpisani tudi gojitelji školjk. Pozitivno je to, da je velika večina ekoloških kmetij tržno usmerjenih in da se za ekološko kmetijstvo odloča večji delež mlajših oseb.

Prav privabljanje mladih za odločitev za kmetijstvo, je eden od ključnih izzivov, saj je starostna struktura lastnikov kmetij negativna. V obdobju 2007-2014 so le trije mladi kmetje uspešno črpali sredstva iz naslova ukrepa "Mladi prevzemniki kmetij", med tem, ko je bilo v celotni Sloveniji takih več kot 2000. Pričakujemo sicer, da se bo ta številka v novem programskem obdobju povečala in da se bo več mladih odločalo za kmetijstvo. Vseeno pa lahko še naprej pričakujemo upad kmetijske proizvodnje in števila kmetij na območju.

Preglednica 2: Izbrani kazalniki kmetijstva po občinah v Slovenski Istri.

Kazalniki kmetijstva	Izola	Koper	Piran	Skupaj
Število kmetij (2010)	280	1113	338	1731
Število ekoloških kmetij (2014)	26	114	41	181
Ekonomska velikost na kmetijo (SO v EUR)	7500	9200	8600	8807
Polnovredna delovna moč na kmetijo (PDM)	0,75	0,83	0,68	0,79
Delež kmetij z 10 ali več ha KZU (v %)	3	4	1	3
Število glav velike živine (GVŽ)	45	594	64	703
Število kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo	11	57	6	74
Delež kmetij na katerih je predviden naslednik (v %)	33	44	39	40

Vir: Statistični urad RS, Popis kmetijstva 2010, MKGP..

Na območju Slovenske Istre obsegajo gozdne površine slabih 16.000 ha, od tega okoli 14.000 ha v občini Koper. Gozd porašča predvsem vzhodna območja ter za kmetijstvo manj primerna osovna pobočja. Majhnost in razdrobljenost posesti otežuje gospodarjenje z gozdom.

Gozdovi nimajo večje ekonomske vloge in gozdarstvo ter z njim povezane aktivnosti ne predstavljajo pomembnejših gospodarskih dejavnosti. Območje se uvršča tudi med manj primerne za rabo lesne biomase. Gozdovi imajo izrazito ekološko vlogo. Med ekološkimi funkcijami je najbolj izrazita varovalna funkcija, ki se pojavlja na ekstremnejših delih gozdnih rastišč v celotnem območju. Po poudarjeni vlogi sledijo: biotopska, hidrološka in klimatska funkcija. Vedno bolj pomembna je tudi socialna funkcija gozdov, ki jo lahko povežemo tudi s turizmom.

Bistvena značilnost naravnih gozdov v Slovenski Istri je, da glavne drevesne vrste niso zimzelene, ki so tipični mediteranski florni element, ampak naravni gozd sestavljajo različne drevesne vrste listopadnih listavcev, zlasti hrasta, gabra in v višjih predelih tudi bukve. Najštevilčnejša in razširjena po celotnem območju je srnjad. Populacija divjega prašiča je v porastu in tudi škode na kmetijskih površinah naraščajo. Zveri (medved, ris, šakal) se pojavljajo le izjemoma. Mala divjad (fazan, zajec) živi predvsem v priobalnem delu. Njen habitat se močno krči in zato število upada. Ptice so številčne in raznovrstne.

Območje Slovenske Istre je bogato z naravno in kulturno dediščino. Na območju so različne kategorije posebnih varstvenih in zavarovanih območij narave. Največji obseg imajo ekološko pomembna območja, med katera se uvrščajo tudi del kraškega območja, Škocjanski zatok, porečje Dragonje, reka Rižana, Vanganelsko jezero s pritoki, Žusterna, Strunjanske soline s Stjužo, Strunjanski klif, Sečoveljske soline s Sečo, morje in morsko obrežje ter še nekatera druge manjša območja. Posebna varstvena območja v Slovenski Istri, uvrščena na seznam Natura 2000, obsegajo kar 16.655 ha. Od tega je v občini Koper 14.789ha, kar predstavlja 47% celotne površine občine. Med ožja zavarovana območja se uvrščajo trije naravni rezervati (Škocjanski zatok, Strunjanske soline s Stjužo in Strunjan), naravni spomeniki (Slavnik, Debeli rtič, Sv. Nikolaj pri Ankaranu, Žusterna-rastišče pozejdonke, Jezero v Fijesi in Rt Madonna v Piranu) ter Krajinska parka Sečoveljske soline in Strunjan.

Na tem območju so mnogi ohranjeni elementi kulturne dediščine, tako materialne (kulturna krajina, terase, stavbe, mlini, sakralni objekti, ind.) kot nematerialne (običaji, pesmi, zgodbe, verovanja, praznovanja, tipične jedi, lokalni dialekt, ind.). V zadnjih letih je bilo sicer izvedenih več projektov na

temo revitalizacije kulturne dediščine, vendar so potenciali kulturne dediščine premalo izkoriščeni, kar še posebej velja z vidika njenega povezovanja s turizmom.

Prav turizem je predvsem zaradi naravnih danosti (morje, klima), lege in dostopnosti, ena ključnih gospodarskih panog na opazovanem območju. Zgodovina razvoja modernega turizma sega v 19. stoletje, ko se je pod Hasburško monarhijo kot turistično središče začel razvijati Portorož. Temu so potem sledili še ostali obmorski kraji. Danes območje ustvari dobro četrtno vseh turističnih nočitev v Sloveniji. To je zlasti na račun občine Piran, ki je najmočnejša slovenska turistična destinacija. Potrebno je poudariti, da je turizem razvit v obalnem delu območja, med tem, ko je na podeželju še v razvojni fazi. Mnogi potenciali podeželja za razvoj turizma tako (še) niso izkoriščeni. Temeljne usmeritve razvoja podeželja in s tem raznovrstnost ponudbe mora temeljiti na:

- podeželskem 3 E turizmu (ekološki, etnološki in enološki),
- rekreativnem 3A turizmu (aktivni, akcijski in adrenalinski) in
- doživljajskem 3 D turizmu (doživljajski, dediščinski in domišljjski).

Z raznovrstnostjo ponudbe bomo dosegali boljšo celoletno razporeditev gostov, saj je potrebno »masovni« sezonski turizem nekoliko ublažiti in ponuditi »alternativni« zeleni celoletni turizem. V sklopu alternativnega turizma tako ne pridobimo zgolj turistov, ki jih pretežno pritegne morje, pač pa aktivne popotnike, ki jih zanima tradicija, gastronomija, kultura in okolje. Potrebno je poiskati povezave med različnimi sektorji in ponudniki, in to ne le v sklopu turizma, pač pa tudi v segmentih kmetijstva, storitvenih dejavnosti, izobraževanja, obrtništva in trgovine, pomorstva in ribištva. Ustvariti je potrebno unikaten proizvod, ki pritegne obiskovalca in mu zagotovi edinstvenost in avtentičnost doživetja. Razmišljati je potrebno tudi o nišnih dejavnostih na podeželju kot so npr. razpršeni hoteli, butični hoteli za kolesarje in tekače, počitniški centri in storitve za gibalno ovirane ipd.

Tržaški zaliv predstavlja najsevernejši del Severnega Jadrana. Ravno njegova lega in geomorfološke značilnosti mu dajeta včasih tudi ekstremne oceanološke karakteristike. Tržaški zaliv je razmeroma majhno območje značilno po njegovi nizki povprečni globina, ki znaša le 16,4m. Zaradi teh karakteristik znaša količina vode v Tržaškem zalivu le okrog 9 km³ kar se odraža tudi v velikih ter predvsem v spomladanskem in poletnem času, razmeroma hitrih nihanjih temperature morja.

Glede temperaturnega razpona danes vemo, da je bila najvišja temperatura zabeležena 17. julija 2010 na globini 2m in sicer 30.4 °C, najnižja pa februarja 1956 1.6 °C (Bernot, 1990). Od sredine junija do začetka oktobra (110 dni) se srednja dnevna temperatura morja ne zniža pod 21 °C.

Tudi slanost Tržaškega zaliva je primerjavi s slanostjo ostalega Jadranskega morja podvržena večjim nihanjem. Temu botrujejo njegove geomorfološke značilnosti kakor številni sladkovodni pritoki, ki se izlivajo v ta del Jadrana. Med poglavitnimi pritoki so tu reke Soča, Tilmento (Tagliamento it.), v Koprski zaliv se izlivata Rižana in Badaševica, v Strunjanskega Strunjanski potok, v Piranskega pa Dragonja, Drnica, Jernejski potok ter Fazan. Slanost se med letom giblje med 33 in 37 ‰, najvišje vrednosti so dosežene septembra in februarja, najnižje pa zaradi dotoka sladkih voda, maja in decembra.

Plimovanje je v Tržaškem zalivu tudi izrazitejše. Poleg opisanih geomorfoloških značilnosti k temu pripomorejo tudi izrazitejši vetrovi, predvsem močan jugo in burja. Jugo ob nižjem zračnem tlaku pripomore k izrazito visokim plimam, burja pa obratno ob visokem zračnem tlaku k velikim osekam. Te amplitude so še izrazitejše, če sovpadajo s siceršnjimi amplitudami plimovanja.

Po podatkih ARSO je srednji nivo morja na mareografski postaji v Kopru glede na izbrano izhodišče meritev 215 cm, najvišja visoka voda je bila 370 cm (25. oktobra 1980) in najnižja voda 102 cm (6. februarja 1989). V stoletnem obdobju lahko pričakujemo visoko vodo do višine 381 cm (166 cm nad srednjo gladino) in nizko vodo 99 cm (116 cm pod srednjo gladino). Amplituda med ekstremoma znaša skoraj 300 cm.

Glede na omenjene in ostale parametre morja v Tržaškem zalivu lahko ta akvatorij označimo kot zmerno eutrofne vode, saj njegov trofični indeks s katerim označujemo kakovostno stanje morja znaša med 4,5 in 6.

Vsi omenjeni parametri ključno vplivajo tudi na sestavo in pojavnost ihtiofavne v tem delu Jadrana kar je seveda eden izmed ključnih faktorjev, ki jih moramo upoštevati pri trajnostem razvoju ribiških območij. Opisana dinamičnost v Tržaškem zalivu se odraža tudi na veliki pestrosti in obenem migratornosti ribjih populacij. Za namen te strategije se bomo omejili na vrste, ki so pomembne za

gospodarski ribolov kar pa ne zmanjšuje pomembnosti številnih ostalih vrst rib in ostalih organizmov za stabilnost tega ekosistema. V letu 2014 so tako naši ribiči ulovili 94 različnih vrst morskih organizmov. Sicer pa se pogostnost in zastopanost posameznih vrst rib in mehkužcev v Tržaškem zalivu med leti spreminja tako zaradi spremenljivih oceanoloških razmer v tem delu Jadrana kakor tudi dinamike populacij posameznih vrst. V zadnjih letih je tako npr. opazno manjša abundanca morskega goloba in navadnega morskega psa. V letih 2014 in 2015 beležimo tudi znaten padec ulova mola.

Pelaške vrste rib so prisotne v celotnem Tržaškem zalivu. Večinoma gre za male pelaške ribe sardele (*Sardina pilchardus*), sardona (*Engraulis encrasiolus*), papalino (*Sprattus sprattus*), skušo (*Scombrus scombrus*). Velike pelaške ribe se pojavljajo občasno gre pa predvsem za lice (*Lichia amia*), tune (*Thunnus thynnus*), palamide (*Sarda sarda*).

Glede na značilnosti Tržaškega zaliva se nekatere vrste rib v tem področju nahajajo zgolj sezonsko in so izrazito migratorne vrste. Večkrat se v našem morju pojavijo tudi juvenilni stadiji pelaških rib. S tega vidika je tudi gospodarski ribolov teh vrst omejen. Izrazitejša nihanja v abundanci nekaterih vrst so na prehodu jesen – zima in zima – pomlad, največkrat kot posledica reprodukcijskih in prehrabnih migracij nekaterih vrst.

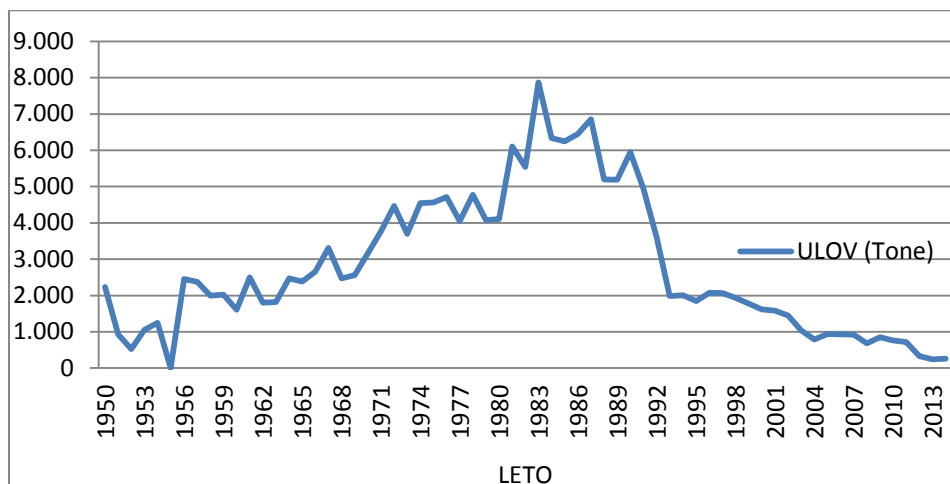
Slovenski ribiški sektor vključuje morski gospodarski ribolov (sem spada tudi nabiranje morskih organizmov), morsko in sladkovodno ribogojstvo, predelavo ter trženje rib in ribogojških proizvodov. Na območju obalnih občin ima ribiška gospodarska dejavnost ekonomsko in tradicionalno vlogo. Omogoča delovna mesta in ohranja povezanost obalnega območja s tradicijo in zgodovino.

Za razumevanje sedanjega gospodarskega položaja slovenskega ribištva je nujno razumeti zgodovino le tega. Zgodovina slovenskega morskega ribištva obsega več stoletno obdobje. Prvotno se je slovenski ribolov odvijal na SV delu Tržaškega zaliva (danes je to območje Republike Italije), s tipičnim plovilom čupo (izvirno slovensko ribiško plovilo), izvirnimi ribiškimi mrežami in ribolovno tehniko za lov na pegastega tuna.

Slovenski gospodarski ribolov je svoj prvi večji razmah beležil v povojnem obdobju oz. v drugi polovici 50-ih let. To je bilo obdobje, ki je sledilo povojni migraciji italijanskega prebivalstva iz tega območja. Zato smo v tem obdobju beležili upad ribolova, ki mu je z obnovo ribolovne flote sledil vzpon. Večinoma so to bile lesene ribiške ladje, dolžine med 15 in 17 m, večinoma so lovile s tehnologijo plavaric malo plavo ribo.

Z uvedbo nove tehnologije ribolova s pelagično povlečno mrežo (volante) in nakupom novih sodobnih ladij, je slovensko morsko ribištvo v obdobju 1980 do 1990 doseglo svoj največji razmah ter letne ulove, ki so presegali 5000 ton letno. Z osamosvojitvijo in izgubo velikega dela ribolovnega območja je po letu 1991 ribištvo stagniralo ter po razrezu še zadnjega para lebdečih povlečnih kočaric (Riba I in Riba II) leta 2012 ne presega več 300 ton letnega ulova. Ribolovno območje je iz včasih skoraj celotnega Jadrana danes skrčeno na Tržaški zaliv. Ker je Slovenija z razrezom plovil trajno izgubila ta del ribolovne flote (skupne BRT nosilnosti, skupne moči motorjev kW), moramo v bodočnosti pričakovati letne ulove, ki bistveno ne bodo presegali ulovov zadnjih let (okrog 300 ton). Z vstopom Slovenije v EU (2004) se je tudi za ribiški sektor povečala možnost trženja ulova na ribji borzi v Trstu (2006). Z vstopom sosednje Hrvaške v EU leta 2013, je slovenski ribiški sektor dobil »novega« kokurenta na borzi v Trstu pa tudi na slovenskem tržišču. Hrvaški ribiči imajo ob tem prednost neprimerno večjega ribolovnega področja ter s tem večjo dostopnost do virov, posledično pa tudi večjo konstatnost pri oskrbi tržišča. Vse navedeno vpliva na gospodarski položaj slovenskih ribičev.

GRAF 1: Morski gospodarski ulov 1950 – 2014 v tonah

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije do leta 2005. Od leta 2006 je vir Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Ulov slovenskih gospodarskih ribičev je zelo vrstno heterogen ter sezonsko specifičen. Kljub temu pa glede na vrednost ulova glavnino predstavlja kakšnih 10 vrst organizmov (rib in mehkužcev), katerih vrednost letnega ulova predstavlja okrog 80 % celotnega ulova. Letno se ta razmerja med vrstami seveda spreminjajo, vendar vrste, ki jih navajamo v spodnji tabeli predstavljajo ciljne vrste glede na vrednost ulova. Zanimivo je dejstvo, da vrste, ki sicer zasedajo prva mesta glede na količino ulova (sardela, sardon, mol) ne predstavljajo najvišje vrednosti letnega ulova. Le te pripadajo v zadnjih letih večinoma kvalitetni beli ribi (orada, morski list) ali pa mehkužcem (lignji, moškatna hobotnica), še posebej je to izrazito v dobrih sezonah ulova lignjev oz bele ribe v jesenskih mesecih.

Preglednica 3: Ulov gospodarskih ribičev po vrstah organizmov in vrednosti (v EUR), leto 2014

VRSTA	VREDNOST V €	DELEŽ (%)
Orada (SBG)	199.194	15%
Morski list (SOL)	185.789	14%
Ligenj (SQR)	139.260	11%
Sardela (PIL)	133.091	10%
Sardon (ANE)	85.040	7%
Mol (WHG)	76.132	6%
Moškatna hobotnica (EDT)	61.302	5%
Brancin (BSS)	39.949	3%
Sipa (CTC)	35.928	3%
Romb (TUR)	32.846	3%
Ribon (PAC)	28.238	2%
Vse ostale vrste	270.457	21%
SKUPNO	1.287.226	100%

Sicer pa skupna vrednost ulova v nacionalnem BDP – ju predstavlja samo 0,01 % le tega in seveda s tega vidika nanj bistveno ne vpliva. Povsem drugače je z vidika BDP-ja in ohranitve delovnih mest na obalnem področju ter seveda ohranitve kulture, običajev ter identitete obalnega področja. Opozoriti velja tudi na dejstvo, da številni ribiči, ki so že izvedli prestrukturiranje in diverzifikacijo v druge dejavnosti, poleg dejavnosti ribištva opravljajo še druge dejavnosti (večinoma na področju turizma).

Preglednica 4: Vrednost ulova gospodarskih ribičev po dejavnostih (v EUR), leto 2013

	VREDNOST V €
RIBOLOV	1.231.686
MARIKULTURA	496.740
SKUPNO	1.728.426
DELEŽ BDP	0,01%

Na območju LAS imamo tudi 2 sladkovodni ribogojnici, od tega je 1 v redni proizvodnji. Ločenih podatkov proizvodnje o poslovnih subjektih sladkovodnega ribogojstva ni. Vendar pa tudi, če upoštevamo letna poročila poslovanja le teh, se delež ribištva v nacionalnem BDP – ju bistveno ne spremeni.

Po razrezu zadnjega para lebdečih koč predstavljajo večino slovenskega ribiškega ladjevja manjše ladje oz. čolni, ki ne presegajo 12 m dolžine. To so večinoma lesena plovila (kaiči, pasare, kočarice), ki vršijo mali priobalni ribolov. Le nekaj kočarjev in plavaric lovi dlje od obale, redko pa se odpravijo na ribolov v mednarodne vode.

Preglednica 5: Struktura slovenske ribolovne flote, dolžina plovil, 2013

DOLŽINA PLOVILA	ŠTEVILO
Ribiška plovila - do 11,9 m	156
Ribiška plovila - 12 m in več	14
Ribiška plovila - 12-17,9 m	13
Ribiška plovila - 18 m in več	1

Vir : Surs, MKO

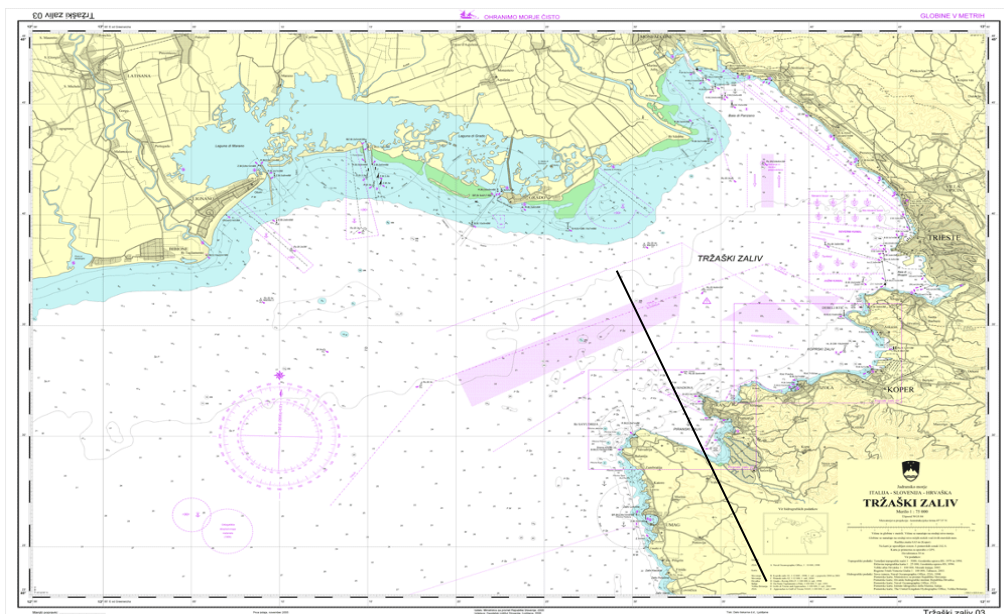
Ker so se nekateri slovenski ribiči odločili za ukrep trajne ukinitve riblovni sredstev (plovil), je opazen trend zmanjševanja števila riblovne flote, še bolj pa zmanjšanje bruto tonaže v letih 2012 in 2013. Zgovorno je dejstvo, da sta imeli plovila Riba I in Riba II (šli sta v razrez 2012) skoraj enako tonažo kot celoten preostali del slovenske ribiške flote.

5.1.4 Kartografski prikaz območja LAS

Slika 1: Kartografski prikaz območja Slovenske Istre.

Slika 2: Pomorska karta Tržaškega. Črna črta od rta Savudrija (Hrvaška) do Gradeža (Italija) označuje meje zaliva, prirejeno (Ministrstvo za infrastrukturo in prostor)

5.1.5 Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami

Na območju je stanje infrastrukture in opremljenosti električnega, telekomunikacijskega, vodovodnega in cestnega omrežja zadovoljivo. Vsa naselja so opremljena z električnim omrežjem in telefonom. V zadnjih letih se je na podeželju zelo izboljšala dostopnost do interneta in mobilne telefonije. V Mesnici občini Koper je na javno vodovodno omrežje priključenih 91 od skupno 105 naselij, v Občini Izola in Piran so na javno vodovodno omrežje priključena vsa naselja. Skupno je na območju še približno 362 porabnikov brez vodovodnega priključka, kar pomeni, da je 99,9 odstotkov porabnikov v obalni regiji priključenih na javni vodovodni sistem.⁵

Vasi, kjer so stalno živeči prebivalci, so opremljene z asfaltnimi potmi. Izjema so manjši zaselki. Skupaj je na območju okoli 175 km državnih cest in 670 km občinskih cest. V letu 2015 je bil odprt odsek hitre ceste pod predorom Markovec, ki je razbremenil obalno cesto med Koprrom in Izolo. Železniško omrežje je v slabšem stanju, kar vpliva tudi na slabšo konkurenčnost javnega prometa in gospodarstva. Po žledolomu v letu 2014 je bil železniški potniški promet zaustavljen. Pred kratkim pa je ponovno stekel. Avtobusni javni prevoz je relativno dobro urejen tako v mestih kot tudi na podeželju. To velja zlasti za prevoz šoloobveznih otrok.

V obalnih in priobalnih naseljih je pokritost z javnim kanalizacijskim omrežjem dobro. Na podeželju pa je stanje slabše, saj še veliko naselij nima urejene kanalizacije oziroma prečiščevanja odpadnih voda. To negativno vpliva na kakovost življenja, okolje in razvoj gospodarskih dejavnosti (zlasti turizem).

Poseben pomen na podeželju ima obnova in urejanje pokopališč, združenih in kulturnih domov, s katerimi je istrsko podeželje bogato opremljeno. V zadnjih letih je bilo vzpostavljenih tudi več Turistično informacijskih centrov oz. točk na podeželju.

5.1.6 Opis stanja okolja

Varovanje okolja ter s tem povezane naravne dediščine je ena izmed temeljnih usmeritev programskega obdobja 2014 – 2020. Vse bolj se krepi tudi zavedanje na lokalni ravni, da naravni viri

⁵ Vir: Rižanski vodovod, 2015.

nasploh niso neizčrpani in da brez upoštevanja varovanja okolja in trajnostne rabe naravnih virov ni trajnostnega razvoja. Tako kmetijstvo in ribištvo sta dejavnosti, ki imata nekatere skupne probleme ter sta na območju LAS soodvisni. Intenzivnost obeh mora biti podvržena skrbi za trajnostno rabo virov.

Krajina

Obalno območje ima submediteransko podnebje z veliko količino sončne svetlobe, sušnimi obdobji ter značilnimi vetrovi (burja, jugo), ki ekstremne razmere še bolj poudarijo. Količina padavin (okrog 1000 mm/letno) je vzrok za številne prilagoditve rastlin (listopadnost, razvejanost koreniškega sistema...), ki jim omogočajo preživetje v ekstremnih razmerah. Tem pogojem je prilagojeno tudi rastlinstvo in živalstvo na tem območju.

Na SV meji pokrajina na Kraški rob, južno izpostavljena pokrajina s sušnimi in toplimi pogoji. Ostali del območja je večinoma flišnati, zadržuje več vode in je zato hladnejši.

Slovenska Istra ima manj kot polovico (156,2 km²) gozdnih površin. Večinoma gre za združbe črnega gabra in jesenske vilovine (*Seslerio autumnalis-Ostryetum*), belega gabra in pirenejskega ptičjega mleka (*Ornithogalo pyrenaici-Carpinetum*) ter združbo bukve in jesenske vilovine (*Seslerio autumnalis-Fagetum*).

Na traviščih se vegetacijski cikel začne zgodaj spomladi ter se poleti zaradi suše prekine.

Med živalskimi vrstami najdemo nekaj značilnih predstavnikov tega področja: italijanski ščipalec (*Euscorpis italicus*), etruščanska rovka (*Suncus etruscus*), rumenonogi galeb (*Larus cachinnans*), rdeča lastovka (*Hirundo daurica*), primorska kuščarica (*Podarcis sicula campestris*).

Kljub temu, da se opušča kmetijska dejavnost v zaledju, je zaradi vse večje prometne obremenitve ter urbanizacije, kar nekaj rastlinskih vrst s tega območja uvrščenih na seznam najbolj ogorženih vrst v Sloveniji.

Vodotoki

Celoten Tržaški zaliv je pod vplivom severno jadranskih vodotokov, ki se izlivajo v ta del Jadranskega morja. Tudi vodotoki na območju LAS, reke Dragonja, Drnica, Rižana in Badaševica ter Strunjanski potok, vplivajo na stanje v akvatoriju. Predvsem Dragonja in Rižana ob visokih vodostajih vnašata v morje poleg nutrientov tudi precej mulja in mehanskih delcev kar povzroča težave v marikulturi in ribolovu (sedimentacija mulja na mreže in morsko dno, slabši pretok vode skozi kletke).

Sicer je po podatkih ARSO v obdobju od 2006 do 2008 v Sloveniji kar 95,5 % vodnih teles površinskih voda, kemijsko ustreznih. Tudi kemijsko stanje podzemnih voda je na območju LAS dobro.

Pitna voda na obalnem območju prihaja iz treh virov – Rižanski, Kraški in Istrski vodovod. Rižanski vodovod zadošča porabi pitne vode na območju LAS, razen v poletnih mesecih, ko se skupni odvzem vode, zaradi povečanja nočitev, več kot podvoji. V tem obdobju se območje dodatno napaja iz Kraškega in Istrskega vodovoda. Delež le tega znaša 21% kar je tudi primankljaj pitne vode na območju LAS.

Odpadne vode – kanalizacija

Na čistilno napravo v Kopru je preko tlačnega voda in črpališča v Cankarjevem drevoredu priključeno tudi javno kanalizacijsko omrežje Izole razen naselij Malija in Mala Seva, ki imata izgrajen kanalizacijski sistem priključen na centralno čistilno napravo Piran.

Piran ima glavno čistilno napravo na Fornačah ter več malih komunalnih čistilnih naprav. Nasploh je v zaledju ravnanje z odpadnimi vodami urejeno z malimi komunalnimi čistilnimi napravami (Cetore, Korte, Sečovlje, Padna, Nova vas, Kubed, Škofije...).

Glede na to, da je večji del kanalizacijskega omrežja mešanega tipa (odvajanje fekalnih in padavinskih voda v istem sistemu) bo potrebno v naslednjih letih zmanjšati delež padavinskih voda v kanalizacijskem (fekalnem) omrežju.

Po podatkih ARSO (Poročilo o stanju okolja 2009) je evidentiranih 15 izpustov z iztokom neposredno v morje (zavezanci za emisijski monitoring). Večinoma gre za podjetja iz prehranske industrije, lesne in lesno predelovalne industrije, kemijske industrije ter izpustov iz pralnic in čistilnic (podatki iz podatkovne baze o emisijah v vode ARSO, obdelava podatkov IZVRS, 2007).

Morje in obmorski pas

Tudi z vidika trajnostnega razvoja ribištva so zaščitena območja pomembna, še posebej tista, ki so del posameznih varovanih območij ali pa na njih mejijo: Krajinski park Sečoveljske soline, Krajinski park Strunjan, Naravni spomenik Debeli rtič, Žusterna – rastišče pozejdonke (predlagani naravni spomenik), Naravni spomenik Rt Madona v Piranu.

Glede na površino ter pomen za biodiverzitetu ter ribištvo velja izpostaviti Krajinski park Sečoveljske soline ter Krajinski park Strunjan.

Krajinski park Sečoveljske soline in Portoroški ribolovni rezervat

Sečoveljske soline in Strunjanske soline so najbolj severne soline v Sredozemlju. Obsegajo okoli 650 hektarjev površine prepredene z solinskimi polji in kanali. Nekateri kanali so neposredno povezani z morjem v notranjem delu ribolovnega rezervata. V ta zaliv se izlivajo reka Dragonja, Drnica, Jernejski potok ter Fazan. Območje je bogato z halofiti in slanoljubnimi živalskimi vrstami, kot so osočnik, grmičasti členkar, solinski rakec (*Artemia salina*), riba solinarka ter številne vrste rib in ostalih organizmov, ki naseljujejo kanale in obrežje solin. Pester je tudi živalski svet ptic, ki to območje naseljujejo trajno ali pa samo občasno na svoji selitveni poti predvsem jeseni in spomladi.

Akvatorij pred Sečoveljskimi solinami predstavlja Portoroški ribolovni rezervat, ki je z naravovarstvenega vidika ter z vidika ribištva in ribogojstva izrednega pomena. Ne samo zaradi tradicionalnega izlova cipljev in ostalih rib v zimskih mesecih ter gojenja školjk na plavajočih linijah in kvalitetnih belih rib v mrežnih kletkah. Rezervat je tudi naravno doraščališče za številne vrste rib, ki v topli polovici leta tu najdejo idealno mesto in zaščito. Tudi v okolici ribogojnih plavajočih ploščadi je za juvenilne stadije rib dovolj hrane in primerne zaščite za njihovo doraščanje.

Gospodarski ribolov v ribolovnem rezervatu je prepovedan razen izlova zimskih jat cipljev in drugih belih rib na podlagi posebnega dovoljenja za gospodarski ribolov.

Krajinski park Strunjan in Naravni rezervat Strunjan

Območje parka obsega celoten Strunjanski polotok, od Simonovega zaliva do izliva Strunjanskega potoka (Roje), vključno z 200-metrskim pasom morja, notranjim delom Strunjanskega zaliva, s Strunjanskimi solinami in z laguno Stjužo. V Stjuži (ital. »chiusa« - zaprta) so včasih ekstenzivno gojili ribe, kasnejši raziskovalni projekti pa niso bili realizirani na proizvodnem nivoju.

Morski pas okoli samega strunjanskega polotoka predstavlja izredno zanimiv in raznolik habitat. Naravni rezervat Strunjan obsega severno obalo Strunjanskega polotoka ter pripadajoči 200-metrski pas obalnega morja. Morsko dno se na strunjanski strani relativno stopoma spušča, v zalivu Sv. Križa je muljevito dno s podvodnim travnikom in večjimi skalami iz peščenjaka. Na samem rtu Ronek se skalnato dno bogato z vrstami alge cistozire (*Cystozira* spp.) najprej postopoma, nato pa strmo spusti do globine 10 – 12 m, kjer se nahaja združba leščurja (*Pinna nobilis*). Območje strunjanskega rezervata je tudi ihtiološko bogato, naseljujejo pa ga številne, tudi gospodarsko pomembne vrste školjk in mehkužcev kot npr. noetova barčica ali mušola (*Arca noe*), sipa (*Sepia officinalis*), ladinka ali dondola (*Venus verrucosa*).

V času poletne sezone je ta del slovenske obale zelo obremenjen s plovili, ki se sidrajo na tem območju s tem pa poškodujejo bentoške organizme. Tudi zato se je pojavila zamisel o oblikovanju sidrišč za čolne ob robu zaščitene območja.

Naravni rezervat Stjuža in Strunjanske soline

Stjuža je edina morska laguna na slovenski obali. Nekoč je bila odprt zaliv, pred več kot 200 leti pa so med morjem in zalivom zgradili nasip, tako da je danes laguna povezana z morjem le preko kanala. Ime Stjuža izvira iz italijanske besede *chiusa* - zaprta. Laguna je zelo plitva. Gibanje vode je odvisno od plime in oseke, medtem ko valov in morskih tokov ni. V laguni so včasih ekstenzivno gojili ribe, predvsem v obdobju od aprila, ko so v laguno naselili mladice rib pa do novembra, ko so ribe izlovili, vendar so ribogojstvo opustili že v tridesetih letih 20. stoletja.

Na Jadranu so lagune najbolj pogoste na zahodni obali in na skrajnem severnem delu Jadranskega morja (Gradež, Marano). Znanе so predvsem po številnih vrstah ptic in po gojenju rib. Pestrost življenjskih okolij in vrst zagotavlja hrano in zavetišča tako za ptice kot tudi za ribe.

Stjuža in Strunjanske soline predstavljajo izjemen preplet življenjskih okolij, kakršnega ni nikjer drugje na slovenski obali.

5.2 Gospodarski položaj območja LAS

5.2.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti

Glavne dejavnosti so storitvene dejavnosti, zlasti na področju trgovine, prometa in logistika, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, informacijske in komunikacijske dejavnosti ter turizma. Sledijo predelovalne dejavnosti, med katerim nekoliko izstopa proizvodnja kovinskih izdelkov, ter gradbeništvo. Prav ti dve panogi je zadnja kriza močno prizadela, med tem ko so se podjetja s področja prometa in logistike, trgovine in turizma uspešneje soočila s krizo. Hrbtenico gospodarstva predstavljajo velika storitvena podjetja, kot so Luka Koper, Intereuropa, Adriatic Slovenica, Banka Koper. Ob njih pa so zelo pomembna še mikro in mala podjetja, ki jih številčno največ. Na področju industrijske dejavnosti so ključna podjetja Lama, Cimos in Tomos.

Turizem

Slovenska Istra ustvari dobro četrtno vseh turističnih nočitev v Sloveniji, kar 45 % vseh nastanitvev pa se nahaja v hotelih in podobnih nastanitvenih kapacitetah⁶. Zasedenost ležišč je v poletni sezoni 75.4 %, v zimski pa le 27.9 % (slovensko povprečje v poletni sezoni 53.8 % in v zimski 33.1 %), kar nakazuje, da imajo obmorske občine izrazito letno sezono z viškom turističnega obiska v avgustu, najmanj obiskovalcev pa imata meseca november in januar.

Na 1000 prebivalcev lahko regija ponudi 236 ležišč, kar je močno nad Slovenskim povprečjem z 58 ležišči na 1000 prebivalcev. Regija ima najvišjo gostoto turističnih ležišč, ki znaša 25 ležišč/km², kar nakazuje na nadpovprečno razvite nastanitvene kapacitete, ki pa se povečini nahajajo v urbanih predelih in v neposredni bližini obale, pomanjkljive pa so v zaledju mest in na podeželju.

V letu 2014 so tri obalne občine⁷ ustvarile 607.464 prihodov turistov, od tega je bilo 59 % tujih in 41 % domačih gostov. Piran je obiskalo kar 69 %, Koper 17 % in Izola 14 % vseh turistov. V primerjavi z letom 2004 zabeležimo rahel upad prihodov domačih gostov v občinah Koper in Izola (v Izoli za 2.3 %, v Kopru pa za 3.2. %), medtem ko se v Piranu opazi povečanje prihodov domačih turistov za 13 %. V zadnjem desetletju se je povečal tudi delež prihodov tujih turistov in sicer v občini Izola za 13 %, v občini Piran za 20 %, v občini Koper pa kar za 56 %. Povprečen čas bivanja znaša med tujimi gosti 2.3 dni, med domačimi pa 4.2 dni. Med tujci, največ nočitev ustvarijo Avstrijci (23 %), Italijani (19 %) in Rusi (6 %).

---

⁶Hoteli, hostli, moteli, aparthoteli, penzioni

⁷V sklop podatkov občine Koper so prišteti še podatki za občino Ankaran, ker za slednjo SURS na področju turizma ne zbira podatkov posebej.

Preglednica 6: Prihodi in delež domačih in tujih turistov v letu 2004 in 2014.

	Prihodi domačih turistov 2004	Prihodi domačih turistov 2014	Indeks prihodi domačih turistov 2004/2014 (%)	Prihodi tujih turistov 2004	Prihodi tujih turistov 2014	Indeks prihodi tujih turistov 2004/2014 (%)
IZOLA	45.998	44.944	- 2,3	34.523	38.923	+ 12,7
KOPER	54.372	52.645	- 3,2	32.567	50.716	+ 55,7
PIRAN	133.460	150.429	+ 12,7	224.735	269.807	+ 20,0
SKUPAJ	233.830	248.018	+ 6,1	291.825	359.446	+ 23,2

Vir: SURS, 2015.

Drugo najbolj obiskano mesto v Sloveniji v letu 2014 je bilo Piran (prvo mesto zavzema Ljubljana), ki je ustvarilo 1.367.713 nočitev, kar predstavlja 14 % vseh nočitev v Sloveniji. V Občini Izola je bilo ustvarjenih 328.699, v Mestni občini Koper pa 372.349 nočitev. Ankarani, Izola, Koper in Piran so klasificirane kot obmorske občine, ki v primerjavi z ostalimi slovenskimi občinami (zdraviliškimi, gorskimi, mestnimi, drugimi in Ljubljano) ponujajo 20 % vseh prenočišč v Sloveniji (več le gorske občine – 32,3 %). Izola, Koper in Piran sodijo med prvih petnajst občin v Sloveniji po najvišjem številu tujih prenočitev in sicer je občina Piran na drugem mestu z več kot 883.000 prenočitvami, občina Koper zaseda deseto mesto s skoraj 174.000 tujimi prenočitvami, občina Izola pa se nahaja na trinajstem mestu z nekaj več kot 133.000 tujimi prenočitvami⁸

V spodnji tabeli je zabeleženo število turističnih objektov, sob in zmogljivost ležišč v vseh treh občinah v letu 2013 in 2014. Opazimo lahko, da število ležišč narašča v hotelih in drugih nastanitvah, predvsem v zasebnih apartmajih in na turističnih kmetijah.

V zadnjih letih je opazen trend višjih indeksov rasti prihodov gostov v cenejših oblikah nastanitve. Tako so na prvem mestu 'druge nastanitve', ki niso tipično turistične (rast za 55,8%); sledijo prenočišča (15,2%) in mladinski hostli (14,5%). Lani so se po indeksu prihodov gostov dobro odrezale tudi marine (11,3%). Šele potem so se uvrstili hoteli z indeksom rasti prihodov turistov v višini 6,1%. Pozitivno rast prihodov so imeli še sobodajalci (4%), gostišča (3,6%) in penziji (1,5%), vsi ostali nastanitveni obrati pa kažejo negativne indekse.

Preglednica 7: Število objektov in kapacitet po vrstah turističnih nastanitv v letu 2014 v občinah Koper, Izola, Piran in Ankarani.

	Občina Koper		Občina Izola		Občina Piran		Občina Ankarani	
	objektov	kapacite t	objektov	kapacite t	objektov	kapacite t	objektov	kapacite t
Hoteli*****	0	0	0	0	4	1.649	0	0
Hoteli****	2	120	0	0	12	2.777	1	50
Hoteli***	4	460	4	842	9	1.284	2	192
Hoteli**	0	0	1	100	1	70	0	0
Aparthoteli****	0	0	2	35	4	407	1	60
Penzioni***	1	16	0	0	2	145	0	0
Penzioni**	1	25	0	0	2	76	0	0
Moteli**	1	100	0	0	-	-	0	0
Apartmenti in zasebne sobe****	2	33	1	2	5	98	6	426

⁸ SURS, 2014.

Apartmaji in zasebne sobe ***	12	116	8	113	14	175	2	20
Apartmaji in zasebne sobe **	19	184	27	210	4	42	0	0
Apartmaji in zasebne sobe brez kategorije	15	103	5	43	1	26	0	0
Kampi	1	40	2	890	4	2.460	1	1.837
Hostli	6	395	4	153	10	3121	2	52
Otroški in invalidni počitniški domovi	0	0	1	162	5	595	1	716
Turistične kmetije	4	49	2	36	4	40	0	0
Eko namestitev	1	7	1	290	2	17	0	0
Parkirišča za avtodome	2	95	1	24	1	100	1	120
Marine	1	75	1	630	1	650	0	0

Vir: Spletni turistični portali posamezne občine, 2015

5.2.2. Stanje na področju gospodarstva

Gospodarstvo je izrazito skoncentrirano v obalnem delu. Izstopa zlasti mesto Koper, ki je glavno gospodarsko središče območja. V 2013 je bilo na območju LAS registriranih 10150⁹ podjetij, pri katerih je delalo slabih 33.000 oseb¹⁰. Od tega jih je bilo slabih 6000 podjetij z 21702 zaposlenimi v občini Koper. Pozitivno je, da je v primerjavi z letom 2008 število podjetij narastlo, in sicer za dobrih 1500. Kljub temu, pa je število oseb, ki so delala v podjetjih nižje za kar 3000. Podjetja tako danes manj zaposlujejo kot pred leti. Skupno je stanje gospodarstva slabše kot pred letom 2008, saj je gospodarska kriza pustila veliko posledic.

Preglednica 8: Poslovanje podjetij v letih 2008 in 2013.

	2008				2013			
	Število podjetij	Število oseb, ki delajo	Prihodek (1000 EUR)	Število oseb, ki delajo na podjetje v občini	Število podjetij	Število oseb, ki delajo	Prihodek (1000 EUR)	Število oseb, ki delajo na podjetje v občini
Izola	1648	5780	323482	3,5	1883	5218	304117	2,8
Koper	4936	23541	3868735	4,8	5965	21702	3578369	3,6
Piran	1934	6637	496741	3,4	2302	5983	365560	2,6
Skupaj	8518	35958	4688958	3,9	10150	32903	4248046	3

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

⁹ Podjetje, registrirano kot pravna ali fizična oseba.

¹⁰ So vse osebe, ki delajo pri opazovani enoti (plačane in neplačane), in tudi vsetiste osebe, ki delajo zunaj enote, ki ji pripadajo in ki jih plačuje (npr. prodajni zastopniki). Med osebe, ki delajo, se štejejo tudi delavci s krajšimdelovnim časom, sezonski delavci in delavci na domu, ki so na plačilnem seznamu opazovane enote.

Prednjačijo mikro gospodarske družbe, ki jih več kot 90%. Skupaj je na območju 3.399 gospodarskih družb, ki zaposlujejo 15.372 oseb. Število delovnih mest je v obdobju 2008-2013 upadlo za 12%. Podjetja izkazujejo presežek neto izgube. Povprečna bruto plača na zaposlenega znaša 1.386 EUR, dodana vrednost pa 35.256 EUR, kar je nižje od slovenskega povprečja. Okoli tretjine vseh prihodkov družbe ustvarijo na tujih trgih.

Preglednica 9: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb.

	Število gospodarskih družb	Število zaposlenih	Padec oz. porast del. mest 2008-2013 (%)	Stopnja delovne aktivnosti	Neto čisti dobiček + neto čista izguba (v 1.000 EUR)	Plače na zaposlenega (v EUR)	Dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)	Delež čistih prihodkov od prodaje na tujih trgih v celotnih čistih prihodkih od prodaje (%)
Izola	560	1900	-12	55,7	-2901	1196	26864	33,4
Koper	2106	10579	-8,9	57,6	-71394	1480	44144	42,9
Piran	733	2893	-15	54,3	-63.622	1482	34759	26,5
Skupaj	3399	15372	-11,9	55,8	-137917	1.386	35.256	34,3
Slovenija	59.726	510.754	-9,7	56,5	332381	1.436	38.006	34,9

Vir: RRP Obalno-kraške regije 2014-2020.

5.2.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

V vseh treh občinah je bilo v letu 2014 skupno 39.461 delovno aktivnih prebivalcev, od tega 34.360 zaposlenih in 5.101 brezposelnih. Od leta 2008 dalje je stopnja registrirane brezposelnosti v vseh občinah naraščala, kar je posledica gospodarske krize. Vrhunec je brezposelnost dosegla v letu 2014. V letu 2014 so na območni enoti Zavod za zaposlovanje Koper zabeležili 7.399 na novo vpisanih oseb, objavljenih pa je bilo 5.286 prostih delovnih mest. Podatki za 2015 so pozitivnejši, saj se brezposelnost na celotnem območju znižuje in je tako v prvi polovici leta znašala okoli 11 % oziroma je bilo registriranih 4064 brezposelnih oseb.

Preglednica 10: Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v občinah Izola, Koper in Piran, 2005-2014.

Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Izola	10,1	8,8	7,5	6,1	7,5	9,2	11,6	11,8	12,7	12,6
Koper	7,0	7,4	6,5	5,4	7,0	7,5	9,3	9,8	11,3	11,7
Piran	8,5	7,7	6,7	6,0	7,5	8,5	10,2	10,4	12,4	13,8

Vir: Letno poročilo 2011 ZRSZ Območne službe Koper, Statistični urad RS.

Podrobnejši pregled strukture brezposelnih oseb pokaže, da je med vsemi brezposelnimi okoli 45% žensk, 50% dolgotrajno brezposelnih, 23 % prejemnikov denarnega nadomestila, 17 % mladih (do 29 let), 28 % takih z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 55 % takih s srednješolsko izobrazbo in 17 % takih z višje in visoko izobrazbo.

Preglednica 11: Struktura registriranih brezposelnih oseb po občinah, avgust 2015.

Statistična regija/ občina	Avgust 2015							
	Reg. brezpos.	dolgotrajno		stari	stari 50	1+2	3+4+5	6+7+8
	osebe, skupaj	ženske	brezposelni	15-29 let	let ali več	OŠ ali manj	srednješol. izobrazba	višje-, visoko- šol. izobr.
Ankaran	124	64	64	29	42	32	67	25
Izola	762	355	372	126	307	227	431	104
Koper	2.335	1.159	1.141	401	896	671	1.255	409
Piran	843	409	443	127	327	204	490	149

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, mesečne informacije (avgust, 2015).

5.3 Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS

5.3.1 Število in gostota prebivalcev na območju

Na območju LAS Istre je v letu 2015 prebivalo skupaj 87.845 prebivalcev. Skoraj 60% vseh prebivalcev prebiva v Občini Koper, ki po velikosti zavzema 80% celotnega območja. V občini Piran prebiva 17.857, občini Izola 15.867 in občini Ankaran 3219 prebivalcev.

Povprečna gostota prebivalstva na območju znaša 228,8 prebivalcev/km². Najbolj izstopa občina Koper, ki je s 167,9 prebivalci/km² najredkeje poseljena občina, kar je povezano s tem, da ima občina velik obseg zaledja, ki je redko naseljen. Med ostalimi tremi občinami so razlike manjše, in sicer znaša gostota naseljenosti v občini Izola 554,8, v občini Ankaran 402,4 v občini Piran pa 400,4 prebivalcev/km². Analiza po krajevnih skupnostih je pokazala, da je najmanjša gostota prebivalstva zabeležena v KS Zazid (6 prebivalcev na km²). Sledijo KS Podgorje, Rakitovec, Gradin, Gračišče, Boršt, Padna, Nova vas, Črni Kal, Marezige, Šmarje in Sveti Peter, ki imajo gostoto prebivalstva manjšo od 100 prebivalcev na km², kar je tudi v rangu slovenskega povprečja. Daleč največja gostoto prebivalstva je v KS Piran in to kar 5707 prebivalcev na km². Sledijo KS Koper, Izola, Lucija in Portorož.

5.3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih

V obdobju 2004-2014 se je število prebivalcev na območju povečalo za 8085 oz. 8%. Indeks gibanja prebivalstva znaša 107,9. Naravni prirast (razlika med številom živorojenih otrok in številom umrlih) v tem obdobju znaša 683 prebivalcev. Pri tem velja poudariti, da občina Piran beleži konstantni negativni naravni prirast v zadnjih letih. Selitveni prirast (razlika med številom priseljenih in številom odseljenih) v tem obdobju znaša 7402. Od tega se je 5609 oseb preselilo na območje iz tujine. Ostalih 1793 pa predstavlja selitveni prirast med občinami v Sloveniji.

Preglednica 12: Gibanje prebivalstva na območju LAS Istra v zadnjih desetih letih (obdobje 2004-2014).

	Naravni prirast	Selitveni prirast s tujino	Selitveni prirast med občinami	Skupni prirast na 1000 prebivalcev	Indeks gibanja prebivalstva
Izola	159	1251	-71	86	105,5
Koper ¹¹	731	3514	2070	123	110,8
Piran	-207	844	-206	-24	101,7
Skupaj	683	5609	1793	185	107,9

Vir: Statistični urad RS.

V Občini Koper so zabeleženi najbolj pozitivni demografski trendi, saj se je število prebivalcev od leta 2002 povečalo za 14%, hkrati pa beleži najnižji indeks staranja¹². Občina beleži pozitiven naravni in selitveni prirast. Sicer pa vse občine beležijo porast prebivalstva v zadnjih 15 letih. Bolj negativna pa je starostna struktura, saj indeks staranja na območju znaša 142,3, med tem, ko je povprečje za Slovenijo 121,3. Pri tem izstopa Občina Piran, kjer je indeks staranja opazno najvišji, hkrati pa je indeks gibanja števila prebivalcev¹³ najnižji. Pri tem je tudi edina občina z negativnim naravnim prirastom. Zato jo lahko označimo kot demografsko je najbolj ogroženo.

Z namenom globlje analize demografskih trendov na območju LAS Istra, smo opravili tudi analizo po posameznih naseljih in krajevnih skupnostih, saj podatki na ravni občin ne omogočajo vpogleda v demografske trende na podeželju in razlike med podeželjem in mestnimi oziroma obalnimi središči. Rezultati so pokazali presenetljivo in hkrati z vidika razvoja podeželja pozitivno sliko, saj se je število prebivalcev na podeželju v zadnjih 15 letih opazno povečalo. Hkrati pa se je zelo izboljšala tudi starostna in izobrazbena struktura. Obratne trende pa opazamo v obalnih oziroma mestnih naseljih, saj število prebivalstva zelo počasi narašča oziroma celo upada, obenem pa je vedno več starejšega prebivalstva.

V občini Piran sta tak primer KS Piran in KS Portorož, med tem, ko na podeželju pozitivno izstopata KS Sečovelje in KS Sv. Peter. V občini Izola je v obalnih KS zabeležena minimalna rast prebivalstva, med tem pa, ko pa se je v KS Korte število prebivalcev v zadnjih 15 letih povečalo za več kot četrtino, hkrati pa v tej KS beležijo tudi najnižji indeks staranja. V občini Koper so trendi podobni, saj sta v večini KS na podeželju indeks gibanja prebivalstva in indeks starosti pozitivnejša, kot v KS v obalnem delu. Opazno najbolj izstopa KS Boršt, kjer se je število prebivalcev v zadnjih petnajstih letih povečalo za skoraj 70% in hkrati indeks staranja znaša le 68. Le dve KS beležita upad prebivalstva (Podgorje in Rakitovec). Je pa v občini več naselij, kjer še vedno beležimo upadanje prebivalstva. Sicer se to število zmanjšuje, saj je bilo v obdobju 1991-2002 takih naselij 37, v obdobju 2002-2015 pa 22 (Belvedur, Bezovica, Črnotiče, Dol pri Hrastovljah, Dvori, Galantiči, Gradin, Hrastovlje, Karli, Koromač-Boškini, Podgorje, Pregara, Premančan, Rožar, Sirči, Smokvica, Socerb, Sočerga, Stepani, Trebeše, Trsek, Tuljaki). V veliki večini gre za od obalnih središč za bolj oddaljene in odmaknjena naselja, ki so tudi nekoliko manj zanimiva za doseljevanje.

¹¹ Pri občini Koper, so upoštevani tudi podatki za Ankaran.

¹² Indeks staranja je razmerje med starim prebivalstvom (starim 65 let in več) in mladim prebivalstvom (starim od 0 let do 14 let), pomnoženo s 100. Višja kot je indeks pomeni, da je na območju več starejšega prebivalstva.

¹³ Indeks gibanja števila prebivalcev prikazuje gibanje števila prebivalcev določenem časovnem obdobju. Višji kot je indeks, bolj se je število prebivalcev povečalo. V primeru, da je indeks nižji kot 100 pa pomeni, da se število prebivalcev zmanjšuje.

Preglednica 2: Glavni demografski podatki po krajevnih skupnostih občin Ankaran, Izola, Koper in Piran.

Občina/ Krajevna skupnost		Število prebivalc ev (2015)	Indeks gibanja prebivalstva (I2002/2015)	Indeks staranja (2015)	Delež prebivalstva z višje ali visokošolsko izobrazbo
Občina Ankaran	Ankaran	3219	108	135	26,6
Občina Piran	Piran	3975	96	173	21,3
	Portorož	2961	104	247	28,2
	Lucija	7356	109	152	24,8
	Sečovelje	1789	120	93	17,5
	Strunjan	185	103	116	22,3
	Nova vas	226	117	255	14,5
	Sveti Peter	798	128	116	18,7
	Padna	172	110	148	17,8
Občina Izola	Korte	2244	126	134	25,0
	Jagodje-Dobrava	2435	102	135	27,7
	Izola	11188	108	139	19,1
Mestna občina Koper	Bertoki	2154	117	119	23,9
	Boršt	307	168	87	16,3
	Črni Kal	1591	104	162	15,3
	Dekani	1629	116	120	19,4
	Gračišče	932	126	102	14,2
	Gradin	443	101	261	11,4
	Hrvatini	2228	112	139	21,3
	Koper (Center, Olmo-Prisoje, Semedela, Za gradom, Žusterna)	25459	107	150	21,0
	Marezige	1211	126	141	19,8
	Pobegi-Čežarji	1831	126	101	23,1

Podgorje	148	97	280	11,5
Rakitovec	121	83	344	7,9
Sv. Anton	1849	138	94	24,5
Škocjan	2543	128	127	23,2
Škofije	3289	122	116	22,9
Šmarje	2692	124	100	21,0
Vanganel	1324	133	92	21,3
Zazid	80	118	136	13,1

Vir: Statistični urad RS.

5.3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva

Na celotnem območju ima v povprečju dobra polovica prebivalstva srednješolsko izobrazbo, dobra četrtina osnovnošolsko izobrazbo ali manj ter petina višješolsko in visokošolsko izobrazbo. Analiza po krajevnih skupnostih pokaže, da je najmanjši delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo ali manj zabeležen v KS Portorož (16,1 %), KS Korte (21 %) in KS Lucija (22 %), največji delež pa KS Rakitovec (38,6 %) KS Zazid (37,7 %) in Padna (36 %). Najmanjši delež prebivalcev z višješolsko in visokošolsko izobrazbo imajo KS Rakitovec (8 %), KS Gradin (11 %) in KS Podgorje (12 %), največji delež pa KS Portorož in Jagodje-Dobrava (28 %) ter Ankaran (27 %). V zgornji preglednici je prikazan deleže prebivalcev z višješolsko in visokošolsko izobrazbo po vseh krajevnih skupnostih na območju.

5.3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS

Območje je dobro preskrbljeno tako z predšolskimi kot šolskimi ustanovami. Vsi vrtci na obravnavanem območju so javnega značaja. V MOK delujejo trije samostojni vrtci (dva v centru Kopra, en v predmestnem naselju Semedela), pet vrtcev je organiziranih v okviru osnovnih šol v Dekanih, Gračišču, Marezigah, Škofijah in Šmarjah. V Občini Izola deluje en samostojen vrtec (VIZ Mavrica) in en, organiziran na OŠ Dante Alighieri v Izoli. V Občini Piran delujejo trije samostojni vrtci (Mornarček Piran, La Coccinella in Morje Lucija v Portorožu), en pa je organiziran na OŠ Sečovlje Piran. Kljub omenjenemu pozitivnemu skupnemu prirastu so v vseh treh obalnih občinah poskrbeli za ustrezne dodatne kapacitete za namestitev otrok.

V Kopru delujeta dve osnovni šoli (OŠ Koper in Scuola Elementare Pier Paolo Vergerio il Vecchio) v središču mesta in dve (OŠ Dušana Bordona Semedela in OŠ Antona Ukmarja Markovec) v predmestju Kopra. V zaledju koprške občine deluje sedem osnovnih šol. (OŠ Ivana Babiča-Jagra Marezige, OŠ Dekani, OŠ Aleša Beblerja-Primoža Hrvatini, OŠ Elvire Vatovec Prade, OŠ Istrskega odreda Gračišče, OŠ Oskarja Kovačiča Škofije, OŠ Šmarje).

Izola ima tri osnovne šole, ki se nahajajo znotraj mestnega naselja(OŠ Dante Alighieri, OŠ Livade in OŠ Vojke Šmuc). V Občini Piran delujeta dve osnovni šoli v samem centru mesta (OŠ Cirila Kosmača Piran in OŠ Vincenzo de Castro), ena v Luciji (OŠ Lucija), ena pa v Sečovljah (OŠ Sečovlje).

Tudi osnovno glasbeno šolanje je dobro urejeno v okviru Centra za glasbeno vzgojo Koper (CGV Koper) z glasbenimi šolami v Izoli in Piranu.

Srednje šole so skoncentrirane v treh večjih obalnih mestih: Kopru, Izoli in Piranu oziroma Portorožu. V Kopru deluje pet srednjih šol (Ginnasio Gian Rinaldi Carli, Gimnazija Koper, Srednja ekonomsko-poslovna šola Koper, Srednja tehniška šola Koper, Umetniška gimnazija), v Izoli dve (Gimnazija Pietro Coppo Izola, Srednja šola Izola), v Piranu dve srednji šoli (Gimnazija Antonio Sema Piran in Gimnazija Piran), v Portorožu pa ena (Srednja pomorska šola Portorož). Gimnazija Koper ima tudi dva umetniška oddelka in sicer glasbeni in likovni.

Tudi visokošolske ustanove se nahajajo v mestnih naseljih. V Kopru je sedež Univerze na Primorskem (UP) katere članice so:

v Kopru: Fakulteta za management, Fakulteta za humanistične študije, Pedagoška fakulteta in Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije

- v Izoli: Visoka šola za zdravstvo
- v Portorožu: Turistica – Fakulteta za turistične študije.

V okviru UP deluje še Znanstveno-raziskovalno središče Koper (UP ZRS) in Primorski inštitut za naravoslovne in tehnične vede (UP PINT). V Izoli so oktobra 2015 odprli i Univerzitetni kampus Livade. Projekt sofinancira Evropska unija v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija – Italija 2007-2013).

V Piranu se nahaja še Visoka šola za podjetništvo Gea Colledge (privatni zavod), v Portorožu pa Fakulteta za pomorstvo in promet (članica Univerze v Ljubljani).

Osrednje kulturno življenje na obravnavanem območju gravitira na mestna središča, kjer se tudi nahaja večina kulturnih ustanov: Gledališče Koper, Kulturni dom Izola, gledališče Tartini Piran, Avditorij Portorož, Pokrajinski muzej Koper, Pomorski muzej Sergeja Mašera Piran, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, Mestna knjižnica Piran, Mestna knjižnica Izola, Muzej Parenzana v Izoli, umetniške galerije (Obalne galerije Piran, galerija Alga in Insula v Izoli, Meduza in številne druge v Kopru).

Na podeželju je kulturno življenje osredotočeno predvsem na številna društva, ki delujejo na različnih kulturnih področjih ter večinoma v prostorih »zadružnih domov«. Sicer pa je na podeželju poleg nekaterih galerij, še Muzej Solinarstva v Sečovljah, Tonina hiša v Sv. Petru in Kapelučina hiša z etnološko zbirko v Novi vasi. Pestro paleto kulturne dejavnosti na območju LAS pa predstavljajo amaterska društva delujoča tako v mestnih jedrih kakor na podeželju. Na obravnavanem območju je registriranih skoraj 1000 aktivnih društev. Delujejo na področju glasbene, likovne, plesne, kiparske in drugih dejavnosti. Društva so zelo raznolika kar predstavlja pestrost v kulturni ponudbi tega območja. Tajko npr. med ostalimi društvi delujejo:

- v Kopru:

Kantadore Gradin, KD Lovski pevski zbor Dekani, Istrski grmič – Ženska pevaska skupina Dekleta s Škofij, Kulturno društvo Ženska kompanija Fritule, MePZ Obala, Godbeno društvo "Mužika" Sv. Lazar Boršt, KUD Svoboda - Godba na pihala Sv. Anton, Kulturno društvo Pihalni orkester Koper, Pihalni orkester Marezige, Glasbeno društvo Obalni komorni orkester, Akademsko kulturno - umetniško društvo Kolo, Folklorna skupina SKALA Kubed, KD Mandrač Koper, Društvo Univerze za 3. življenjsko obdobje Pristan

- v Izoli:

3 Big Band Orchestra, Kulturno društvo harmonikarjev Izola, Kulturno društvo Korte, Kulturno društvo likovnih umetnikov – Lik, Likovno društvo Tuba, Pihalni orkester Izola, Turistično društvo Šparžin, Kulturno umetniško društvo Balerima

- v Piranu:

Kulturno društvo Sloga, Twirling klub Piran, Likovni klub Solinar, Folklorno društvo Val Piran, Kd Mladinski pihalni orkester, Kd baletna skupina Metulj, Portoroški pevski zbor, Društvo ljubiteljev kulturne in naravne dediščine »anbot«, Kulturno in turistično društvo »čikole čakole«, Društvo za trajnostni razvoj Istre, Univerza za 3. življensko obdobje – društvo Faros
unesco klub Piran

Predvsem društva delujoča na podeželju ohranjajo tudi kulturno izročilo in predstavljajo dodatno turistično ponudbo, ki ima na podeželju še večji pomen kot npr. Godbeno društvo Mužika Sv. Lazar Boršt, KD Šavri n anka Šavrinke, TD Solinar Strunjan in mnogo drugih kakor tudi številna Turistična društva.

Nekatera društva dosegajo visoko kvaliteto raven ustvarjanja ter predstavljajo poleg bogate domače kulturne ponudbe tudi mednarodno uveljavljene zasedbe, druga imajo tudi več kot 100 – letno tradicijo. Skupaj z osrednjimi turističnimi društvi in javnimi zavodi na področju kulture in športa predstavljajo osrednjo kulturno in turistično ponudbo na obravnavanem območju. Hkrati s svojim delovanjem ohranjajo kulturno izročilo in o predstavljajo vez tudi z ribištvom, kmetijstvom, podeželjem, tipično kulinariko kakor tudi s celovito turistično ponudbo Obale.

5.3.5 Opis ranljivih skupin

Brezposelni

Kljub temu, da je registrirana stopnja brezposelnosti na obalnem območju med najnižjimi v Sloveniji (Ankaran 8,3, Koper 10,3, Izola 11,1, Piran 10,9, Slovenija 11,5, Surs, sept.2015), je med njimi znaten delež težko zaposljivih kategorij (dolgotrajno brezposelni, starejši od 50 let) in mladih do 29 let. Ravno turizem je dejavnost, ki problem brezposelnosti vsaj delno omili s sezonskimi zaposlitvami ter drugimi oblikami dela v času turistične sezone. Sama sezona se podaljšuje v po in pred sezonsko obdobje, s čemer se tudi večja potreba po kadrih. Dopolnilne dejavnosti v kmetijstvu in ribištvu, presktrukturiranje ribičev v dejavnosti »ribiškega turizma« lahko pripomorejo k nadaljnjemu zmanjšanju brezposelnosti na območju LAS.

Mladi

Mladi generaciji predstavlja problem predvsem slaba možnost za zaposlovanje zato se jih precej odloča za delo v tujini, veliko pa je tudi dnevnih migrantov, ki se vozijo na delo v Ljubljano in okolico. Le ti so večinoma visoko izobraženi kadri. Kot omenjeno, so možnosti za zaposlovanje mladih predvsem v turizmu in z njim povezanih dejavnostih in na področju družbenih dejavnosti.. Te dejavnosti so pomembne tudi z vidika preprečevanja marginalizacije, kriminala in odvisnosti.

Starostniki in hendikepirane osebe ter otroci s posebnimi potrebami

Glede na višji delež starostnikov od povprečja v Sloveniji, predstavlja ta skupina pomemben del prebivalstva na območju LAS.. Na območju obalnih občin je kar nekaj domov za ostarele, Obalni dom upokoencev Koper, Dom upokoencev Izola, Center za starejše občane Lucija. Starejši občani so aktivni v številnih društvi in društvi upokoencev. Številni imajo možnost najema manjših kmetijskih zemljišč v okolici urbanih naselij, nekateri pa so še aktivni v poslovnih dejavnostih.

Obala je prijazna do hendikepiranih oseb, saj so večinoma dostopne točke primerno urejene, veliko je sprehajalnih poti, primernih tudi za te osebe in dostopnih plaž.. V Izoli imamo Dom dva topola, ki je namenjen distrofikom ter gibalno oviranim osebam. Za otroke s posebnimi potrebami se nahaja v Strunjanu center Elvire Vatovec, Center za korekcijo sluha in govora v Portorožu ter center Sonček za cerebralno paralizo na Debelem rtiču v občini Ankaran.

Starejši in občutljive skupine predstavljajo pomemben del turističnega obiska Slovenske Istre, predvsem v pred in posezoni, pa tudi kot dnevni obiskovalci. se.

5.4 Izkušnje z izvajanjem programa LEADER in Evropskega sklada za ribištvo v obdobju 2007 – 2013

Na območju zdajšnje LAS Istre sta bili v programskem obdobju 2007-2013 ustanovljeni dve akcijski skupini: OAS RIBIČ - Obalna akcijska skupina »RIBIČ«, s 46 člani ter LAS Istre oz. Lokalna akcijska skupina za območje občin Koper, Izola in Piran, v katero je bilo vključenih 60 članov.

Izkušnje s pripravo SLR in ustanovitvijo Obalne akcijske skupine Ribič 2007-2013:

Lokalna strategija trajnostnega razvoja ribištva je bila podlaga za delovanje Obalne akcijske skupine. Obalna akcijska skupina je nastala na iniciativo delovne skupine polno aktivnih ribičev ter zainteresiranih partnerjev, ki so se odzvali na pobudo ribičev za ustanovitev OAS.

V času nastajanja strategije so bili izvedeni številni usklajevalni sestanki, delavnice in razgovori z vsemi zainteresiranimi akterji za vključitev v OAS. Glede na dvome, ki jih je bilo zaznati v ribiškem sektorju, je bila ustanovitev akcijske skupine težavna. Kljub temu, da je bila prva predstavitev 4. Osi s strani Ministrstva za kmetijstvo šele marca 2010, so se aktivnosti za pripravo SLR izvajale skoraj 2 leti. V strategijo so bila vključena »Izhodišča za Strategijo razvoja obalne akcijske skupine za ribištvo«, ki jih je delovna skupina za ribištvo oblikovala julija 2010. V okviru izvedenih delavnic in predstavitev je sodel tudi predstavnik obalne akcijske skupine iz Danske. Pripravljena je bila SLR, ki je bila po javni obravnavi jeseni 2011 potrjena s strani delovne skupine in nato januarja 2012 sprejeta skupaj s Konzorcijsko pogodbo na ustanovni skupščini OAS RIBIČ. Postopen proces priprave je omogočil kvalitetno izdelavo SLR, kar je potencialnim vlagateljem omogočilo dobro in kvalitetno osnovo za pripravo projektov.

Tako se je dne 09.01.2012 ustanovil Konzorcij Obalne akcijske skupine RIBIČ. Štel je 46 partnerjev: 26 iz zasebnega ribiškega sektorja, 15 iz zasebnega neribiškega sektorja ter 5 iz javnega sektorja. Namen ustanovitve OAS RIBIČ je bila vzpostavitev učinkovitega javno-zasebnega partnerstva za izvajanje Lokalne razvojne strategije OAS za črpanje sredstev ESR iz 4. osi Operativnega programa za razvoj ribištva v RS 2007-2013 v skupni višini 2.885.732,00 EUR.

Od dneva potrditve skupine, to je od 02.03.2012 do 30.06.2015 je bilo odobrenih in uspešno realiziranih 17 izvedbenih projektov ter 3 projekti oz. aktivnosti izvajanja Lokalne razvojne strategije direkto s strani OAS RIBIČ. Vlagatelji projektov so bili večinoma ribiči oz. ribogojci, ki so s svojimi projekti zasledovali različne cilje, predvsem prvi cilj »Diverzifikacijo in prestrukturiranje ribiške dejavnosti«, »Trženje, predelava in kulinarika slovenskega ulova/vzreje« oz. »Izobraževanje v ribištvu in o ribištvu ter promocija slovenskega ribištva«. Več informacij o uspešno zaključenih projektih OAS RIBIČ je na voljo na www.oasribic.si.

Izkušnje z izvajanjem programa LEADER 2007-2013:

Lokalna akcijska skupina za območje občin Koper, Izola in Piran jr bila ustanovljena junija 2008 kot javno-zasebno partnerstvo, katerega člani so bili podpisniki družbene pogodbe o ustanovitvi in delovanju LAS. Organi LAS so bili skupščina, upravni odbor in nadzorni odbor, medtem ko je naloge upravljanja LAS izvajal Regionalni razvojni center Koper. Skupščina LAS je ob ustanovitvi sprejela Lokalno razvojno strategijo, ki se je na terenu, z vključevanjem skupnosti po principu »od spodaj navzgor«, pripravljala v letih 2007 in 2008. LAS Istre je formalni status in letno pravico do porabe sredstev pridobila januarja 2009 in je letno objavljala Javne pozive za predložitev projektnih predlogov za izvajanje Lokalne razvojne strategije. V programskem obdobju 2007-2013 so bili objavljeni štirje javni pozivi, na osnovi katerih je upravni odbor na prvi stopnji, potrdil petindvajset izvedbenih projektov. Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je bil predložen Letni izvedbeni načrt

projektov za leto 2009, Letni izvedbeni načrt projektov za leto 2010 ter 1. in 2. Načrt izvedbenih projektov v letih 2011 in 2012. Predložene načrte oz. projekte je ministrstvo kot drugostopenjski organ tudi potrdilo. Projekti LAS so se izvajali neprekinjeno, do vključno leta 2015, pravočasno so bili oddani vsi potrebni zahtevki za izplačilo, posredovane so bile potrebne dopolnitve in pojasnila zahtevkov, zagotovljena udeležba v vseh rednih revizijskih postopkih »in house« in »in situ«, prejeta izplačila pa so bila takoj nakazana nosilcem projektov. Izvedba programa LEADER je ocenjena kot uspešna.

6. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS Istre, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

Opredelitve razvojnih potreb in možnosti temelji na analizi stanja, ki je bila izvedena na podlagi študije sekundarnih virov in razpoložljivih podatkov, delavnic in terenskega dela na območju LAS (ankete, intervjuji).

Z vidika infrastrukture in socio-demografskih značilnosti, so se v zadnjih letih razlike med obalnimi deli in podeželjem zelo zmanjšale. Današnja slika podeželja Istre se razlikuje od mnogih ostalih podeželskih območij v Sloveniji zlasti po tem, da (na večini območja) beležimo pozitivne demografske trende in ekonomske kazalce. To dokazujejo tudi rezultati ene od izvedenih terenskih raziskav med lokalnimi prebivalci, ki ugotavlja relativno visoko zadovoljstvo s kakovostjo bivanja v Slovenski Istri. Pri tem ni bilo zabeleženih večjih razlik med obmestjem oziroma naselji bližje obalnemu delu in naselji ter območji, ki so nekoliko bolj oddaljena od obalnih središč. To lahko povežemo z ugotovitvijo da se je v zadnjih dvajsetih letih močno izboljšala osnovna infrastruktura na podeželju, kar je pozitivno vplivalo na zmanjšanje trenda odseljevanja in hkrati na povečanje priseljevanja.

Kljub navedenim pozitivnim spremembam, pa je z izhodišč endogenega razvoja podeželja, stanje bolj problematično. Območju ne uspe aktivirati (mnogih) endogenih razvojnih potencialov, kar se izkazuje v zelo nizkem obsegu lokalne ekonomije (podjetništva), ki vključuje endogene potenciale (pridelava in predelava hrane, turizem, obrt...). Posledično je podeželje še vedno ekonomsko odvisno od (obalnih) mestnih središč, kamor dnevno na delo migrira velika večina aktivnega prebivalstva, saj je zaposlitvenih možnosti in delovnih mest na podeželju malo. Namesto da bi se območje LAS razvijalo v smeri multifunkcijskega »živega« podeželja, postaja to vedno bolj podobno (moderniziranim) »spalnim naseljem«, ne izkorišča dovolj svoje vrednosti in izgublja identiteto. Prav pomanjkanje zaposlitvenih možnosti in možnosti za pridobivanje dodatnih dohodkov je eno od področjih, s katerim so prebivalci podeželja najbolj nezadovoljni, zato mora biti to eden od glavnih razvojnih ciljev.

Z vidika endogenega razvoja podeželja, lahko kot ključne razvojne izzive in potrebe območja opredelimo:

- Šibko razvito podjetništvo, kmetijstvo, turizem in nevladni sektor in pomanjkanje (zelenih) delovnih mest na podeželju ter posledično velika (ekonomska in siceršnja) odvisnost od mestnih središč in gospodarskih centrov.
- Preskromno (razvojno) sodelovanje med deležniki in premajhno vključevanje lokalnega prebivalstva v načrtovanje in izvajanje razvojnih aktivnosti.
- Odsotnost akterja/organizacije, zadolžene za spodbujanje razvoj podeželja, podjetništva, pomoč pri črpanju razvojnih sredstev, mreženje ponudnikov, koordinacijo in usklajevanje interesov in projektno upravljanje...
- Pomanjkljiv oziroma pasiven pristop k ohranjanju okolja, varovanju naravne in kulturne dediščine ter kulturne krajine.
- Pomanjkljiva infrastruktura, zlasti na področju ravnanja z gospodinjskimi odpadki in uporabe vode oziroma namakanja v kmetijstvu.

Preglednica 14: SWOT analiza za območje LAS Istra

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Ugodna geostrateška lega, dobra dostopnost (po morju, zraku in kopnem), bližina gospodarskih centrov in urbanih središč - Zadovoljstvo lokalnih prebivalcev s kvaliteto življenja - Pozitivni demografski trendi (rast števila 	<ul style="list-style-type: none"> - Nezadostna izkoriščenost lokalnih virov, pomanjkanje identitete in povezanosti kmetijstva, ribištva in turizma - Povečana obremenitev na okolje zaradi intenzivnosti kopnega in morskega prometa, turizma ter ostalih dejavnosti. - Nezanesljiva oskrba s pitno vodo (poletje)

<p>prebivalcev, priseljevanje, vedno več mladih in izobraženih na podeželju)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biotska, naravna in krajinska pestrost, mediteranske kulture, morje, soline, Dragonja, Kraški rob... - Ugodna klima za turizem in kmetijstvo - Ohranjena narava (možnosti za eko kmetijstvo in zeleni turizem) - Varnost pred naravnimi nesrečami - Kulturna identiteta/dediščina, multikulturnost, tradicionalna znanja (kmetijstvo, ribolov, kulinarika...) - Pestrost in kakovost kmetijskih pridelkov, morskega ulova in gastronomije - Razvitost ekološkega kmetijstva - Dolgoletna tradicija kmetijske in ribiške dejavnosti - Obnovljena ribiška infrastruktura (pomoli, pristanišča) - Visoka kakovost jadranskih rib. Prepoznaven in specifičen okus morskih rib in drugih organizmov, ki so kulinarično visoko cenjeni - Že obstoječi obrati za gojenje školjk ter morskih in sladkovodnih rib, ki omogočajo trajno gojenje kvalitetnih belih rib in školjk - Tradicija turizma in prepoznavna turistična destinacija (obalni del), - Razmeroma dobro razvita osnovna infrastruktura (ceste, vodovod, el. omrežje, vaški domovi ...) - Prebujanje podeželja - veliko NVO/društev, razvojnih iniciativ, idej, dogodkov, obujanja tradicije, ipd. - Razvit družbeni sektor - šolstvo, izobraževalne in raziskovalne ustanove (UP) 	<ul style="list-style-type: none"> - Pomanjkljivo upravljanje z meteorno vodo in odplakami iz gospodinjstev (tudi ovira za razvoj turizma) - Različni interesi v okolju, šibko sodelovanje med akterji na vseh ravneh, odsotnost razvojne vizije/fokusa, - Podeželje se spreminja v »spalno in vikendaško okolje« in izgublja tradicionalno povezanost in identiteto - Ni nosilca, ki bi ustrezno animiral, povezoval in razvijal vsebine, projekte, podjetništvo, ind. na terenu - Pomanjkljiv oziroma pasiven pristop k ohranjanju okolja, varovanju narave ter kulturne dediščine in kulturne krajine - Pomanjkanje delovnih mest na podeželju – ekonomska odvisnost od obalnih, gospodarskih središč - Sezonskost turistične ponudbe in velika koncentriranost na obalna središča - Podeželje ni dovolj turistično prepoznano in vključeno v ponudbo in razvoj turističnih središč na obali - Nezainteresiranost ključnih turističnih ponudnikov v obalnem pasu za širše sodelovanje - Razmere v kmetijstvu in ribištvu so slabše kot pri ostalih članicah EU. . Dodatno konkurenco predstavljajo ribiči sosednje Hrvaške, ki dostopajo do istega tržišča (Slovenija, Italija) - Omejenost ribolovnega področja in ribolovnih virov - Pomanjkanje določenih vrst rib na trgu, ni možno konstanto zagotavljanje zadostnih količin v trgovskih verigah - Slabo poznavanje svežih rib iz slovenskega morja in njihove prehranske in kulinarične vrednosti in posledično nizka poraba slovenskih rib na prebivalca v Sloveniji - Nezadostna turistična promocija, še posebej z vidika ribištva in ribiške tradicije. Premajhna povezanost ribištva s turizmom - Malo diverzificiranih kmetij in ribičev - Pomanjkanje investicijskih sredstev (kmetijstvo, ribištvo) - Omejene naravne in družbene danosti za širitev
--	--

	<p>kmetijske in ribiške proizvodnje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Šibko tržno sodelovanje med kmetijskimi pridelovalci in med ribiči. Slabo razvite kratke verige prodaje - Prenizka domača poraba kmetijskih pridelkov in ulova. Slabo izkoriščen tržni potencial kmetijskih pridelkov in ribe - Neugodna starostna struktura med nosilci kmetij in ribiči, premalo mladih se odloča za kmetijstvo in ribištvo - Slabo razvit javni promet na podeželju
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI/OVIRE
<ul style="list-style-type: none"> - Ključni razvojni priložnosti: trajnostni turizem, povezovanje ribištva z ekološkim kmetijstvom in obratno - Spodbujanje razvoja lokalnih produktov in povezovanje podeželja in obale z morjem - Možnost ponudbe svežih rib, ki ji v siceršnji gostinski ponudbi ni - Priložnost za trženje dodatne turistične ponudbe za aktivno preživljanje počitnic - Razvitost in prepoznavnost turizma v obalnem delu (priložnost za turizem in kmetijstvo na podeželju ter ribištvo) - Vse bolj trajnostne usmeritve politik EU - Naraščajoče zanimanje za gastronomijo, vina, zdravo/mediteransko prehrano, ekološka živila, ribe, doživetja v turizmu, eko-turizem - Vedno večje povpraševanje po sveži ribi, spreminjanje prehranskih navad v korist povečani porabi rib in zdravi prehrani - Revitalizacija obstoječe zapuščene infrastrukture za različne namene (naselitev mladih, turizem) - Povezovanje Slovenske in Hrvaške Istre, pridobivanje čezmejnih in EU razvojnih sredstev - Motiviranje mladih za prevzem/zagon kmetije preko sredstev za zagon dejavnosti na kmetijah, - Tržno povezovanje kmetij, malih turističnih ponudnikov in ribičev (zadružništvo) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepovezanost, različni interesi v okolju, odsotnost enotne razvojne vizije/fokusa - Gospodarska kriza, zapiranje podjetij, naraščanje brezposelnosti - Administrativni postopki in birokracija, ki zavira razvoj (kmetijstvo, turizem, podjetništvo) - Masovni turizem (neupoštevanje nosilne zmogljivosti območja in posameznih lokacij) - Pomanjkanje finančnih sredstev za razvoj in investicije (kmetijstvo, turizem, podjetništvo, ribištvo...) - Nadaljevanje trenda upadanja kmetijstva in zaraščanje kmetijskih zemljišč (negativni vpliv tudi na turizem) - Nevarnost ekoloških nesreč (izliv goriva, balastne vode, onesnaženje s strani sladkovodnih pritokov...) - Izredni dogodki (suše, pozebe, bolezni) - Podnebne spremembe (kmetijstvo in ribištvo) - Neustrezno varovanje (najboljših) kmetijskih zemljišč (pozidava) - Zavajanje na trgu in izguba zaupanja s strani potrošnikov (prodaja uvoženih pridelkov/ulova kot domačega, ipd.) - Pogost pojav toksičnosti školjk ter s tem povezan negativni vpliv na porabo. - Izguba tradicionalnih znanj - Morebitne okoljsko sporne investicije na območju tržaškega zaliva - Relativno majhno zanimanje za cenejše vrste rib,

<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj neposrednih/kratkih proizvodnih in potrošniških verig e »kmet/ribič-kupec« - Razvoj novih kmetijskih in ribjih proizvodov - Prodaja kmetijskih (ekoloških) pridelkov in ulova v javne ustanove, turistični in gostinski sektor - Razvoj oblik turizma na kmetijah in v ribištvu - Razvoj socialnih storitev na podeželju (vrtci, zaposlitveni centri...) - »Zeleno« gospodarstvo/podjetništvo, zelena delovna mesta -Povezovanje zavarovanja narave in »zelenih« oblik turizma - Vzpostavitev regijska destinacijske organizacije 	<ul style="list-style-type: none"> njihovo čiščenje in pripravo - Pogost pojav toksičnosti školjk ter s tem povezan negativni vpliv na porabo
---	---

Kot ključne razvojne potenciale in prioritete LAS Istre lahko opredelimo:

1. Trajnostne oblike turizma v povezavi z naravno in kulturno dediščino, aktivnostmi v zdravem in varnem okolju, doživljaji, kmetijstvom, gastronomijo, ribištvom. Poudarek je na izgradnji (zelene) destinacije in prepoznavne blagovne znamke »Slovenska Istra«.
2. Ekološko kmetijstvo, trajnostno ribištvo in ribogojstvo, izboljšanje lokalne samooskrbe, pridelava in razvoj novih živil, promocija, trženje in razvoj novih kratkih oskrbnih verig kakovostnih lokalnih proizvodov, zeliščarstvo, povezovanje pridelovalcev (zadružništvo).
3. Infrastruktura kot generator razvoja – razvoj in obnova, ki prinaša različne učinke, poudarek na uporabnosti za domačine in turiste (npr. razpršeni hoteli). Nujna ureditev na področju ravnanja z gospodinjskimi odpadki in uporabe vode oziroma namakanja v kmetijstvu.
4. Ustrezno ohranjanje in upravljanje naravne in kulturne dediščine ter (za)varovanih območij (vključno s Kraškim robom in porečjem Dragonje), z aktivnim vključevanjem lokalnih prebivalcev. Povezovanje naravne in kulturne dediščine s turizmom.
5. Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja, vključevanja ranljivih skupin, socialnih inovacij in socialnega podjetništva.

RAZVOJNA VIZIJA OBMOČJA LAS

Slovenska Istra - Območje uspešnega povezovanja in prepleta gospodarstva na podeželju in morju, z visoko kakovostjo življenja lokalnega prebivalstva ter zagotavljanja uravnoteženih razvojnih možnosti tako za podeželska kot tudi urbana območja temelječih na inovativnosti, kreativnosti in trajnostnem upravljanju z dobrinami.

Za uresničitev vizije je nujno povezovanje zaledja in ribištva z obalnimi urbanimi in turističnimi središči, z namenom ustvarjanja novih razvojnih, podjetniških in zaposlitvenih možnosti ter krepitev trajnostnih vzorcev proizvodnje, potrošnje, izmenjave in prostorske organizacije na celotnem projektnem območju. Razvoj območja bo temeljil tako na enakomernem razvoju podeželja in povezovanju z obalo (urbanimi središči) in morjem oziroma ribištvom, ki skupaj predstavljajo identiteto celotnega območja slovenske Istre. Poleg gospodarskega je pomemben razvojni preboj tudi na področju prepleta storitev prostora in produktov v povezavi z razvojem trajnostnega turizma, tako v priobalnem in zalednem območju Slovenske Istre kot na morju. Bolje je potrebno izkoristiti prednost in bližino tujih trgov, povezave in sodelovanje s sosednjimi območji (Hrvaška Istra), kakor tudi vključevanje območja v mednarodne gospodarske tokove.

Turizem

Trajnostni turizem predstavlja glavno razvojno priložnost za območje LAS Istra. Vizija razvoja turizma temelji na:

- ustvarjanju maksimalnih pozitivnih učinkov za lokalne prebivalce (delovna mesta, dodatni viri prihodkov, razvoj dopolnilnih storitev, infrastruktura, višja kakovost življenja...),
- integraciji ob hkratnem varovanju okolja, ohranjanju narave ter kulturne dediščine, lokalne identitete,
- aktivni vključenosti lokalnega prebivalca v načrtovanje in izvajanje,
- krepitevi sodelovanja med različnimi deležniki z namenom izgradnje destinacije in blagovne znamke »Slovenska Istra«, povezovanju obalnih turističnih središč s podeželjem,
- razvoju (integralne) ponudbe in produktov vezanih na lokalno gastronomijo, kmetijstvo, ribištvo, etnologijo, naravno in kulturno dediščino, aktivna doživetja (kolesarstvo, pohodništvo, plezanje, ipd.), zavarovana območja (ekoturizem), zgodbarjenje, izobraževanje,
- razvoju prenočitvenih kapacitet, zlasti v obliki razpršenih hotelov in turističnih kmetij ter tudi novih oblik, kot je na primer glamping
- povezovanju malih ponudnikov (zadružništvo);

Kmetijstvo

Kmetijstvo je še vedno glavna dejavnost na podeželju. Pri tem je potrebno poudariti, da je pomen kmetijstva, poleg pridelave hrane, tudi ohranjanje kulturne krajine in kot tako predstavlja temelj za razvoj turizma na območju LAS. Vizija razvoja kmetijstva temelji na:

- usmerjanju v naravi prijazno oziroma ekološko kmetijstvo, ki zagotavlja varovanje okolja ohranjanje narave, biotske pestrosti in kulturne krajine,
- povečanju obsega tržne pridelave (zlasti zelenjave, sadja, žit) in predelave živil v že prepoznavne in nove tržne lokalne produkte,
- ustvarjanju »zelenih« delovnih mest na področju pridelave, predelave in trženja lokalnih (ekoloških) živil,
- razvoju kratkih verig prodaje (javni sektor, turistični in gostinski sektor, urbana središča),
tržnem povezovanju pridelovalcev (zadružništvo) in razvoju blagovnih znamk,
- spodbujanju inovativnih praks/tehnologij, novih kultur oziroma živil,
razvoju (socialnega) podjetništva, vključevanju ranljivih skupin in diverzifikaciji dejavnosti na kmetijah, s poudarkom na povezovanju kmetijstva, ribištva in turizma,
- promociji oziroma izgradnji pozitivnega »imidža« kmetijstva ter posledično tudi spodbujanju mladih za odločanje za kmetijstvo,
- izboljšanju pogojev za kmetijstvo (voda oziroma namakanje, skupni prostori za skladiščenje, predelavo, ustrežnejše gospodarjenje z zemljišči v lasti države in občin...);

Ribištvo in ribogojstvo

Prebivalci, ki se ukvarjajo z ribištvom, imajo bogate izkušnje tako na področju ribolova kot tudi predelave in kulinarike. To znanje in izkušnje so velik potencial in priložnost za prenos ribiške kulture na širšo javnost in mlajšo generacijo, saj obstaja nevarnost, da zaradi težkega gospodarskega položaja ribiškega sektorja, ta tradicija izumre. Trajnostno ribištvo in ribogojstvo bo cilje dosegalo z:

- diverzifikacijo ribičev tudi v dejavnosti zunaj ribištva ter povezavo ribištva s turizmom in uporabo dobrih praks in izkušenj iz pretekle finančne perspektive,

- trženjem dopolnilnih dejavnosti ribičev ter povezavo s turističnimi agencijami, hoteli ter ostalimi akterji v celoviti turistični ponudbi območja,

-izboljšavami (obnovljene) ribiške infrastrukture (pristanišča, pomoli), kar bo pripomoglo k boljšemu in lažjemu delu ribičev,

- ohranjanjem soke kakovosti rib in morskih sadežev Jadrana s svojevrstnim okusom, ki daje tudi visoko kulinarično vrednost in prepoznavnost. Glede na značilnosti Tržaškega zaliva omogoča to ribolovno območje sezonsko pester izbor različnih vrst rib, tako nizko kot visoko cenovnega razreda. S tradicionalno kulinarično pripravo morskih sadežev (kot npr. ocvrti sardoni, moli, papaline, »sardele na šavor«, sardele na gradeli) je potrebno valorizirati te proizvode,

- akvakulturo v zalivih Debeli rtič, Portoroškem in Strunjanskem zalivu, kjer imamo obrate za gojenje školjk in rib ter sladkovodni ribogojnici ob reki Rižani. Ribogojci dosegajo visoko kvaliteto raven na področju proizvodnje in predelave komercialnih rib kot tudi proizvodnje mladice (postrvi, klapavice) in - blagovno znamko Slovenske Istre, ki vključuje tako kmetijstvo in ribištvo kot turistično ponudbo-

Varovanja okolja in ohranjanje narave

Ključne prepoznane usmeritve so:

- pomene vode in morja, ki povezuje celotno regijo in ji daje prepoznavnost ter identiteto,
- urejanje problema odpadnih vodah, ki ga je v gospodinjstvih možno izboljšati s cenovno ugodnimi inovativnimi praksami (biološke in rastlinske čistilne naprave), uporabe vode v kmetijstvu in zagotavljanjem zadostnih količin vode zlasti v turistični sezoni (možnosti ponovne uporabe prečiščene odpadne vode),
- potreba po trajnostnem upravljanju obstoječih (za)varovanih območij ter aktivnem (za)varovanju (širšega) območja porečja Dragonje in Kraškega roba Pri tem je v vse procese potrebno aktivno vključiti lokalne prebivalce,
- razvoj novih turističnih in interpretativnih vsebin povezanih z naravno in kulturno dediščino,
- povezovanje z Italijo in Hrvaško na področju varovanja narave in okolja ter biodiverzitete morja,
- zagotavljanje povezanega delovanja na področjih varovanja narave in ohranjanja okolja, kmetijstva in ribištva ter turizma,
- aktivna komunikacija med različnimi deležniki na lokalni ravni, državnimi organi in lokalnim prebivalstvom,
- ozaveščanje lokalnega prebivalstva o pomenu varovanja narave in kulturne dediščine ter kako lahko sami k temu aktivno prispevajo.

7. Podroben opis tematskih področij ukrepanja

V Strategiji lokalnega razvoja LAS Istre so bila prepoznana kot pomembna vsa štiri tematska področja ukrepanja, ki so identificirana kot ključni izzivi pri zasledovanju ciljev EU. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS Istre in analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti sta pokazali na prisotnost (i) problematike naraščanja brezposelnosti, (ii) deficita pri razvoju endogenih potencialov lokalnih podeželskih in ribiških območij, (iii) nizke prepoznavnosti pomembnosti trajnostnega upravljanja z naravnimi viri in varovanja okolja in (iv) pomanjkanja trajne delovne in socialne vključenosti ranljivih skupin prebivalstva območja. Identificirana problemska področja zato predstavljajo izziv pri načrtovanju razvoja lokalnega območja in postavljajo izhodišča za oblikovanje prednostnih nalog, ukrepov in ciljev.

Tematsko področje ukrepanja: Ustvarjanje delovnih mest

Tematsko področje ukrepanja ustvarjanja delovnih mest obravnava predvsem problematiko naraščanja registrirane brezposelnosti na območju LAS Istre. Slab izkoristek potencialov in priložnosti je pomemben dejavnik upadanje zaposlitvene moči na podeželskih in ribiških območjih.. Urbana središča na obali in v njeni bližini i sicer ponujajo možnost zaposlovanja, vendar so tudi te možnosti omejene in ne kompenzirajo primanjkljaja delovnih mest v notranjosti Slovenske Istre. Skupine, ki se v večjem deležu pojavljajo med brezposelnimi in katerim je potrebno posvetiti večjo pozornost so zlasti dolgotrajno brezposelni in osebe s srednješolsko izobrazbo.

SWOT analiza za področje ustvarjanja delovnih mest je pokazala na slabosti in nevarnosti na področju nadaljevanja nepovezanosti, različnih interesov, odsotnosti enotne vizije in povezav med podeželjem in ribištvom, posledice gospodarske krize, nizke konkurenčnosti in šibkega tržnega povezovanja. Kot prednosti in priložnosti območja se kažejo zlasti ugodna geostrateška lega, ugodni pogoji za razvoj turizma in kmetijstva, razvoj novih proizvodov in novih oblik podjetništva (socialno, zeleno, itd.), tržno povezovanje v kmetijstva, ribištva in turizma ter čezmejno povezovanje.

Prednostne naloge na tematskem področju ukrepanja »Ustvarjanje delovnih mest« so:

- Vzpostavljanje podpornega okolja za razvoj podjetništva na podeželskih in ribiških območjih Slovenske Istre in njeni obali, ki bo dolgoročno omogočalo ustvarjanje novih delovnih mest.
- Vzpostavljanje podpornega okolja za razvoj socialnih storitev in socialnega podjetništva na podeželju in podpiranje začetnega delovanja subjektov s tega področja.
- Omogočanje dviga dodane vrednosti proizvodom, ki so značilni ali izhajajo iz območja Slovenske Istre ter razvoj novih inovativnih tržnih produktov.
- Vzpostavljanje sistemov povečanja lokalne samooskrbe na področju živil in spodbujanje delovanja vertikalnih kratkih dobavnih verig.
- Organiziranje kmetijskih proizvajalcev, ribičev in turističnih ponudnikov ter skupno nastopanje na trgu.
- Razvoj novih trajnostnih turističnih programov, produktov in storitev.

Ustvarjanje delovnih mest na območju LAS Istre je izrednega pomena za razvoj celotnega območja in omogoča neposredno in posredno reševanje različnih problematik ter multiplikativne učinke tudi na socialnih, kulturnih in demografskih področjih. Zaradi tega je to tematsko področje ukrepanja izrednega strateškega pomena in ima veli vpliv tudi pri opredeljevanju operativnih in izvedbenih aktivnosti in ukrepov, finančne alokacije sredstev med tematskimi področji ukrepanja ter pri izboru operacij.

Cilji tematskega področja ukrepanja »Ustvarjanje delovnih mest«, ki bodo doseženi z izvajanjem prednostnih nalog na področju razvoja podeželja in ribištva so:

- Ustvarjena nova delovna mesta;
- Vzpostavljeno podporno okolje za razvoj podjetništva ;
- Vzpostavljeno podporno okolje za razvoj socialnih storitev in socialnega podjetništva
- Vzpostavljeni aktivni subjekti na področju socialnih storitev in socialnega podjetništva
- Vzpostavljeni sistemi lokalne samooskrbe in kratkih dobavnih verig na področju živil in morske hrane
- Vzpostavljeni aktivni subjekti in oblike sodelovanja na področju trženja in promocije.

Za potrebe doseganja sinergij z ostalimi tematskimi področji ukrepanja in zasledovanja horizontalnih ciljev bo dan v okviru strategije poseben poudarek ustvarjanju novih (zelenih) delovnih mest na področjih, ki bodo pomagala pri reševanju okoljskih problematik in blaženju podnebnih sprememb in zagotavljala skladen vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov. Ravno tako pomemben vidik predstavljajo delovna mesta, ki bodo povezana inovativnostjo. Bodisi bo inovativen proces zagotovil nova delovna mesta ali pa bodo nova delovna mesta podpirala nadaljnjo inovativnost.

Tematsko področje ukrepanja: Razvoj osnovnih storitev

Osnovne storitve, razvoj potrebne infrastrukture in razvoj podpornega okolja predstavljajo na območju LAS pomemben pogoj za ohranjanje in razvoj podeželja in ribiške tradicije. Razlike med urbani in ruralnimi območji in načinom življenja v njih se vse bolj zmanjšujejo, kljub temu pa ima podeželje svoj utrip in specifične potrebe, ki jih je potrebno upoštevati. Izguba identitete podeželja in nižanje njegove vrednosti predvsem z vidika priložnosti, ki jih ponuja je pogojeno z nerazvitimi osnovnimi storitvami in posledično z nezadostnim obsegom lokalne ekonomije. Iz tega izhaja tudi vedno večja odvisnost podeželskih območij od urbanih središč ter zmanjševanje vrednosti proizvodov, storitev in človeških virov s podeželja.

Iz SWOT analize izhaja, da se glavne težave in nevarnosti na področju razvoja osnovnih storitev kažejo v pomanjkanju pripadnosti/identitete, pomanjkanju nosilcev in spodbujevalcev, pomanjkanju investicijskih sredstev, trendu upadanja kmetijstva in ribištva ter izgubi tradicionalnih znanj. Prednosti in priložnosti pri razvoju osnovnih storitev so v privlačnosti podeželja, ribiški in pomorski tradiciji, pozitivnih demografskih trendih, razmeroma dobro razviti osnovni infrastrukturi, množici različnih organizacij, pestrost prireditev in razvoju izobraževalne infrastrukture.

Prednostne naloge na tematskem področju ukrepanja »Razvoj osnovnih storitev« na področju podeželja in ribištva so:

- Podpora razvoju lokalne infrastrukture, z namenom dviga kakovosti življenja, privabljanja mladih, varovanja okolja, spodbujanja turizma, ribištva, kmetijstva, samooskrbe, trženja lokalnih živil, ter (socialnega) podjetništva.
- Vzpostavljanje turistične in rekreacijske infrastrukture
- Spodbujanje vzpostavljanja in delovanja različnih oblik sodelovanja na področju kmetijstva, samooskrbe, turizma, ribištva, socialnih storitev, podjetništva, kulturne in naravne dediščine, umetnosti in tradicionalnih znanj in običajev (zadruga, razpršeni hoteli, grozdi, mreže, centri, ind.).
- Spodbujanje povezovanja in sodelovanja med različnimi subjekti na področju gospodarstva in znanosti.
- Spodbujanju dostopa do informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) na podeželskih območjih ter njihove uporabe in kakovosti.

- Podpiranje spodbujevalcev (motivatorjev) in generatorjev razvoja na projektnem območju.

Razvoj osnovnih storitev na podeželju in v ribištvu je ključnega pomena za doseganje vseh razvojnih ciljev strategije. Brez ustreznega podpornega okolja, ki ga predstavljajo osnovne storitve, ne bo vzpostavljene trdne pozicije podeželskih območij, ki lahko omogoči dolgoročni trajnostni razvoj. Kakovostna implementacija razvoja osnovnih storitev predstavlja temelj za uspešno izvajanje ukrepov ostalih treh področij ukrepanja.

Cilji tematskega področja ukrepanja »Razvoj osnovnih storitev«, ki bodo doseženi z izvajanjem prednostnih nalog so:

- Razviti ključni segmenti lokalne infrastrukture;
- Vzpostavljena potrebna turistična in rekreacijska infrastruktura na podeželju;
- Delujoče nove oblike sodelovanja področju kmetijstva, samooskrbe, turizma, ribištva, socialnih storitev, podjetništva, kulturne in naravne dediščine, umetnosti in tradicionalnih znanj in običajev;
- Vzpostavljeno sodelovanje med gospodarstvom in znanostjo.
- Povečan obseg uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij na podeželskih območjih;
- Izvedene aktivnosti spodbujevalcev in generatorjev razvoja dejavnosti na podeželju in v ribištvu.

Razvoj osnovnih storitev predstavlja področje ukrepanja, ki je izrednega pomena in postavlja temelj za izvajanje ukrepov in aktivnosti, povezanih z ustvarjanjem novih delovnih mest. Ob pomanjkanju osnovnih storitev na lokalnem območju je otežen tudi napredek ostalih pri ostalih razvojnih aktivnostih, posebej tistih, ki so povezane z ustanavljanjem in diverzifikacijo podjetij in dejavnosti na podeželju in v ribištvu. Pomemben poudarek pri uresničevanju ciljev tega področja ukrepanja bo dan izkoriščanju endogenih potencialov območja (razvoj programov in dejavnosti na področju mikro podjetništva, turizma, kmetovanja in ribištva oz. samooskrbe, razvoja socialnih storitev) kakor tudi programom in dejavnostim, ki omogočajo kakovostno preživljanje prostega časa in prispevajo k večji socialni vključenosti.

Tematsko področje ukrepanja: Varstvo okolja in ohranjanje narave

Območje LAS Istre obsega dva pomembna naravna sistema in sicer kopenski in morski življenjski prostor, ki sta okoljsko, gospodarsko in družbeno prepletena in soodvisna. Stopnja ohranjenosti narave je na pretežno ruralnih območjih dokaj visoka, kljub temu pa se pojavljajo okoljske problematike na območju celotne LAS. Potrebe po aktivnostih in projektih, ki ponujajo odgovore na okoljska vprašanja so velike. Prioritetne so rešitve in pristopi, ki na inovativen in sistemski način dolgoročno zagotovile reševanje ključnih problemov varovanja okolja in ohranjanja narave. Nujno je sodelovanje in udeležba za to pristojnih inštitucij na lokalnem in državnem nivoju.

Med prednostmi znotraj območja so bile izpostavljene ohranjena narava, biotska pestrost in mozaična krajina, ki opredeljujejo pozitivno okoljsko situacijo in hkrati predstavljajo tudi potenciale in razvojne priložnosti za območje. Izpostavljene pa so bile tudi določene slabosti in nevarnosti v povezavi s povečano obremenitvijo okolja zaradi prometa in opravljanja dejavnosti, še vedno ne celovitega upravljanja z odpadnimi vodami in pasivnim pristopom k reševanju okoljske problematike ter podnebnih sprememb. Ob tem je pomembno izpostaviti tudi področje trajnostnega upravljanja z naravnimi viri, ki so na območju LAS Istre ključnega pomena za nadaljnji razvoj.

Prednostne naloge, ki upoštevajo identificirane potrebe s področja varstva okolja in ohranjanja narave na območju LAS Istre so:

- Izvajanje aktivnosti, ki spodbujajo in dvigajo osveščenost in okoljsko odgovornost, s poudarkom na ciljnih skupinah otroci in mladina.
- Spodbujanje in podpora ekološkemu kmetovanju in izvajanju sonaravnih kmetijskih praks ter trajnostne rabe morsklega akvatorija.
- Podpiranje razvoja inovativnih oblik upravljanja naravovarstveno pomembnih območij in sodelovanja med upravljavci zemljišč/akvatorija in nosilci znanja.
- Izvajanje projektov, ki razrešujejo problematiko upravljanja z odpadnimi vodami in trajnostne mobilnosti.
- Podpiranje aktivnosti na področju blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje.

Iz prednostnih nalog na področju varstva okolja in ohranjanja narave izhajajo naslednji cilji:

- Višja stopnja osveščenosti in okoljske odgovornosti;
- Povečano število ekoloških kmetij in kmetijskih površin, na katerih se izvajajo naravi prijazne oblike kmetovanja;
- Trajnostna raba potencialov ribištva ter varovanje biotske pestrosti morja;
- Razvite nove, inovativne oblike upravljanja naravovarstveno pomembnih območij, akvatorija in zemljišč;
- Izboljšana urejenost področja upravljanja z odpadnimi vodami in prometno transportne problematike;
- Uvedene nove rešitve, ki imajo konkreten prispevek k blaženju podnebnih sprememb ali predstavljajo prilagoditve nanje.

Ohranjeno okolje in naravni viri so ključnega pomena za gospodarski razvoj območja, ohranitev ribištva in za zagotavljanje kvalitetne bivalnega okolja. Neukrepanje na področju okolja ima za posledico nižanje razvojne sposobnosti območja, slabše življenjske pogoje in posledično kasnejše negativne demografske trende, zaradi česar je potrebno tej problematiki posvetiti posebno pozornost. To področje je tudi ena izmed horizontalnih prednostnih nalog EU in vključuje vsebine, ki so integrirane v vsa ostala področja ukrepanja.

Tematsko področje ukrepanja: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Vključevanje ranljivih skupin v vse družbene procese, ki zajemajo tako socialne, kot tudi ekonomske vidike, je izrednega pomena za ohranjanje funkcionalnosti in stopnje kakovosti življenja prebivalcev na območju LAS. Pomembno področje ranljivih skupin, na katere se nanašajo ukrepi, so otroci in mladina, ki potrebujejo poseben pristop in podpora, ki jim bodo v pomoč pri njihovem razvoju in sprejemanju odločitev. Pomembno ranljivo skupino predstavljajo starejši, ki vsakodnevno potrebujejo različne oblike pomoči ali motivacijskih dejavnosti. Pomembno ranljivo skupino pa predstavljajo tudi skupine, ki so zaradi svojih lastnosti, oviranosti, načina življenja, življenjskih okoliščin ali stigmatizacije pogosto manj odzivne na hitre in dinamične spremembe, ki jih prinaša razvoj in so zato manj konkurenčne na trgu dela ter na drugih področjih, ki delujejo po načelih tekmovalnosti in kjer so viri omejeni.

Pri pregledu stanja problematike vključevanja ranljivih skupin so bile, poleg jasno identificiranih potreb po aktivnem ukrepanju na tem področju, ugotovljene predvsem priložnosti za reševanje in sicer na področjih spodbujanja medgeneracijskega sodelovanja, vključevanja ranljivih skupin v različne projektne aktivnosti, krepitvi socialnih inovacij in vzpostavljanju socialnega podjetništva. Prednostne naloge na področju ukrepanja večje vključenosti mladih, žensk in drugih ranljivih skupin so:

- Razvoj, izvajanje in promoviranje programov aktivnega vključevanja ranljivih socialnih skupin v družbo.
- Pomoč pri vključevanju brezposelnih in težje zaposljivih na trg dela.
- Podpiranje projektov, ki bodo omogočali ali ustvarjali delovna mesta za težje zaposljive osebe.
- Oblikovanje partnerstev in povezav, ki bodo izvajali programe in storitve na področju večje socialne vključenosti.
- Spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja.
- Podpiranje aktivnosti za zmanjševanje revščine in preprečevanje njenega nastanka.

Cilji, ki jih bodo z ukrepi doseženi so:

- Razviti in izvedeni programi aktivnega vključevanja ranljivih socialnih skupin v družbo;
- Večje in lažje vključevanje brezposelnih in težje zaposljivih na trg dela;
- Izvedeni projekti, v okviru ali s pomočjo katerih so dobile zaposlitev težje zaposljive osebe;
- Oblikovana partnerstva in povezave, ki trajno izvajajo programe in storitve na področju večje socialne vključenosti;
- Višja stopnja medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja;
- Nižja stopnja revščine.

Demografske in družbene spremembe narekujejo iskanje novih rešitev na področju vključevanja ranljivih skupin prebivalstva območja. Veliko priložnosti se skriva tudi na področju uporabe novih tehnologij, ki hendikepiranim posameznikom omogočajo normalno funkcioniranje. Posebna pozornost bo namenjena tudi aktivnostim, ki bodo dopolnjevale obstoječe institucionalne socialne in socialnovarstvene storitve in izvajale inovativne programe in sodobne pristope zagotavljanja socialno varstvene oskrbe za osebe, ki tovrstne storitve potrebujejo.

8. Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije

Inovacije

Inovacije so horizontalna tema, ki posega v vse prednostne naloge politike razvoja območja LAS . Namen SLR je ustvariti primerno podporno okolje za pospeševanje inovacij in izvedbo inovativnih operacij. SLR inovacijo sprejema kot novo idejo, ki se izkaže kot uspešna v praksi. Eden izmed pomembnih pristopov za spodbujanje inovacij so projektne skupine, ki bodo sodelovale na področju v praksi zaznanih problematik in ki bodo vključevale tudi raziskovalne institucije, fakultete, svetovalce ter končne uporabniki rešitev in novih znanj.

Cilj spodbujanja inovacij bo zasledovalo večina ukrepov SLR in se bo odražal predvsem v izbranih operacijah in drugih aktivnostih na območju LAS. Velik potencial na področju inovativnosti se odraža pri ukrepih za nova delovna mesta ter pri ukrepih na področju razvoja osnovnih storitev. Tudi na področju varstva okolja in ohranjanja narave bodo prednostno podprti inovativni pristopi in implementacija sodobne okoljske prakse. V enaki meri se bodo spodbujali tudi inovativni projekti, ki bodo razvijali nove oblike in načine vključevanja ranljivih skupin.

Okolje

Skrb za varovanje okolja je pomembna horizontalna tema, ki je integrirana v vsa področja SLR. Področja, kamor bodo usmerjeni ukrepi, pokrivajo tako problematiko ohranjanja narave, kot tudi ostale okoljske vsebine. Poudarek je na ukrepih, ki omogočajo prenos znanja in osveščanje. Pomemben prispevek k doseganju okoljskih ciljev je predviden tudi iz naslova operacij, ki bodo narekovale in omogočale trajnostno in učinkovito rabo naravnih virov, kar predstavlja enega ključnih vidikov povečevanja učinkovitosti. Okoljski vidik je v SLR upoštevan tako pri vseh vrstah ukrepov in načrtovanih operacij.

Okoljske vsebine in problematike so vključene v vsa področja ukrepanja SLR, zato je načrtovan razvoj ob upoštevanju trajnostnih in sonaravnih načel, ki predpostavljajo večjo okoljsko in energetske učinkovitost, rabo obnovljivih virov energije, racionalno rabo vode, upravljanje z odpadki, okolju prijazne kmetijske prakse, trajnostno mobilnost, zelena delovna mesta in ostale vsebine s področja varovanja okolja.

Podnebne spremembe

Vidik blažitve podnebnih sprememb in prilagajanje nanje je vključen v prva tri področja ukrepanja SLR. Podnebne spremembe predstavljajo enega večjih izzivov sodobne družbe, zato so aktivnosti na področju njihovega blaženja in prilagajanja tudi obvezen del ukrepov in operacij, ki se bodo izvajale na območju LAS Istra. Poudarek bo predvsem na aktivnostih, ki bodo povezane z gospodarskimi panogami, na katere imajo podnebne spremembe pomemben vpliv. Izstopata zlasti kmetijstvo in ribolov. Spodbujane bodo tudi nove rešitve in moderni pristopi pri vzpostavljanju osnovnih storitev in infrastrukture, ki bodo odgovarjali na težave, ki jih povzročajo podnebne spremembe.

9. Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Preglednica prikazuje tematska področja SLR LAS Istre z aktivnostmi, ki so bila podrobno razdelana na javnih delavnicah za pripravo SLR:

AKTIVNOST	TEMATSKO PODROČJE: USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST	TEMATSKO PODROČJE: RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV NA PODEŽELJU	TEMATSKO PODROČJE: VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE	TEMATSKO PODROČJE: VEČJA VKLJUČENOST MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLJIVIH SKUPIN
Izvedena analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti – SWOT, na podlagi katere je bila definirana analiza razvojnih potreb in razvojnih možnosti območja LAS Obala	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA
Izbrana tematska področja ukrepanja v sklopu katerih so bili na delavnicah definirani ključni poudarki in predlogi prednostnih nalog	Ustvarjanje možnosti za delo in novih delovnih mest v nekmetijskih dejavnostih na podeželju in na morju , ki bo slonel na aktivaciji endogenih potencialov in prednostnih nalog v povezavi s kulturno dediščino, ohranjanjem narave, naravnimi resursi, človeškim in socialnim kapitalom, lokalno samooskrbo, zelenim turizmom in obnovljivimi viri energije ter diverzifikaciji dejavnosti, zlasti v ribištvu	Izboljšanje lokalne infrastrukture in lokalnih osnovnih storitev na podeželskih in obalnih območjih , kot bistvenega pogoja za uresničitev potenciala rasti in spodbujanje trajnosti podeželskega in obalnega območja Istre.	Izvajanje okoljsko naravnih operacij , ki bodo prispevale k varstvu in izboljšanju kvalitete okolja, ohranjanju narave in varovanju naravnih danosti nasploh, vključevanju kulturne dediščine in krajine v razvojne programe in s tem krepitev identitete prebivalstva slovenske Istre.	Definiranje in prepoznavanje ranljivih skupin v območju LAS Obala ter na podlagi izvedenih analiz, priprava ukrepov in aktivnosti za izvedbo konkretnih projektov za njihovo vključenost v celovit razvoj območja LAS.

Izvedene posamezne, t.i. sektorske SWOT analize na področjih turizem, kmetijstvo, varovanje okolja, ribištvo in skupna, t.i. integralna SWOT analiza so podale naslednje **RAZVOJNE POTENCIALE IN CILJE**, ki odražajo potrebe in pričakovanja deležnikov na projektnem območju LAS Istra.

Evidentne razvojne prioritete obalnega prebivalstva so **trajnostni turizem, ekološko kmetijstvo in gospodarska diverzifikacija**, v povezavi s turizmom ter **dvig kvalitete urejenosti lokalne infrastrukture**, ki predstavljajo osnovo za boljšo **lokalno samooskrbo in trženje ustvarjenih viškov kvalitetno in ekološko pridelane hrane**. To velja tako za **podeželje kot ribištvo**, ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja, **varovanja in ohranjanja kvalitete okolja in bio-diverzitete morja** in vključevanja **naravne in kulturne dediščine na podeželju in morju** v prostočasne potenciale in turistično ponudbo (okoljska trajnost in socialna vključenost). Razvojna prioriteta LAS je tudi **krepitev lokalne identitete in povezovanje ter celovit razvoj ponudbe v okviru Istre**. Posebna pozornost je namenjena vključevanju in sodelovanju partnerjev in skrbi za **razvoj človeških potencialov ter ustvarjanju in zagotavljanju pogojev za delovanje in večjo vključenost ranljivih skupin (mladi, seniorji, žene...)** ter **zmanjševanju revščine** (socialna vzdržnost).

V spodnji preglednici so povzeti evidentirani ključni razvojni potenciali in njihovi cilji:

RAZVOJNI POTENCIALI	CILJI
<p>TURIZEM, KI POVEČUJE DODANO VREDNOST KMETIJSTVA IN RIBIŠTVA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • maksimiranje/optimiziranje trajnostnih (ekonomski, socialni in okoljski) učinkov v lokalnem okolju, • uravnoteženje trajnostnega razvoja z varovanjem okolja, • ohranjanje in namenjanje nove vloge, vsebine ter namene kulturne dediščine z vključevanjem v inovativne in doživljajske turistične produkte in ponudbo Istre kot turistične destinacije s povezovanjem podeželja, obale in morja z namenom podaljševanja sezone in trženja celovite ponudbe, ki vključuje tudi kvalitetno interpretacijo naravne in kulturne dediščine za različne ciljne skupine, • organiziranje in usklajevanje pristopov k obnovi zapuščenih stavb na podeželju, ki so potencialno zanimive za razvoj stacionarnega turizma in spremljajočih dejavnosti, • uvajanje novih zgodb in doživetij v turistično ponudbo in na ta način obogatiti ponudbo že mednarodno prepoznavne destinacije Istra, • krepitev je sodelovanje med posameznimi ponudniki ter diversifikacije ponudbe, tudi v obliki t.i. »razpršenega hotela«, • ustvarjanje možnosti in pogojev za zaposlovanje in nova delovna mesta, predvsem v lokalnih in družinskih (manjše gospodarske enote) turističnih podjetjih ter na področju promocije in trženja, • zagotavljanje pogojev za dolgoročno sodelovanje in povezovanje majhnih ponudnikov v učinkovita razvojna partnerstva (kooperative, povezovanje prebivalcev s skupnimi potrebami), • vzpostavitev strukture za izražanje, integracijo in koordinacijo lokalnih potreb in izzivov na območju LAS, • povečanje prepoznavnosti destinacije Istra in njene gastronomske in enološke ponudbe, kar bo omogočilo boljše možnosti za plasma kmetijskih in ribiških izdelkov, boljša povezanost kmetijstva, ribištva in turizma, podeželja z obalo in morjem, že prepoznavne ponudbe z dodatno turistično ponudbo (ob tem tudi predstavitev običajev, priprave jedi, rib, receptov...) ter Istre s sosednjimi regijami, • obogatitev turistične ponudbe z ribištvom (turistična potovanja, turistični ribolov, ribiške delavnice, prireditve, ribja kulinarika...)
<p>LOKALNA SAMOSOKRBA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • spodbujanje razvoja ekološkega kmetijstva, sistema certificiranja in izgradnje blagovne znamke za kvalitetno in ekološko pridelano lokalno hrano in proizvode,

	<ul style="list-style-type: none"> • povezovanje lokalnih proizvajalcev hrane, vina in plodov morja za vključevanje v interesna združenja po načelih zadružništva, oziroma javno-zasebnega partnerstva in izboljšanje možnosti za ponudbo lokalne ponudbe »na dvorišču« in v povezavi z večjimi urbanimi in turističnimi centri, • omogočanje pogojev za nova delovna mesta na podeželju in v ribištvu, temelječih na ekološki in trajnostni rabi resursov, povečanje vključenost mladih, žensk in ranljivih skupin, zlasti brezposelnih, v projekte LAS, • izboljšanje trženja in promocije lokalnih proizvodov z uvedbo lastne in prepoznavne ter celostne blagovne znamke območja, kakor tudi z vpeljavo eno-gastronomskih doživetij v lokalne turistične produkte in ponudbo, tako v urbanih, kot ruralnih okoljih, • vključevanje ponudbe svežih rib, ki jih v siceršnji gostinski ponudbi ni ter s tem popestriti prehranjevanje v lokalnem okolju, kot tudi v turistični ponudbi
EKOLOGIJA IN TURIZEM	<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje produktov trajnostnega značaja, ki upoštevajo načela ekološkega, odgovornega, zelenega, lokalno upravljanega in naravnemu okolju prijaznega turizma, • spodbujanje razvoja novih in inovativnih produktov, pri čemer je poudarek na zajemanju dodane vrednosti za lokalno prebivalstvo in širšo skupnost, ki živi in dela znotraj območja LAS, • zagotavljanje multi-jezikovne interpretacije izjemne naravne in kulturne dediščine za potrebe različnih ciljnih skupin na domačem in tujih turističnih tržiščih, • interpretacija, varovanje in ohranjanje biotske pestrosti ter varovanje naravnih in dediščinskih vrednot podeželja, obale in morja
INFRASTRUKTURA KOT GENERATOR RAZVOJA	<ul style="list-style-type: none"> • obnova neprimerne ter izgradnja nove osnovne infrastrukture (tako komunalne kot mobilnostne), ki predstavlja osnovo za inovativne, interdisciplinarne in multiplikativne učinke v prostor lokalne skupnosti in za razvoj ostale aktivnosti v lokalnem okolju, • izgradnja oziroma obnova infrastrukture za potrebe lokalnega prebivalstva v urbanih in ruralnih okoljih in potrebe obiskovalcev in turistov, • posodobitev in razvoj informacijske infrastrukture kot pogoja za povečanje prodaje in s tem večje prepoznavnosti destinacije Istra
UVELJAVITEV PREPOZNAVNE DESTINACIJE ISTR	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev odgovornega, učinkovitega in transparentnega upravljanja z destinacije Istra zaradi učinkovitejše, bolj ekonomične promocije in zagotovitve večje prepoznavnosti, tako na domačem kot na tujih turističnih trgih, • vključevanje zgodb, ki temeljijo na lokalnem izročilu žive dediščine v inovativne in doživljajske turistične produkte destinacije in ustvarjanje možnosti za vključevanje čim širšega kroga deležnikov s področja žive dediščine, gastronomije, enologije ter krepitev lokalne identitete, • definiranje in uveljavljanje blagovne znamke regije/destinacije, z namenom povečanja prepoznavnosti na domačem in tujih turističnih trgih, • povezovanje podeželja z urbanimi turističnimi središči,
ODGOVORNI MANAGEMENT NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE NA PODEŽELJU IN NA MORJU	<ul style="list-style-type: none"> • zagotavljanje trajnostnega upravljanja z dediščinskimi resursi in vključevanje lokalnih prebivalcev v procese upravljanja, • oblikovanje učinkovitih partnerstev in povezav med deležniki javnega, zasebnega in nevladnega sektorja z namenom zagotavljanja trajnostnega upravljanja in nadzora znotraj konkretnih območij s prepoznanimi vrednotami na področju naravne in kulturne dediščine (Kraški rob, KP Dragonja itd.).

Navedeni razvojni potenciali in cilji predstavljajo **skupne cilje in razvojne interese prebivalcev Istre**, izražene na delavnicah in izražajo njihovo razvojno vizijo ter potrebo po udeležanju razvojnih nalog, opisanih v razvojnih projektih in finančnih načrtih.

Ključni cilj LAS-a v tem programskem obdobju je vzpostavitev večnamenske infrastrukture (komunalna, mobilnostna, informacijska) oz. krepitev dejavnosti raziskav, razvoja in inovacij (RRI), na področjih ekološkega kmetijstva, trajnostnega turizma, sonaravnega ribištva, naravne in kulturne dediščine oziroma tam, kjer ima regija kompetence, kapacitete in možnosti za razvoj ter zaposlovanje. Za doseganje teh namenov je potrebno večje vključevanje institucij za uspešen razvoj človeških virov, predvsem večja vloga Univerze na Primorskem pri prepoznavanju razvojnih priložnosti na področju ključnih družbenih, okoljskih in tržnih izzivov.

Na podlagi podrobne analize stanja v okviru zadanih tematskih področjih in iz nje izhajajoče in definirane razvojne vizije so bili določeni naslednji

SPLOŠNI RAZVOJNI CILJI OBMOČJA ISTRE

1. Konkurenčnost – območje bo okrepilo konkurenčnost s krepitvijo možnosti za gospodarski razvoj na podeželju, obali in morju z razvojem:

- **trajnostnega turizma** (naravni in kulturni turizem, športni turizem, gostinstvo, ki temelji svojo ponudbo na lokalnih enoloških in gastronomskih proizvodih). Turizem bo v svetu prepoznaven po integralnih in tematskih turističnih proizvodih, ki vključujejo prepoznavne naravne in kulturne danosti, z uveljavljenimi trženjskimi znamkami za območje Istre ter s pomembno usmeritvijo v zeleni in kulturni turizem. Vzpostavljena bo destinacijska management organizacija s ciljem integralnega upravljanja trajnostnega turizma in produkti na celotnem območju Istre
- **ekološkega kmetijstva ter sonaravnega ribištva** in iz razširitvijo vsebin relevantnih za lokalno okolje, ki povečujejo njihovo dodano vrednost ter
- **možnosti za nova inovativna mala in srednje velika podjetja ter za zaposlovanje** v zaledju in na obali (MSP), z visoko stopnjo medsebojnega in partnerskega sodelovanja, povezanimi s centri znanja (univerza, znanstveno-raziskovalne institucije in gospodarska združenja), z razvojem osnovnih storitev in boljšim izkoriščanjem endogenih potencialov

2. Povezanost – podeželja z obalo/urbanim okoljem in morjem bo omogočila boljše in trajnostno gospodarjenje z naravnimi in kulturnimi dobrinami. Območje bo okrepilo pridelavo visokokvalitetne hrane, vključno s hrano iz morja (ribištvo, marikultura, solinarstvo), ob večji vlogi znanja in s širokim povezovanjem proizvajalcev. Kakovostna, v regiji pridelana hrana bo pomemben element pri razvoju turizma, pa tudi kakovosti življenja prebivalcev. Razvoj podeželja bo vključeval ukrepe za varstvo in razvoj kulturne dediščine, ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti.

3. Kvalitetno bivalno okolje, prijazno do obiskovalcev in turistov - dosežena bo večja raven socialne vključenosti in povezanosti pri iskanju možnosti za vzpostavljanje raznovrstne ponudbe delovnih mest.

Za doseg tega cilja je pomembno:

- urejena osnovna komunalna infrastruktura,
- vzpostavljeno spodbudno okolje za razvoj podjetništva,
- krepitev usposobljenosti za trg dela, podjetnosti in podpora inovativnim oblikam zaposlovanja, vključno s socialnim podjetništvom ter podporne storitve socialnega varstva
- razvoj storitev za ranljive skupine (otroke, mlade, za ljudi s posebnimi potrebami, za starejše, brezposelne) in preprečevanje revščine ter socialne izključenosti,
- ozaveščanje za krepitev lokalne kulture in z njo povezano identiteto.

4. Trajnostno upravljanje - območje bo z načrtovanimi aktivnostmi okrepilo sistem trajnostne mobilnosti, dogradilo infrastrukturo v funkciji generatorja razvoja (informacijska) za potrebe varstva okolja, izboljšalo upravljanje varovanih območij in dediščine, močno izboljšalo učinkovitost rabe

energije in zagotovilo večji delež obnovljivih virov energije, kakor tudi izboljšalo prostorsko načrtovanje in upravljanje s prostorom (izkoriščanje obstoječih kapacitet pred graditvijo novih. Svoje razvojne potenciale na podeželju in morju bo globalno okrepila s sodelovanjem s sosednjimi območji in tudi v čezmejnem prostoru

Splošni cilji so naravnani tako, da predstavljajo strateške usmeritve za celotno programsko obdobje 2014 – 2020, v konkretnem primeru torej od leta 2015 do 2020. Cilji so trajnostno naravnani in upoštevajo izzive in načrte lokalnih skupnosti ter deležnikov, ki sodelujejo pri pripravi in izvajanju SLR.

Iz splošnih ciljev izhajajo konkretni - posebni cilji, ki so operativni in usmerjeni v konkretne aktivnosti in rezultate in so uresničljivi z razpoložljivimi in načrtovanimi finančnimi viri. Po oceni sodelujočih deležnikov so posebni cilji realni, izvedljivi in zagotavljajo uravnotežen razvoj celotnega območja LAS.

POSEBNI CILJI RAZVOJA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

POSEBNI CILJ 1: KREPITEV KONKURENČNOSTI GOSPODARSTVA NA PODEŽELJU IN OBALI TER VZPOSTAVLJANJE MOŽNOSTI ZA NOVA DELOVNA MESTA

Ta cilj zasleduje višjo konkurenčnost ključnih sektorjev na območju, **trajnostnega turizma** s poudarkom na vključevanju **naravne in kulturne dediščine** ter zgodbami in doživetji kot element **kulturnega turizma, ekološkega kmetijstva & trajnostne rabe morja** in z njim povezanih predelovalnih dejavnosti, s poudarkom na lokalno pridelani in predelani ekološki hrani in porastu **malih in inovativnih gospodarskih enot, MSP podjetij** z višjo dodano vrednostjo, znanjem in sposobnostmi izkoriščanja omenjenih razvojnih potencialov v lokalnem urbanem in ruralnem okolju.

Doseže bo z razvojem glavnih gospodarskih panog območja, pri čemer bo večja vloga znanja v ključnih dejavnostih, pri podpori obstoječim MSP (inkubacija, grozdenje, internacionalizacija) ter spodbujanju nastajanja novih podjetij, predvsem v perspektivnih dejavnostih, ki vključujejo tudi znanje. Pozornost bo namenjena tudi vzpostavitvi centrov znanja (trajnostnega turizma in kmetijstva-podeželja in ribištva ter obnovljivih virov in zdravega bivanjskega okolja), ki bodo povezali akterje univerze in raziskovalne inštitute, podjetja, podporne inštitucije, stanovska združenja in ostale razvojne akterje v širšem prostoru. Pri tem bodo pomembni tudi ukrepi in sodelovanje iz drugih virov in programov. Krepitev podjetništva in novonastala inovativna podjetja s tržnim potencialom bodo prispevala k širitvi ekonomske baze in novim delovnim mestom. Del ukrepov bo usmerjenih v razvoj turizma, predvsem v tesnejše sodelovanje akterjev in z vključevanjem kulturne in naravne dediščine – vzpostavitev Regijske destinacijske organizacije - RDO in njenih funkcij pri strateškem in operativnem načrtovanju, razvoju novih produktov, marketingu, razvoju kadrov, pa tudi pri vzpostavitvi turistične infrastrukture in obnovi ter oživiljanju kulturne dediščine.

Najpomembnejši kazalnik za doseganje tega cilja je število ustvarjenih novih delovnih mest oz. novih zaposlitev.

POSEBNI CILJ 2: CELOVIT IN URAVNOTEŽEN RAZVOJ PODEŽELJA IN OBALE TER TRAJNOSTNO GOSPODARJENJE Z NARAVNIMI IN KULTURNIMI DOBRINAMI

Cilj zasleduje **celostni razvoj podeželja in razvoj ribištva** ob spoštovanju načel trajnostnega razvoja in ohranjanja biodiverzitete (prispevka k ugodnemu stanju ciljnih zavarovanih vrst in habitatnih tipov ter razvoju dejavnosti na območjih Nature 2000, ki temeljijo na aktivnem ohranjanju naravne in kulturne dediščine, povezane z naravo), tako na podeželju kot v morju, razvoj ekološkega kmetijstva ter z njim povezanih aktivnosti za dodatno vrednost lokalnim proizvodom. Ukrepi so usmerjeni tudi v urejanje in razvoj turistične, parkovne infrastrukture ter prenova objektov kulturne dediščine. To bo povečalo privlačnost območij in vzpostavilo pogoje za razvoj dejavnosti, predvsem zelenega turizma in ekološkega kmetijstva. Obenem bo ukrep prispeval k zmanjšanju pritiska na naravo in ogrožene habitate. Na območjih Natura 2000 bo podprto celostno upravljanje, prilagojeno pogojem varovanih območij.

Ena od iniciativ na tem področju (območje Dragonje) gre v smeri oblikovanja in podpri participativnemu in celostnemu upravljanju sonaravnega kmetijstva, z izpostavitvijo pomena integralnega pristopa in krepite sodelovanja akterjev kmetijstva, ribištva in turizma, ob podpori znanstveno raziskovalne sfere na drugi strani. Vsekakor bo dana spodbuda in podpora različnim vrstam povezovanja (med proizvajalci samimi, s potrošniki, z zadrugami) za večjo profesionalizacijo, za večjo kakovost ter večjo tržno uspešnost proizvodnje. V tem oziru gre razumeti potrebe po pomembnih povezavah med deležniki in razvojnimi iniciativami tako v ruralnem kot tudi urbanem okolju.

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij trajnostnega razvoja na območju LAS.

POSEBNI CILJ 3: IZBOLJŠANJE RAVNI KVALITETE ŽIVLJENJA LOKALNEGA PREBIVALSTVA IN DOŽIVETJA OBISKOVALCEV

Ukrepi in aktivnosti znotraj tega cilja so usmerjeni v izboljšanje pogojev za življenje različnih kategorij prebivalstva na območju, tako najmlajših, vključenih v osnovne oblike izobraževanja, mladine, kot tudi ostarelega prebivalstva in ostalih ranljivih ciljnih skupin. V to prioriteto sodijo tudi aktivnosti zagotavljanja ustrežnejših stanovanjskih pogojev prebivalstva in turistov na podeželju, pri čemer imajo prednost še neizkoriščeni obstoječi potenciali (objekte in infrastrukturo) pred novogradnjami in posegi na nova območja. Zaradi pomembnih socialnih učinkov, vključno z zaposlitvenimi možnostmi (kreativne industrije), ki jih ima kultura na prebivalstvo, so v tej prioriteti zajeti tudi ukrepi in aktivnosti, ki stremijo k trajnejšem razvoju kulturne ponudbe in dostopnosti kulture nasploh. To je še posebej pomembno za razvoj t.i. »zgodbarjenja« in doživetij (interpretacij) v turizmu, ki jih lahko ponudimo v obliki integralnih turističnih proizvodov, tako na domačem, kot na tujih turističnih trgih. Z aktivnostmi in investicijami na različnih področjih družbenega življenja (izobraževanje, kultura in šport) in z izvajanjem programov za različne ciljne skupine (starejši, invalidi, mladi, ranljive skupine, osebe s težavami v duševnem zdravju) bomo izboljšali pogoje za življenje prebivalstva na območju, kot tudi ustvarili pogoje za razvoj novih in z lokalno identiteto prežetih integralnih turističnih proizvodov na območju.

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij, ki vključujejo ukrepe za izboljšanje življenjskega okolja in doživetij.

POSEBNI CILJ 4: RAZVOJ RIBIŠTVA IN RIBOGOJSTVA

Obalno območje je prepoznano kot območje z značilno tradicionalno ribiško dejavnostjo, ki daje svojevrsten pečat in mediteranski pridih vsem obalnim občinam. Vsi, tako posamezniki kot poslovni subjekti, ki se ukvarjajo z ribiško dejavnostjo, imajo bogate izkušnje, tako s področja ribolova in ribogojstva kot tudi klasične predelave in kulinarike. Ravno to znanje in izkušnje so velik potencial in priložnost za prenos ribiške kulture na širšo javnost in mlajše generacije, saj obstaja nevarnost, da zaradi težkega gospodarskega položaja ribiškega sektorja, ta tradicija zamre. Predvidevamo, da bodo cilji za zagotovitev trajnostnega ribištva in ribogojstva lažje in kvalitetnejše doseženi z diverzifikacijo ribištva v dejavnosti zunaj ribištva ter v povezavi s turizmom (npr. trženjem dopolnilnih dejavnosti ribičev ter povezava z turističnimi agencijami, hoteli ter ostalimi akterji v celoviti turistični ponudbi območja, torej tako ruralni, kot urbani). Pri tem velja izkoristiti dobre prakse in izkušnje iz minule finančne perspektive, kjer je ribiški sektor deloval v okviru samostojne akcijske skupine. Ostali ukrepi, ki lahko pripomorejo k boljšemu stanju na tem področju pa so še izboljšanje in obnova ribiške infrastrukture (pristanišča, pomoli), kar bo pripomoglo k boljšemu in lažjemu delu ribičev. Nadalje, valorizacija kulinaricne vrednosti in prepoznavnosti rib in morskih sadežev v Tržaškem zalivu, kar bo lahko pripomoglo k pestrejšemu izboru različnih ribjih vrst. Prav tako je potrebno spodbuditi razvoj akvakulture v zalivih Debeli rtič, Portoroškem in Strunjanskem zalivu, kjer že obstajajo obrati za gojenje školjk in rib ter sladkovodni ribogojnici ob reki Rižani. Pri tem še enkrat izpostavljamo potrebo po skupni blagovni znamki Istre (tako za kmetijske kot za ribiške proizvode)

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij, ki vključujejo razvoj ribištva in ribogojstva.

POSEBNI CILJ 5: INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN TRAJNOSTEN RAZVOJ

V okviru tega cilja se načrtuje, da podeželsko območje z načrtovanimi aktivnostmi dogradi in izboljša infrastrukturo (predvsem tisto, ki je v funkciji razvoja in posledično tudi ustvarjanja novih delovnih mest), ter jo približa standardom, ki veljajo za urbana okolja. Le-ta bo v funkciji generatorja razvoja (informacijska), kakor tudi za potrebe varstva okolja, ki bo močno izboljšalo učinkovitost rabe energije (energetska sanacije javnih stavb, ki so v lasti lokalnih skupnosti ter projekte sanacije javne razsvetljave in podporne aktivnosti). Vlaganja bodo zmanjšala stroške za energijo, oživila lokalno gradbeništvo, zmanjšala ogljični odtis in zagotovilo večji delež obnovljivih virov energije, kakor tudi izboljšalo prostorsko načrtovanje in upravljanje s prostorom (izkoriščanje obstoječih kapacitet pred graditvijo novih).

Pomembno je tudi spodbuditi razvoj informacijske in ostale infrastrukture, kot temelja za razvoj trženja in s tem večje prepoznavnosti območja oziroma celotne destinacije slovenske Istre nasploh. Ena takih je ureditev ožjega obalnega pasu, pri čemer je cilj ureditev promenade vzdolž celotne slovenske obale, ob kateri bodo nanizani projekti v povezavi z razvojem turizma, ohranjanjem kulturne dediščine, rekreacije, varstva narave, trajnostne mobilnosti, urbane preнове, s tem se bodo odprle nove zaposlitvene možnosti. Na ta infrastrukturni projekt, se lahko s svojo ponudbo in servisnimi aktivnostmi navežejo številni ponudniki iz zaledja, urbanih okolij ob obali, kakor tudi ribiči z aktivnostmi diverzifikacije v smeri oblikovanja prepoznavne turistične ponudbe.

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij, ki vključujejo infrastrukturo, okolje in trajnosten razvoj

Spodnja preglednica v strnjeni obliki povzema zgornji tekst:

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Ustvarjanje delovnih mest	Ustvarjena nova delovna mesta	Število novo ustvarjenih delovnih mest	EKSRP	1
			ESRR	1
			ESPR	1
	Podpora operacijam, ki ustvarjajo pogoje za ustvarjanje novih delovnih mest	Število podprtih operacij	EKSRP	10
			ESRR	6
			ESPR	10
	Spodbuditi povezovanje med deležniki in partnerji	Število vzpostavljenih partnerstev	EKSRP	4
			ESRR	2
			ESPR	3
	Izboljšati podjetniško znanje in veščine	Število podprtih operacij	EKSRP	
			ESRR	2
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
Razvoj osnovnih storitev	Ureditev in nadgraditev infrastrukture, ki zagotavlja trajnostni razvoj	Število podprtih operacij	EKSRP	2
			ESPR	1
	Ustvarjanje novih storitev, programov, produktov, kratkih verig prodaje	Število novih storitev, programov, produktov, kratkih verig prodaje	EKSRP	5
			ESPR	5

	Vzpostavitev novih oblik medsebojnega sodelovanja in povezav	Število vzpostavljenih oblik sodelovanja in povezav	EKSRP	2
			ESPR	2
			EKSRP	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
Varstvo okolja in ohranjanje narave	Revitalizacija naravne in kulturne dediščine kot temelja za razvoj trajnostnega turizma	Število podprtih operacij	EKSRP	4
			ESRR	1
			ESPR	3
	Ohranjanje narave in biodiverzitete ter blaženja podnebnih sprememb	Število realiziranih pristopov in akcij	EKSRP	2
			ESRR	
			ESPR	3
	Vzpostavitev predstavitvenih vsebin in programov dediščine za različne ciljne skupine	Število podprtih operacij	EKSRP	3
			ESRR	1
			ESPR	3
	Povečanje obsega ekoloških kmetij in učinkov ekološkega kmetijstva	Število podprtih operacij	EKSRP	2
			ESRR	
			ESPR	
	Dvig osveščenosti in okoljske odgovornosti	Število podprtih operacij	EKSRP	2
			ESRR	2
			ESPR	2
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Vključevanje ogroženih skupin prebivalstva ter povečanje družbene in socialne povezanosti vseh skupin prebivalstva	Število novih programov in storitev	EKSRP	3
			ESRR	1
			ESPR	3
	Krepitev integralnih rešitev socialne in medgeneracijske vključenosti	Število podprtih operacij	EKSRP	2
			ESRR	1
			ESPR	2
	Spodbujanje mladih za aktivno udeleževanje v družbi in (socialno) podjetništvo	Število podprtih operacij	EKSRP	
			ESRR	2
			ESPR	

EKSRP:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	1	2
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	2	10
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	0,25	1
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	0,10	1

ESRR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	-	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	1	2
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	0.3	1,0
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	0,2	1,0

ESPR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	-	2
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	3	6
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	0,3	1,0
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	0,25	1,0

Opis celovitega in inovativnega značaja SLR

Pri doseganju ciljev SLR je ena izmed prioritet zagotavljanje inovativnosti in celovitosti izvedbe, ki upošteva naslednja spoznanja in ugotovitve:

- SLR je prvič pripravljena celovito, skupaj in koordinirano za podeželje in ribištvo. Do sedaj sta bili to dve razvojni strategiji lokalnega razvoja, ki nista bili medsebojno koordinirani in usklajevani z vidika doseganja skupnih ciljev in rezultatov. Ocenjujemo, da bodo multiplikacijski učinki celovite strategije v tem programskem obdobju veliko večji, kot so bili učinki dveh ločenih strategij v preteklem programskem obdobju, saj gre za skrbno načrtovan in v izvedbenem delu skladen ter enoten upravljavski pristop.
- Glede na navedeno so načrtovani tudi novi proizvodi in storitve oziroma je za koordiniran način obravnavanja razvojnih vprašanj, kar izhaja iz zgoraj navedenih ciljev in kot posledica že omenjenih in izvedenih analitičnih postopkov v fazi priprave dokumenta. Osnova tega je interdisciplinarno partnerstvo javno-zasebnih deležnikov, ki so že v fazi načrtovanja sodelovali v obliki t.i. participativnega načrtovanja in priprave skupnih razvojnih projektov.
- Za zagotovitev kvalitetnega medsektorskega sodelovanja je predviden in načrtovan poseben cilj, ki podpira celostni in integralni razvoj celotnega območja, tako podeželja kot tudi obale in akvatorija, pri čemer bodo koordinirane in usklajevane aktivnosti tako na morju kot v urbanih lokalnih središčih in na podeželju Istre.
- Izkoriščena bo mreža institucij in organizacij, ki lahko zagotavljajo pomembno kvaliteto pri doseganju inovativnih in celovitih rešitev, tako v procesih načrtovanja kot izvajanja, inštitucij kot so Univerza na Primorskem, mreže gospodarskih in obrtnih deležnikov ter vseh ostalih inštitucij javnega, zasebnega in nevladnega prava, ki lahko s svojimi aktivnostmi in izkušnjami ključno prispevajo k doseganju zastavljenih ciljev z upoštevanjem inovativnih in celostnih rešitev na celotnem območju LAS. Prvenstveno bodo vključeni endogeni potenciali okolja, kar bo pripomoglo k zagotavljanju trajnost v najširšem pomenu te besede.

10. OPIS POSTOPKA VKLJUČITVE SKUPNOSTI V PRIPRAVO SLR

Pripravljalne aktivnosti vključevanja lokalnih skupnosti v pripravo Strategije lokalnega razvoja LAS Istre so se pričele v juniju 2015, takoj po izdaji Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (skrajšano: Uredba) v okviru Vlade Republike Slovenije ter Smernic za pripravo Strategij lokalnega razvoja (skrajšano: Smernice), ki jih je objavilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, in ki podrobno opredeljujejo elemente in vsebine za pripravo Strategij lokalnega razvoja. Aktivnosti za informiranja in obveščanje lokalnih skupnosti o programskem obdobju 2014-2020 in pripravi Strategije lokalnega razvoja so se pričele v letu 2014, predvsem z informiranjem o programu razvoja CLLD in pripravo novih razvojnih dokumentov za novo programsko obdobje.

Po objavi Uredbe in Smernic za pripravo SLR je bilo na spletnih straneh LAS, upravljavca LAS in občin danega območja objavljeno javno obvestilo o pripravi dokumenta Strategija lokalnega razvoja LAS Istre 2014-2020, z javnim povabilom k vključevanju. Obvestilo je bilo posredovano tudi vsem lokalnim medijem (Radio Koper, Radio Capris, Primorske novice, Podjetniški glas regije), za informiranost širše skupnosti, medtem ko so člani LAS Istre in OAS Ribič iz programskega obdobja 2007-2013 obvestilo prejeli tudi po pošti. V juliju je bil objavljen tudi Javni poziv za predložitev projektnih projektov za identifikacijo potencialnih projektov, ciljev, problematik in vsebin za pripravo Strategije lokalnega razvoja LAS Istre 2014-2020, ki je bil odprt do 31.10.2015. V tem času smo javnost vključevali v pripravo Strategije lokalnega razvoja oziroma izvajali animacijo k vključevanju preko svetovanj. V razpisanem roku je prispelo 130 projektnih predlogov in vsebin za SLR.

V tem času je bilo izvedenih tudi več tematskih delavnic za pripravo Strategije lokalnega razvoja 2014-2020, s predhodno objavo koledarja tematik in krajev izvedbe. Delavnice so bile javne in odprte za vse zainteresirane, povabljeni pa so bili tudi člani Lokalne akcijske skupine (LAS) Istre 2007-2013 in Obalne akcijske skupine (OAS) Ribič, kateri sta se v novem programskem obdobju združili.

Izvedene so bile naslednje javne delavnice za pripravo SLR:

Delavnica št. 1: Socialno podjetništvo, socialne inovacije, socialna oskrba in vključevanje ranljivih skupin, skupinsko delo

Ankaran, 16.9.2015

Program delavnice:

- Predstavitev izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020
- Predstavitev vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja
- Moderirano skupinsko delo na temo socialnega podjetništva, socialne oskrbe, vključevanja ranljivih skupin
- Priprava SWOT analize in identifikacija ter povezovanje projektnih idej za umestitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre

Delavnica št. 2: Ribištvo in ribogojstvo, skupinsko delo

Izola, 25.9.2015

Program delavnice:

- Predstavitev izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020
- Predstavitev vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja
- Identifikacija vsebin in potencialnih projektov in programov za vključitev v Strategijo

lokalnega razvoja LAS Istre

Delavnica št. 3.4.5: Kmetijstvo in samooskrba, turizem in varovanje okolja/narave, skupinsko delo

Marezige, 30.9.2015. Tri tematske delavnice so potekale istočasno. Udeleženci so lahko prehajali iz delavnice v drugo.

Program delavnice:

- Predstavitve izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020
- Predstavitve vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja
- Moderirano skupinsko delo z namenom priprave SWOT analize in identifikacija ter povezovanje projektnih idej za umestitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre

Delavnica št. 4: Ribištvo in ribogojstvo, skupinsko delo

Koper, 1.10.2015

- Predstavitve izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020
- Predstavitve vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja
- Identifikacija vsebin in potencialnih projektov in programov za vključitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre

Delavnica št. 5: Sinergije med podeželjem in ribištvo in priprava Strategije lokalnega razvoja

Ankaran, 6.10.2015

Program delavnice:

- Predstavitve izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020
- Predstavitve vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja
- Moderirano skupinsko delo z namenom nabora ter povezovanje projektnih idej za umestitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre (udeleženci bodo lahko prehajali iz ene tematske delavnice v drugo)

Delavnic so se udeležili različni deležniki lokalnega razvoja, tako na podeželju, kot na morju iz slovenske Istre. Struktura udeležencev je bila reprezentativna, tako glede na spol in zastopanost večine starostnih skupin ter posameznih sektorjev. Tematske razprave po področjih kmetijstvo, ribištvo, turizem, socialno podjetništvo in izzivi za skupne projekte so bile konstruktivne in so prispevale številne ideje za razvoj in pripravo vsebinsko učinkovitih projektov za sofinanciranje iz naslova CLLD. Udeležba je potrdila, da so lokalno prebivalstvo in deležniki, tako tisti s podeželja, kot ribiči, zainteresirani za svoj prihodnji razvoj, ki spodbuja razvoj endogenih potencialov območja, da se želijo aktivno vključevati in po svojih razpoložljivih možnostih in sposobnostih tvorno prispevati z idejami, predlogi in mnenji k pripravi in kasnejšemu izvajanju Strategije lokalnega razvoja Slovenske Istre. Tematska področja, s katerimi so se deležniki seznanjali na delavnicah, so skladna z zahtevami Smernic za pripravo SLR in so podrobneje opisana v 9. poglavju tega dokumenta. Na delavnicah so se deležniki ukvarjali s tematskimi področji, ki so skladna z zahtevami iz Navodila o pripravi Strategije lokalnega razvoja – SLR, in sicer:

V juniju, juliju, avgustu, septembru in oktobru, oz. do roka oddaje predlogov vsebin za SLR, je potekalo intenzivno delo individualnih svetovanj vsem zainteresiranim za vključitev v pripravo SLR, ki se je nadaljevalo tudi v novembru. Svetovanja so potekala na sedežu LAS in tudi na terenu, kjer se je

vsem zainteresiranim za vključevanje predstavljalo možnosti za črpanje sredstev iz skladov EKSRP, ESRR, ESPR oziroma zbiralo predloge za oblikovanje SLR.

V proces priprave SLR so bile vključene tudi strokovne institucije (univerza, zavod, pristojen za varstvo kulturne dediščine, zavod, pristojen za ohranjanje narave) ter nevladni in ribiški sektor, ki so prispevali s strokovnimi predlogi. Proces vključevanja javnosti vselej potekal na odprt in demokratičen način, pri tem se je izpostavilo finančne okvirje LAS in tematska področja ukrepanja CLLD, s poudarkom na delovnih mestih, razvoju osnovnih storitev, varstvu okolja in ohranjanju narave ter večjem vključevanju mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

Predlog SLR je bil predstavljen upravnemu odboru LAS Istre na 1. redni seji 9.12.2015, nato pa javno razgrnjen, preden je bil Skupščini predložen v potrditev. Skupščina LAS Istre je SLR potrdila na **1. redni seji dne xx.1.2016**

11. Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

Pri identifikaciji razvojni potreb na izvedenih interaktivnih delavnicah so bile kot prioriteto izpostavljene potrebe po razvoju produktov trajnostnega turizma, spodbujanju razvoja ekološkega kmetijstva in ukrepov na področju gospodarske diverzifikacija, v povezavi s turizmom. Poleg tega je bila izpostavljena potreba po dvigu kvalitete urejenosti lokalne infrastrukture, kar v celoti gledano predstavlja temelj za boljšo lokalno samooskrbo in priložnost za trženje ustvarjenih viškov kvalitetno in ekološko pridelane hrane ter **ustvarjanja novih delovnih mest**.

Na podlagi predstavljenih splošnih in posebnih ciljev v poglavju 9 so v nadaljevanju predstavljeni najpomembnejši ukrepi za doseganje zastavljenih ciljev:

I. V SRL so na področju **ustvarjanje novih delovnih mest** ne območju Istre oblikovani trije **cilji**:

- *Spodbujanje iniciativ in pogojev za inovativno podjetništvo, tako na podeželju kot v ribištvo;*
- *Krepitev povezav in partnerskega sodelovanja med razvojnimi deležniki in partnerji;*
- *Razvoj človeških potencialov z usposabljanjem za podjetništvo in promocijo podjetništva.*

Ti cilji bodo uresničeni z ukrepi:

1. Razvoj inovativne in vrhunske ter celovite ponudbe lokalnih storitev in proizvodov

Spodbijanje zavedanje o potencialih in priložnostih lokalnega okolja, tako v ruralnih kot v urbanih sredinah, je ena ključnih nalog v procesu zagotavljanja novih delovnih mest. Boljša in učinkovitejša raba endogenih razvojnih potencialov omogoča razvoj že prepoznavnih in novih, inovativnih produktov na podeželju in morju, ter omogočanje sinergije s povezovanjem podeželja in obale, urbanih in ruralnih sredin, kmetijstva, ribištva in turizma.. Naravne danosti območja omogočajo lokalnim podjetnikom dobre možnosti za proizvodnjo ekološke hrane, plodov morja ter nadgradnjo in zajemanje dodane vrednosti z eno-gastronomskimi kulinaričnimi doživetji. To omogoča ponudbo višjega cenovnega razreda in razvoj blagovne znamke, ki bo povečala prepoznavnost in image destinacije Istra na turističnih trgih.. S tem se odpirajo priložnosti deležnikov na področju trajnostnega turizma, ekološke pridelave v kmetijstvu, trajnostne rabe morja in ribiškega sektorja, širitve in razvoja glavnih in dopolnilnih dejavnosti tako v notranjosti Istre kot na obali in morju.

2. Mreženje - spodbujanje povezav in partnerskega sodelovanja med razvojnimi deležniki in partnerji na območju LAS

Zaradi specifičnosti območja in njegovih potencialov, ki omogočajo tako razvoj podeželja oziroma zaledja, kot tudi razvoj trajnostnega ribištva in odgovorne rabe morja, pa tudi povezovanja z urbanih in turističnimi centri na obali, je cilj ukrepa spodbuditi gospodarsko povezovanje z namenom skupnega oblikovanja celovitih produktov, skupnega nastopanja na trgu (zagotavljanje količin, kvalitete, trženja in promocije), kakor tudi razvojnega povezovanja. Cilje tega ukrepa je povezovanje vseh oblik in deležnikov (ruralnih, urbanih in ribiških) z namenom izmenjave in koriščenja skupnega know-how-a, oblikovanja celovite ponudbe (produktov), trženja, skupne promocije in interdisciplinarnega ter trajnostnega upravljanja z območjem. Financiranje iz tega ukrepa bo namenjeno skupni strategiji trženja, vzpostavljanju novih tržnih poti, povezovanju v interesna partnerstva, skupnemu nastopu na trgih ter razvoju in trženju novih integralnih produktov na področju podeželja, ribištva in turizma.

3. Razvoj ljudskih virov za potrebe podjetniškega delovanja in promocijo podjetništva

Ukrep je namenjen vključevanju partnerjev in skrbi za razvoj človeških virov ter zagotavljanju pogojev za delovanje in boljše vključevanje ranljivih skupin (mladi, seniorji, žene...), pa tudi zmanjševanju revščine (socialna vzdržnost). Ukrep velja za vse ciljne skupine na podeželju in obali/morju. S tem ukrepom se namenljajo sredstva za krepitev partnerstev in partnerskih povezav, podjetnost in inovativnost, in za skupno nastopanje na trgih ter v okviru turistične ponudbe (npr. izobraževanje, mentoriranje, možnosti povezovanja s ciljem celovitejša ponudbe oblikovane med deležniki različnih dejavnosti in geografskih okolij – ruralna & urbana, dobre prakse itd.). V okviru tega ukrepa bo dan

pomemben poudarek izvajanju aktivnosti razvoja z upoštevanjem načel varovanja in ohranjanja kvalitete okolja in bio-diverzitete celotnega območja LAS ter vključevanju naravne in kulturne dediščine v prostočasne potenciale in turistično ponudbo (okoljska trajnost in socialna vključenost), kreptivi lokalne identitete in povezovanju ter razvoju ponudbe v okviru trženjske znamke Istra.

II. V okviru delovnega področja **osnovne storitve** je bila na delavnicah evidentirana potreba po vzpostavitvi večnamenske infrastrukture (komunalna, mobilnostna, informacijska), ki omogoča in zagotavlja razvoj na področjih ekološkega kmetijstva, trajnostnega turizma, sonaravnega ribištva, vključevanja naravne in kulturne dediščine oziroma drugih kompetenc, kapacitet in možnosti območja, ki spodbujajo zaposlovanje, ob upoštevanju ravnotežja in standardov urejanja infrastrukture tako na podeželju kot v urbanih okoljih. Poudarek je dan infrastrukturi, ki zagotavlja razvoj kulturnih, rekreacijskih in drugih dejavnosti ter zagotavlja visoko kakovost bivanja v vseh okoljih na območju. Aktivnosti v okviru ukrepa so usmerjene v uporabo, nadgradnjo /izboljšat in revitalizacijo obstoječih objektov in naprav pred gradnjo novih (npr. uporaba obstoječih in zapuščenih objektov za potrebe t.i. »razpršenega hotela«). Tako je v okviru tega tematskega področja izbran **cilj**:

- *Ureditev infrastrukture za razvoj, za kar bodo izvedeni ukrepi:*

1. Razvoj novih programov za vlaganje v razvojno infrastrukturo z namenom povečanje kakovosti življenja in dostopnosti območja.

Ukrep bo realiziran z različni programi in projekti, ki urejajo in izboljšujejo stanje oziroma urejenost območja, vključno z urejanjem celotne slovenske obale za potrebe turizma, z ohranjanjem in interpretacijo kulturne dediščine, rekreacijskimi površinami, varstvom narave, trajnostno mobilnostjo, urbano prenovo in drugimi vsebinami ter aktivnostmi, ki bodo omogočale razvoj programov za nove zaposlitvene možnosti. V ta ukrep sodi tudi podpora aktivnostim za izboljšanje in obnovo ribiške infrastrukture (pristanišča, pomoli), kar bo pripomoglo k ohranjanju tradicije in povezovanju ribištva v celovito ponudbo območja. Prav tako so v sklopu tega ukrepa lahko podprti ukrepi za razvoj prostočasnih dejavnosti in izboljšanje opremljanja z informacijsko tehnologijo

III. Na področju **varstva okolja in ohranjanja narave** je bilo zaznanih in evidentiranih veliko pobud za ohranjanje narave in biodiverzitete na podeželju in morju z namenom prispevati k ugodnemu stanju ciljnih in varovanih vrst in habitatnih tipov ter razvoja dejavnosti na območjih Nature 2000, ki temeljijo na aktivnem ohranjanju naravne in kulturne dediščine, povezane z naravo). Te pobude so bile evidentirane tako na podeželju kot na obali in morju, med njimi tudi razvoj ekološkega kmetijstva in ribištva ter z njim povezanimi aktivnostmi za povečanje dodane vrednosti že prepoznavnih in novih lokalnih proizvodov. Na temelju teh iniciative sta bila definirana **cilja**:

- *Ohranjanje in dvig kvalitete naravne in kulturne dediščine kot osnove za razvoj trajnostnega turizma in*
- *Ohranjanje narave ter biodiverzitete podeželja in morja.*

Za doseg navedenih ciljev bodo izvedeni ukrepi:

1. Razvoj trajnostnega turizma z vključevanjem naravne in kulturne dediščine ter prilagajanja podnebnim spremembam in

2. Izvajanje aktivnosti za ohranjanje narave ter biodiverzitete na območju

Prvi ukrep *Razvoj trajnostnega turizma z vključevanjem naravne in kulturne dediščine ter prilagajanja podnebnim spremembam* bo vključeval zagotavljanje in vzpostavljanje pogojev za razvoj turistične, parkovne infrastrukture, izboljšanje dostopnosti, razvoj interpretativnih vsebin ter prenovo objektov kulturne dediščine. Namen je še povečati privlačnost območij in vzpostaviti pogoje za razvoj dejavnosti, predvsem zelenega turizma in ekološkega kmetijstva ter njunih medsebojno povezanih produktov, pomembnih za turistično ponudbo. Obenem bo ukrep prispeval k zmanjšanju pritiska na naravo in ogrožene habitate. Na območjih Natura 2000 bo podprto celostno upravljanje, prilagojeno pogojem varovanih območij. Enako velja za akvatorij na območju LAS. Preverjeno bo izpolnjevanje kriterijev za evropske trajnostne destinacije.

Drugi ukrep *Izvajanje aktivnosti za ohranjanje narave ter biodiverzitete na območju* gre v smeri oblikovanja in podpore participativnemu in celostnemu upravljanju sonaravnega kmetijstva, z

izpostavitvijo pomena integralnega pristopa in krepite sodelovanja akterjev kmetijstva, ribištva in trajnostnega turizma, ob podpori znanstveno raziskovalne in strokovne javnosti. Vsekakor bo dana spodbuda in podpora različnim vrstam povezovanja (med proizvajalci, proizvajalcev in potrošnikov, združništvu) za večjo profesionalizacijo, kakovost ter tržno uspešnost proizvodnje. V tem oziru gre razumeti potrebe po pomembnih povezavah med deležniki in razvojnimi iniciativami tako v ruralnem kot tudi urbanem okolju in na morju, kot npr. vzpostavitev varovanega območja na območju Dragonje oziroma vsem aktivnostim, ki predstavljajo dodano vrednost z vidika varovanja narave.

IV. Na delavnicah so bile evidentirane ranljive skupine, ki potrebujejo dodatne razvojne ukrepe. Posledično je dana posebna pozornost pri vključevanju teh partnerjev v razvojne programe območja ter skrbi za zagotavljanje pogojev za delovanje in boljše vključevanje ranljivih skupin (mladi, seniorji, žene...) ter zmanjševanju revščine (socialna vzdržnost, socialno podjetništvo). Na območju so prepoznane potrebe za reševanje te problematike in opredeljen **cilj**:

- Enakovredna vključenost vseh skupin prebivalstva in zagotavljanje pogojev za njihovo delovanje

Ta cilj se bo uresničeval z ukrepoma:

1. Podpora razvoju medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja in
2. Promocija programov aktivnega vključevanja ranljivih skupin v okolje in na trg dela

V okviru ukrepa Podpora razvoju medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja bodo okrepljene različne oblike prenosa znanja in izkušenj, kakor tudi storitev za ranljive skupine (otroke, mlade, za ljudi s posebnimi potrebami, za starejše, brezposelne), kot tudi skrb za programe na področju krepite lokalne kulture in z njo povezane identitete. Pri tem bodo vključene institucije z znanjem in izkušnjami, tako za prenos znanja na mlade generacije, kot tudi v smislu vse življenjskega učenja in pomoči starejšim. V okviru ukrepa bodo podprte aktivnosti in programi medgeneracijskega sodelovanja, vzpostavitev delovnih pogojev, solidarnosti, socialnega podjetništva itd.

V okviru drugega ukrepa Promocija programov aktivnega vključevanja ranljivih skupin v okolje ter na trg dela bo pozornost dana izboljšanju pogojev za življenje in delo različnih kategorij prebivalstva na območju, tako najmlajših, vključenih v osnovne oblike izobraževanja, mladine, kot tudi ostarelega prebivalstva in ostalih ranljivih ciljnih skupin. Investicije v sklopu tega ukrepa bodo obsegale različna področja družbenega življenja (izobraževanje, kultura, pomoč ostarelim, vključevanje oseb z motnjami, šport). S podporo izvajanju programov za različne ciljne skupine (starejši, invalidi, mladi, ranljive skupine, osebe s težavami v duševnem zdravju) se bodo izboljšali pogoji za življenje vseh prebivalcev na območju in ustvarili pogoji za razvoj novih, za lokalno identiteto pomembnih integralnih proizvodov na področju kmetijstva, ribištva in turizma na območju Slovenske Istre.

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v EUR)
<u>Inovativne in vrhunske ter celovite ponudbe lokalnih storitev in proizvodov</u>	Deležniki zasebnega sektorja iz področja ribištva, gastronomije, enologije, oljkarstva...	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	37.988
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	22.180
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020,	90.000

			2021, 2022, 2023	
<u>Mreženje - spodbujanje povezav in partnerskega sodelovanja med razvojnimi deležniki in partnerji na območju LAS</u>	Deležniki, javnega, zasebnega in nevladnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	30.000
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	30.000
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	70.000
<u>Razvoj ljudskih resursov za potrebe podjetniškega delovanja in promocijo podjetništva</u>	Deležniki javnega, nevladnega in zasebnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	30.000
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	30.000
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	70.000
<u>Razvoj novih programov za vlaganje v razvojno infrastrukturo z namenom povečanje kakovosti življenja</u>	Deležniki javnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	391.954,80
		ESRR		
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	920.000
<u>Razvoj trajnostnega turizma z vključevanjem naravne in kulturne dediščine ter prilagajanja podnebnim spremembam</u>	Deležniki javnega, zasebnega in nevladnega sektorja (ribištvo, podeželje in urbani centri), deležniki turističnega gospodarstva (javnega, zasebnega in civilnega prava)	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	171.480,23
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	225.995
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	402.500
<u>Izvajanje aktivnosti za ohranjanje narave ter biodiverzitete na območju</u>	Deležniki javnega, zasebnega in nevladnega sektorja (ribištvo, podeželje in ostali)	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	171.480,22
		ESRR	2017, 2018,	225.995

			2019, 2020, 2021, 2022, 2023	
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022,2023	402.500
<u>Podpora razvoju medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja</u>	Deležniki javnega in nevladnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	73.491,53
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	143.815
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	172.500
<u>Promocija programov aktivnega vključevanja marginalnih skupin v okolje ter na trg dela</u>	Deležniki javnega in nevladnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	73.491,52
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	143.815
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023	172.500

12. Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Spremljanje in vrednotenje Strategije lokalnega razvoja je obvezna vsebina, ki jo bo LAS Istre izvajala za programsko obdobje 2014-2020, v skladu z 51. členom Uredbe o izvajanju CLLD in po navodilih in zahtevah zadevnega sklada v zvezi z izvajanjem spremljanja in vrednotenja. Spremljanje in vrednotenje oz. evalvacija bo potekalo na ravni posameznih skladov in na tej podlagi na ravni celotne strategije, v obliki neprekinjenega letnega procesa. Z izvajanjem spremljanja in vrednotenja bomo lahko tudi ocenili, kako se uveljavljajo načela CLLD in kakšni so učinki tega na območju LAS Istre, z ozirom na cilje in mejnike v SLR.

LAS Istre bo izvajala interno spremljanje in vrednotenje, za katerega bo zadolžen vodilni partner – Regionalni razvojni center Koper, ki ima primerne kadrovske kapacitete in izkušnje za opravljanje tovrstnih aktivnosti. V spremljanje izvajanja operacij bodo vključeni tudi nosilci le-teh, ki bodo LAS posredovali poročila ter izjave o doseženih mejnikih, potrebna za pripravo evalvacij.

Vključitev nosilcev operacij LAS v vrednotenje in spremljanje SLR bo aktivna. Slednji bodo udeleženi v letno evalvacijo na način, da bodo med izvajanjem projektov, pred pripravo zaključnih poročil, LAS-u posredovali podatke o realizaciji, potrebne za izvajanje spremljanja in vrednotenja, kar bo vključevalo tudi napoved morebitne nižje finančne realizacije od načrtovane in napovedi zamud pri doseganju vsebinskih kazalnikov. Na ta način bomo zagotovili natančno spremljanje dejanskega stanja na terenu z ozirom na operacije v teku.

Mejniki za oddajo poročil oz. evalvacij bodo dani na programskem nivoju, **do 31.3. vsako leto** se bo zadevnemu organu predložilo poročilo o spremljanju in vrednotenju SLR, to pomeni, da se bodo aktivnosti za pripravo evalvacije pričele v od januarja istega leta dalje, sicer pa bodo potekale sproti. Vrednotilo se bo SLR kot celoto oz. posamezne operacije, z ozirom na raven izvajanja in dosežene rezultate, tako da se bo sproti ugotavljalo v kolikšni meri se izvaja SLR oz. njen akcijski načrt. V primeru dodatnih zahtev po poročanju s strani zadevnih organov bo za te zadolžen vodilni partner.

Z vrednotenjem se bo ugotavljalo:

- Kaj od načrtovanega (finančno in vsebinsko) je bilo doseženo?
- Kaj od načrtovanega (finančno in vsebinsko) ni bilo doseženo?
- Kaj (finančno in vsebinsko) je potrebno doseči v naslednjem obdobju?
- Ali je potrebno predlagati finančno oz. vsebinsko spremembo SLR?
- Drugo, na podlagi zahteve zadevnega sklada

Ugotavljalo se bo tudi:

- Št. zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi
- Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije v primerjavi z določenim finančnim okvirjem
- Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi v odločbi o potrditvi operacije
- Število novo ustvarjenih delovnih mest
- Drugo, na podlagi zahteve zadevnega sklada

V primeru ugotovljene potrebe po predlogu za finančno oz. vsebinsko spremembo SLR bo vodilni partner o tem obvestil upravni odbor in na podlagi njegovega sklepa vložil predlog za spremembo SLR. Pri izvajanju evalvacije se bo upoštevalo zahteve vezane na časovne mejnike 31.12.2018 in 31.12.2023 ter pogoje za pridobitev dodatnih sredstev z ozirom na mejnik 30.6.2019.

Teme in aktivnosti spremljanja in vrednotenja

Osnovno merilo bodo cilji, kazalniki in mejniki ter vrednotenje finančnega vidika izvajanje strategije in sprotno ocenjevanje teh parametrov. Namen tega je, da se pravočasno prepozna težave, povezane z izvajanjem SLR (neučinkovito črpanje sredstev, odkloni od predvidenih ciljev in kazalnikov strategije, nedoseganje mejnikov uspešnosti) in odpravi morebitne pomanjkljivosti ter na tak način zagotovi uspešno vodenje in upravljanje LAS v celotnem obdobju ter posledično bolj učinkovito porabo sredstev EU in boljše rezultate.

Aktivnosti predvidevajo sistematsko spremljanje kazalnikov SLR, ki so določeni v poglavju 7. Na podlagi matematične analize in samovrednotenja se bo na letni ravni spremljalo uresničevanje določenih kazalnikov. Za osnovo se bo vzelo izhodiščno vrednost na dan potrditve SLR, ki predstavlja vrednost kazalnika pred začetkom izvajanja programa in jo na letni ravni primerjalo s ciljno vrednostjo, ki mora biti dosežena do 31.12.2023 in predstavlja vrednost kazalnika po zaključku izvajanja programa. Poseben mejnik predstavlja 31.12.2018. Spremljanje se bo izvajalo za vse tri sklade, do sredstev katerih je upravičena LAS Istre

Na podlagi zbranih podatkov bodo pripravljena letna poročila na osnovi skupnega obrazca, ki bo enoten za vse LASE.

Sistem zagotavljanja podatkov

Vodilni partner bo enkrat letno zbral podatke o doseženih vrednostih skupnih kazalnikov na nivoju strategije in kazalnikov na nivoju tematskih področij in posameznih skladov. Vir podatkov bodo poročila (vmesna in zaključna) o izvajanju operacije, ki jih bodo morali izpolnjevati nosilci posamezne operacije. Poleg podatkov, zbranih na podlagi poročil o izvajanju/zaključku operacije, se bo za potrebe vrednotenja uporabljalo tudi kontrole na terenu ter ankete in sestanke na temo doseganja rezultatov med nosilci in partnerji v posameznih operacijah. Vzporedno s tem se bo pridobivalo tudi relevantne podatke iz uradnih evidenc pristojnih organov (AJPES, SURS, občine,...).

Terminski načrt spremljanja in vrednotenja

Terminski načrt na nivoju SLR se ujema s terminskim načrtom organov upravljanja. Opravljal se bo na letni ravni v celotnem obdobju izvajanja operacij. Poleg rednih letnih poročil se bodo izvajala podrobno poročanja v letih 2017, 2019 in 2024. Celoten terminski načrt je razviden je iz spodnje tabele.

Vrsta poročila	Obdobje vrednotenja	Rok oddaje
Letno poročilo	Do 31.12.2015	31.3.2016
Prispevek k razširjenem letnem poročilu	1.1.-31.12.2016	31.3.2017
Letno poročilo	1.1.-31.12.2017	31.3.2018
Prispevek k razširjenem letnem poročilu	1.1.-31.12.2018	31.3.2019
Letno poročilo	1.1.-31.12.2019	31.3.2020
Letno poročilo	1.1.-31.12.2020	31.3.2021
Letno poročilo	1.1.-31.12.2021	31.3.2022
Letno poročilo	1.1.-31.12.2022	31.3.2023
Zaključno poročilo	1.1.-31.12.2023	31.3.2024

Uporaba rezultatov vrednotenja

Na podlagi zbranih podatkov se bo ocenjevalo ustreznost, uspešnost, učinkovitost in vpliv posameznih operacij, ukrepov, skladov in strategije kot celote. V skladu s pripravljnim načrtom spremljanja in vrednotenja bo vodilni partner na podlagi navodil organov upravljanja in terminkim planom vrednotenja pripravil poročilo o izvedenem vrednotenju, ki mora vsebovati podatke o ciljih spremljanja in vrednotenja, uporabljenih metodah, vključenih udeležencih, rezultatih vrednotenja s predlogom ukrepov za izboljšanje stanja.

Poročila o izvedenih vrednotenjih obravnava upravni odbor LAS, ki sprejme ozirom dopolni predlog ukrepov za izboljšanje stanja na področju vrednotenja. Predlog ukrepov obravnava in potrdi skupščina LAS. Spremljanje in vrednotenje bo tudi osnova za morebitne potrebne spremembe SLR.

Obveščanja javnosti

Z rezultati spremljanja in vrednotenj bodo redno seznanjeni vsi člani LAS in širša zainteresirana javnost.

Člani LAS in širša javnost bodo z rezultati seznanjeni prek spodaj navedenih kanalov obveščanja.

- Spletna stran LAS, kjer bodo redno objavljane vse aktivnosti in informacije o dogajanju v LAS.
- Obveščanje prek kanalov Mreže za podeželje in Društva za razvoj slovenskega podeželja.

13. Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje

Opis postopka določitve vodilnega partnerja

Zainteresirani deležniki območja štirih občin so 18.9.2015 sklenili Pogodbo o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva Lokalna akcijska skupina za območje občin Ankaran, Izola, Koper in Piran v kateri je bilo določeno, da vodilnega partnerja izbere Skupščina, izmed svojih članov, ob upoštevanju potrebnih pogojev za vodenje LAS.

Dne 18.9.2015 oblikovana skupščina je, na podlagi sprejete Pogodbe o ustanovitvi LAS, izvolila člane svojih organov; upravnega in nadzornega odbora ter predsednika in podpredsednik, nato pa izbrala vodilnega partnerja, ob upoštevanju njegovih kadrovskih, finančnih in upravnih sposobnosti ter izkušnjami z vodenjem javno-zasebnega partnerstva oz. zmožnostjo zagotavljanja operativnega delovanja LAS.

Predsednik LAS je skupščino pozval naj izmed članov izbere vodilnega partnerja. **Skupščina je soglasno potrdila Regionalni razvojni center Koper**, ki je že v programskem obdobju 2007–2013 uspešno opravljal funkcijo upravljavca LAS in ima izkušnje ter znanja in zadostne kadrovske kapacitete in finančne vire.

Opis vodilnega partnerja, kadrovskih kapacitet, izkušenj, znanj, finančnih virov

Regionalni razvojni center Koper je regionalna institucija za spodbujanje podjetniškega in gospodarskega razvoja regije. Deluje kot koordinator interesov regije na lokalni in državni ravni na področjih regionalnega razvoja, gospodarstva, človeških virov in varstva okolja. RRC Koper je leta 2001 pridobil status nosilne organizacije Regionalne razvojne agencije Južna Primorska (RRA JP). Sodeluje pa tudi s štirimi lokalnimi organizacijami: Centrom za pospeševanje podjetništva Piran, Območno razvojno agencijo Krasa in Brkinov iz Sežane ter razvojnima centroma v Divači in Ilirski Bistrici.

RRC Koper se vključuje v čezmejne in transnacionalne projekte, kjer zastopa interese južnoprimorske regije. V ta namen vzpostavlja stike s sosednjimi italijanskimi in hrvaškimi institucijami ter drugimi evropskimi partnerji.

Predvidoma trije zaposleni na RRC Koper bodo naloge LAS predvidoma izvajali tudi za obdobje 2014–2020, med temi tudi zaposleni, ki so naloge upravljanja LAS izvajali že za programsko obdobje 2007-2013 in imajo ustrezno izobrazbo ter kompetence z vodenjem in nadzorovanjem izvedbenih projektov, izvajanjem postopkov javnih naročil, finančna znanja in izkušnje, sposobnosti animacije ter vodenja javno-zasebnega partnerstva, poznavanje upravnih postopkov. Med njimi je vodilni partner imenoval strokovno vodjo LAS, medtem ko vodilnega partnerja LAS predstavlja direktor RRC Koper. RRC Koper je enostavno dostopen in ima možnost nudenja dveh sejnih prostorov za potrebe delovanja LAS, poleg pisarne LAS, odprte javnosti. Vhod v RRC Koper je označen s tablo LAS Istre. Na RRC Koper je vsa potrebna tehnična oprema za izvajanje sej LAS in ustrezna IT tehnologija za izvajanje vodenja, po zahtevah zadevnih skladov.

RRC Koper ima dolgoletne izkušnje z vodenjem projektov na različnih EU programih in je pripravljavec razvojnih dokumentov oz. izvedbenih načrtov v regiji; Regionalnega razvojnega programa Južne

Primorske (RRP JP) 2014-2020, RRP JP 2007-2013, Izvedbene načrte JP za leta 2007-2009, 2010-2012., 2012-2014, 2013-2015 in Lokalne razvojne strategije LAS Istre 2007-2013.

Področja delovanja RRC so:

Regionalne razvojne naloge

- Vodenje in spremljanje regionalnega razvojnega programa
- Regionalni informacijski sistem (REGIC)
- Vodenje LAS Istre

Spodbujanje podjetništva

- Podjetno v svet podjetništva
- Kreditiranje podjetij - Garancijska shema
- Grozdenje podjetij
- Organiziranje seminarjev in posvetov za podjetnike
- VEM - Vse na enem mestu

Razvoj človeških virov in zaposlovanja

- Organiziranje delavnic
- Vodenje Enotne regijske štipendijske sheme za Južno Primorsko

Mednarodni projekti in čezmejno sodelovanje

Čezmejno sodelovanja

- Slovenija – Italija
- Slovenija – Hrvaška
- IPA jadransko čezmejno sodelovanje

Transnacionalno sodelovanje

- Območje Alp
- Srednja Evropa
- Jugovzhodna Evropa
- Mediteran

Medregionalno sodelovanje

- INTERREG IVC
- ESPON
- URBACT
- Leonardo Da Vinci

Inovacijska dejavnost in prenos tehnologij

- IN-PRIME
- Brezžični dostop do informacijske mreže RCeP

LAS lahko pridobiva sredstva: iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo in drugih evropskih sredstev, z državnega in lokalnih proračunov, s prispevki članov in drugih partnerjev, s prispevki donatorjev in sponzorjev in iz drugih virov v skladu z zakonom.

Pridobljena sredstva RRC Koper, kot vodilni partner LAS, vodi na podračunu, ki je odprt pri Banki Koper. Sredstva LAS so oziroma bodo porabljeni namensko. Odgovornost za namensko porabo sredstev nosijo izvajalci projektov, za delovanje LAS pa organi LAS oz. vodilni partner.

Podrobne naloge vodilnega partnerja LAS Istre izhajajo iz Pogodbe o ustanovitvi LAS in Pogodbe med vodilnim partnerjem in LAS, ki sta prilogi št. 2 in 4 k tej SLR.

14. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Organi LAS Istre so:

- Skupščina
- Upravni odbor
- Predsednik in Podpredsednik
- Nadzorni odbor
- Ocenjevalna komisija.

Vse organe LAS zastopajo tudi predstavniki za ribiški sektor, ki je glavni sklad LAS Istre.

SKUPŠČINA

Skupščina je najvišji organ upravljanja LAS in jo sestavljajo vsi člani LAS. Članstvo v LAS je odprto vsem, ki živijo na območju LAS in imajo interes za vključitev v LAS, in sicer:

- polnoletna fizična oseba, ki ima stalno bivališče na območju LAS
- pravna oseba, ki ima sedež, registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju LAS
- pravna oseba javnega prava, ki deluje na območju LAS ali
- pravna osebe zasebnega prava v javnem interesu, ki deluje na območju LAS.

Vsi člani LAS so enakopravni in imajo naslednje **pravice**: voliti in biti voljeni v organe LAS, glasovati na Skupščini, predlagati zadeve v obravnavo organom LAS, dati pobudo ali vprašanje v zvezi z delom LAS, sodelovati pri pripravi in izvajanju Strategije lokalnega razvoja, uresničevati svoje interese povezane s cilji LAS in prijavljati projekte na javne razpise LAS, biti seznanjeni z informacijami o delu LAS. Vstop v LAS je prost in odprt. Pristopna izjava za včlanitev v LAS tudi je objavljena na spletni strani www.las-istre.si.

Skupščina ima naslednje naloge in pristojnosti:

Skupščina ima naslednje naloge in pristojnosti:

- obravnava in sprejema letni program aktivnosti LAS
- sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo potrdi na predlog Upravnega odbora
- izmed članov LAS izvoli člane Upravnega odbora, nato izmed članov Upravnega odbora izvoli Predsednika in Podpredsednika in izmed članov Skupščine člane Nadzornega odbora
- razreši Predsednika, Podpredsednika, člane Upravnega odbora in Nadzornega odbora, če ti delujejo v nasprotju s to pogodbo, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS ali v nasprotju z nameni in interesi LAS
- razreši člana Upravnega odbora, če se ta neupravičeno ne udeleži dveh zaporednih sej,
- izbere enega partnerja izmed članov LAS kot vodilnega partnerja oz. upravljavca LAS, ob upoštevanju njegove kadrovske, finančne in upravne sposobnosti voditi LAS ter izkušnje z vodenjem javno-zasebnega partnerstva in njegovo zmožnost zagotoviti operativno delovanje LAS.

UPRAVNI ODBOR

Upravni odbor je organ odločanja in upravljanja ter najvišji izvršilni organ LAS, ki ga sestavlja enajst članov, od katerih:

- štiri predstavniki javnega sektorja
- sedem predstavnikov gospodarskega, zasebnega in nevladnega sektorja, od katerih sta dva predstavnika ribiškega sektorja

Upravni odbor ima naslednje naloge in pristojnosti:

- skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS
- daje Predsedniku navodila za delovanje
- sklicuje Skupščino

- se glede svojih odločitev posvetuje z zainteresiranimi člani LAS
- sprejme predlog Strategije lokalnega razvoja (skrajšano: SLR), ki mu ga predloži vodilni partner in SLR da v potrditev Skupščini
- sprejme letni program aktivnosti LAS, ki ga pripravi vodilni partner in ga posreduje v sprejem Skupščini
- sprejme odločitve, potrebne za izvajanje Strategije lokalnega razvoja, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja
- sprejema sklepe o objavi javnih pozivov LAS za projekte, vključno z nepristranskimi merili za izbor projektov
- na predlog vodilnega partnerja imenuje člane Ocenjevalne komisije, ki pregleduje in ocenjuje projektne predloge oddane na javne pozive LAS in o projektih pripravlja poročilo
- na podlagi poročila Ocenjevalne komisije odloči ali se bo posamezen projekt potrdil
- predlaga projekte, ki jih lahko izvaja LAS
- sklene pogodbo z vodilnim partnerjem LAS
- opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi
- odloča o izključitvi člana iz LAS
- vsaj enkrat letno poroča Skupščini.

PREDESEDNIK

Predsednik LAS je zastopnik LAS in po svoji funkciji predsednik Upravnega odbora.

Predsednik ima sledeče naloge in pristojnosti:

- samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS
- podpisuje dokumente in listine v imenu LAS
- sklicuje in vodi seje Upravnega odbora LAS
- skrbi za izvajanje sklepov Upravnega odbora
- vodi seje Skupščine LAS
- opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Upravni odbor ali Skupščina
- opravlja stike z javnostjo.

Za svoje delo je Predsednik LAS odgovoren Skupščini in Upravnemu odboru.

Predsednik LAS Istre je mag. Andrej Medved.

PODPREDESEDNIK

Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če Predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Za svoje delo je Podpredsednik odgovoren Skupščini, Upravnemu odboru in Predsedniku. Podpredsednik LAS Istre je Mitja Petrič, ki tudi predstavlja ribiški sektor.

NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor je nadzorni organ LAS, ki ga sestavljajo trije člani izmed članov LAS, od katerih je en član predstavnik za ribiški sektor..

Član Nadzornega odbora ne more biti član Upravnega odbora ali Ocenjevalne komisije, oseba, ki opravlja finančno-računovodske posle za LAS, oseba, ki opravlja delo pri vodilnem partnerju ali druga oseba, če bi prišlo do navzkrižja interesov.

Nadzorni odbor ima naslednje naloge in pristojnosti:

- izmed svojih članov izvoli predsednika Nadzornega odbora
- nadzira finančno in materialno poslovanje LAS
- nadzira delo Predsednika, Podpredsednika in Upravni odbor
- nadzira delo vodilnega partnerja
- nadzira gospodarnost poslovanja LAS
- na zahtevo Predsednika ali Upravnega odbora poda oceno o pravilnosti ali gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja vodilnega partnerja
- o svojem delu poroča Skupščini vsaj enkrat letno
- opravlja druge naloge, določene v ustanovni pogodbi, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi

Nadzorni odbor ima pravico do vpogleda v vse listine in dokumentacijo LAS. Člani Nadzornega odbora lahko sodeluje na sejah. Za svoje delo je Nadzorni odbor odgovoren Skupščini.

OCENJEVALNA KOMISIJA

Ocenjevalna komisija pregleduje popolnost in ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivosti predlagateljev projekta za njihovo izvedbo in o tem za Upravni odbor pripravi poročilo.

Ocenjevalna komisija ima pet članov, imenovanih s strani Upravnega odbora na predlog vodilnega partnerja, izmed neodvisnih strokovnjakov s področja razvoja podeželja, regionalnega razvoja, strateškega in projektnega načrtovanja in podobno. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član Upravnega odbora ali Nadzornega odbora ali prijavitelj oz. partner v projektu, ki ga ocenjuje.

Član ocenjevalne komisije se izloči iz pregledovanja in ocenjevanja prijav na javni pozive, kadar je zasebno ali poslovno povezan s prijaviteljem na javni razpis ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov.

Seje Ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik Ocenjevalne komisije, ki ga člani ocenjevalne komisije izvolijo izmed sebe. Za svoje delo je Ocenjevalna komisija odgovorna Upravnemu odboru.

Postopek sprejemanja odločitev organov LAS je opredeljen v Pogodbi o ustanovitvi LAS Istre, in sicer:

- Kolektivni organi LAS lahko odločajo, če je prisotnih več kot polovica članov organa, odločitve pa sprejemajo z navadno večino prisotnih članov. V kolikor na seji kolektivnega organa ni prisotna večina članov organa, se seja odloži za 30 minut, po poteku katerih je organ sklepčen. Vsak član kolektivnega organa LAS ima pri glasovanju en glas.
- Član kolektivnega organa LAS ne more glasovati kadar se odloča o položaju, pravici ali obveznosti tega člana ali osebe, ki ga je pooblastila za zastopanje v tem organu, ali kadar bi z glasovanjem kako drugače prišlo do navzkrižja interesov. Ta točka se ne nanaša na glasovanje na volitvah.
- Seje kolektivnih organov LAS se lahko izvedejo s srečanjem članov v živo ali korespondenčno z uporabo komunikacijskih tehnologij ob smiselni uporabi pravil, ki veljajo za sejo s srečanjem v živo.
- Člana, ki je pravna oseba, na sejah organov LAS zastopa njegov zakoniti zastopnik ali druga od njega pooblaščen oseba. Pooblastilo se posreduje vodilnemu partnerju.
- Mandat Predsednika, Podpredsednika, članov Upravnega odbora in Nadzornega odbora je za štiri leta, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovno izvoljena ali imenovana na to mesto. Mandat Predsednika, Podpredsednika, člana Upravnega odbora in Nadzornega odbora preneha, če ta oseba ali pravna oseba, ki jo pooblastila za zastopanje v teh organih, preneha biti član LAS.

15. Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij

Postopek izbora operacij

Postopek izbora operacij LAS Istre bo potekal v treh fazah:

PRVA FAZA: Zbiranje predlogov operacij

LAS bo objavil prvi javni poziv za izbor operaciji, ki bo namenjen izboru operaciji iz vseh tematskih področji in vseh treh skladov. Seznam Ukrepov, ki bodo predmet javnega poziva, bo določen na podlagi finančnega načrta SLR in bo sestavni del javnega poziva. Pri javni poziv LAS Istre bo objavljen takoj po prejemu odločbe o potrditvi statusa LAS oz. dodelitvi pravic do porabe sredstev v programskem obdobju 2014-2020, predvidoma v 2016. LAS bo javne pozive predvidoma objavljala letno oz. skladno s sklepi upravnega odbora, z ozirom na razpoložljiva sredstva in prispele prijave operacij na prvi javni razpis.

DRUGA FAZA: Preveritev popolnosti in ustreznosti operacij

- Odpiranje prejetih vlog za operacije bo v roku osem (8) dni po roku za oddajo vloge, na sedežu vodilnega partnerja LAS. Vloge se bo odpiralo in ocenjevalo po vrstnem redu prispetja.
- Odpiranje vlog ni javno.
- Vloge odpira Ocenjevalna komisija za preverjanje administrativne ustreznosti vloge, ki jo imenuje upravni odbor, na predlog vodilnega partnerja.
- Vloga je popolna, kadar so priloženi vsi zahtevani dokumenti.
- Vodilni partner pisno pozove tiste prijavitelje, katerih vloge niso bile popolne, k njihovi dopolnitvi. Rok za dopolnitev je določen v pozivu. Pozivi za dopolnitev vlog se pošiljajo po elektronski pošti na elektronski naslov, ki je naveden v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva za dopolnitev vloge na elektronski naslov). Prijavitelji dopolnitve pošljejo na način, naveden v pozivu.

TRETJA FAZA: Ocenjevanje in razvrščanje predlogov ter izbor operacij

- Vloge, ki so popolne, bo obravnavala Ocenjevalna komisija, ki jo imenuje Upravni odbor LAS. Komisija bo prijavitelne operacije obravnavala v skladu z merili za izbor operacij. Komisija bo izdelala tudi poročilo o rezultatih ocenjevanja in predlog operacij za sofinanciranje.
- Nepopolne vloge, ki jih prijavitelji v navedenem roku ne dopolnijo, se s sklepom Ocenjevalne komisije zavržejo.
- Upravni odbor LAS na podlagi poročila Ocenjevalne komisije sprejme sklep o potrditvi operacij
- Vlagatelji bodo o rezultatih izbora obveščeni.
- Podatki o izbranih operacijah bodo objavljeni na spletni strani LAS.
- LAS mora operacije, izbrane na podlagi javnega poziva, predložiti v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije, in sicer ARSKTRP oziroma MGRT.
- LAS vloži vloge prek informacijskega sistema na ARSKTRP.
- ARSKTRP odloči o odobritvi oziroma zavrnitvi operacije. V odločbi o odobritvi operacije se določi tudi višino sredstev, rok za vložitev zahtevka za izplačilo, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili sheme državnih pomoči. ARSKTRP odobri izvajanje operacije z izdajo odločb.
- Poziv na dopolnitev vloge oziroma zahtevke za izplačilo sredstev pristojni organ posreduje na naslov LAS. Vodilni partner o potrebnih dopolnitvah obvesti vlagatelja najkasneje v roku petih (5) delovnih dni.
- ARSKTRP oziroma MGRT odločita o odobritvi oziroma zavrnitvi operacije, obvestilo o odločitvi pa se posreduje LAS.
- MGRT z upravičencem, ki mu je bila odobrena operacija za sofinanciranje s sredstvi ESRR, sklene pogodbo o sofinanciranju.

V primeru, da je nosilec operacije LAS, se operacija ocenjuje po enakih merilih in postopkih kot ostale vloge. Pripravo operacije (predlog vsebine, sestava partnerstva in predlog finančnega okvirja z viri financiranja) za javni poziv na predlog Upravnega odbora potrdi skupščina LAS. Pripravljeno vlogo mora pred oddajo vloge na javni poziv pregledati in potrditi Upravni odbor.

Opomba: Merila za ocenjevanje projektov potrdi Upravni odbor LAS Istre

16. Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem

- Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	6.666,66	0,13%
	ESRR	6.666,66	0,13%
	ESPR	6.666,66	0,13%
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	912.662,09	18,14%
	ESRR	815.133,34	16,20%
	ESPR	2.344.951,59	46,60%
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP	60.558,25	1,20%
	ESRR		
	ESPR	9.328,75	0,19%
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP		
	ESRR		
	ESPR	868.940,00	17,27%
Skupaj		5.031.574	100 %

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	979.887,00	821.800,00	3.229.887,00	5.031.574,00
Lastna soudeležba	146.983,05	164.360,00	807.471,75	1.118.814,80
Skupaj (v EUR)	1.126.870,05	986.160,00	4.037.358,75	6.150.388,80

- Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Podukrep	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP		15.692,09	50.000	230.000	230.000	230.000	150.000	6.970
	ESRR		8.166,34	100.000	150.000	250.000	200.000	100.000	6.697
	ESPR		77.221,57	130.000	600.000	700.000	700.000	130.000	7.730
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP			10.558,25	15.000	15.000	20.000		
	ESRR								
	ESPR			9.328,75					
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	6.666,66							
	ESRR	6.666,66							

	ESPR	47.126,68	132,120	132,120	132,120	132,120	100.000	100.000	100.000
Skupaj		60.460	233.200	432.007	1.127.120	1.327.120	1.250.000	480.000	121.667

- Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP		2.988	10.000	10.000	10.000	5.000	5.000	5.000
	ESRR		20.133,34	35.000	40.000	40.000	30.000	20.000	15.000
	ESPR		27.320	90.000	90.000	90.000	60.000	50.000	30.000
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP		91.954,80	135.000	135.000	135.000	120.000	100.000	50.000
	ESPR		79.031,59	150.000	150.000	150.000	120.000	100.000	18.000
Varstvo okolja in ohranjanje narave	EKSRP		5.159,29	15.000	15.000	15.000	5.000	5.000	5.000
	ESRR		30.000	60.000	60.000	60.000	50.000	30.000	20.000
	ESPR		101.000	160.000	150.000	150.000	110.000	110.000	20.000
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP		2.560	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	ESRR		5.000	60.000	60.000	60.000	50.000	50.000	20.000
	ESPR		39.600	60.000	60.000	60.000	50.000	60.000	10.000
Skupaj			404.747,02	780.000	775.000	775.000	605.000	535.000	198.000

- Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	22,41	20,01	57,58
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	86,65	0	13,35
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	0,75	0,75	98,50

17. Priloge k Strategiji lokalnega razvoja

1. Seznam članov LAS;
2. Pogodba o ustanovitvi LAS;
3. Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«; *potrdi Upravni odbor LAS Istre*
4. Pogodba z vodilnim partnerjem LAS;
5. Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR in
6. Elektronska verzija SLR.